

ÖNSÖZ

Dünyadaki bütün toplumların yüzyıllar içerisinde oluşturdukları sosyal ve kültürel birikimleri vardır. Bu birikimler geçmiş yaşantıların, yaşayışların, inançların, gelenek, görenek ve oluşturulmuş ortak kültürün tarih sayfasından süzülüp bugüne gelen uzantılarıdır. Bir toplumun en büyük zenginliği ortak kültürü ve bunu taşıyıp bugüne getiren ortak dilidir.

Anadolu'muz binlerce şiirin, türkünün, efsanesinin, masalın, halk hikâyesinin ev sahipliğini yapmıştır. Bütün bu ürünler dünyadaki her millet için olduğu gibi bizim içinde büyük bir zenginlik ve çeşitliliştir.

Biz bu kitabı hazırlarken nesiller ötesinden yaşantımıza ulaşan bu paha biçilemez değeri nesiller ötesine iletmeyi amaçladık. Halk kültürümüz toplumsal tarihimizdir.

SDAL
EFSANELER DİYARI

İÇİNDEKİLER

EFSANELER.....	3
BİLMECELER.....	152
FIKRALAR.....	155
NİNNİLER.....	162
ATASÖZLERİ.....	166
DEYİMLER.....	169
MANİLER.....	172
MASALLAR.....	177

SDAL
EFSANELER DİYARI

EFSANELER

Taşköprü Efsanesi ADANA

Adana'da, Seyhan Nehri üzerinde bulunan tarihi Taşköprü'nün kurulması ile ilgili olarak birçok söylenti vardır. Bunlardan bir tanesi de şöyledir: Adana'da bir padişah yaşarmış. Padişahın kızı bir yılanın ölümüne sebep olmuş. Bu yılanın eşi, kızı öldürmek için peşine düşmüş. Padişah bunun farkına varmış. Kızını tanıdığı birisinin evine saklamış. Evden çıkması yasak olan kız, bir gün dayanamayarak bahçeye çıkmış ve elma toplamaya başlamış. Bunu gören yılan, kızı sokarak öldürmüştür. Padişah da kızının anısına Taşköprü'yü yaptırmış. Halk bugün bile padişahın, yıkıldığında yeniden yaptırılabilsin diye köprünün altına para ve altın koyduğuna inanır.

Hısn-İ-Mansur Kale Efsanesi ADİYAMAN

Efsaneye göre, Adıyaman kalesinin orta yerinde mil üzerinde dönen bir köşk varmış. Köşkte savaşı seyreden Arap kumandanının kızı, kaleyi kuşatan Türk kumandanını görür ve ona âşık olur. Kız Türk kumandanına haber göndererek kendisini almayı kabul ettiği takdirde kale anahtarını vereceğini söyler.

Bir gece gizlice Türklerin tarafına kaçan Arap kızını, Türk kumandanı kabul eder ve kendisiyle görüşür. Bu sırada kız, elbiselerinin içinde bir şeyin kendisini rahatsız ettiğini söyler.

Elbiseleri çıkarıldığında kuru bir yaprağın vücudunu tahriş ettiği görülür. Bu duruma çok sinirlenen Türk Kumandanı "Baban seni kuru bir yapraktan dahi sakınır yetiştirdiği halde kendisine ihanet ettin. Kim bilir bana ne türlü ihanetler yaparsın", diyerek kızını öldürtür. Kale ve şehri yaptığı hücumlarla ele geçirir.

Erenler Pınarı Efsanesi AFYONKARAHİSAR

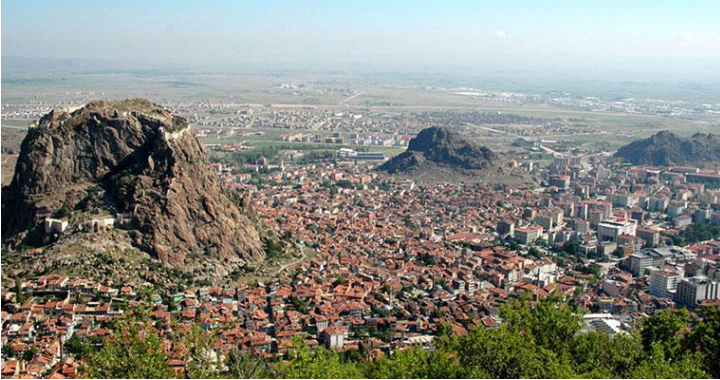
Sincanlı ilçesine bağlı Düzağaç köyünde kaynayıp coşan bir pınar vardır. Söylendiğine göre bu pınar, Anadolu'nun Türkleşmesi sırasında ulu kişilerin başında konakladıkları bir suymuş. Bu yüzden adına Erenler Pınarı denilmiştir. Şifalıymış, temizmiş, debisi yüksekmiş. Çevresinde çayırlar, çimenler, ağaçlar yetiştirilmiş. O suyun yanında Düzağaç köyü kurulmuş. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nı kaybetmesinin ardından İzmir'e çıkan Yunanlılar, Anadolu'nun içlerine doğru ilerlerken, Düzağaç köyünü de işgal etmişler. Düşmanın bir taburu köye yerleşerek karargâh kurmuş.

Yüzyıllardır çağlayıp coşan, köylülerin su ihtiyacını karşılayıp şifa dağıtan Erenler Pınarı, işgalle birlikte mateme ve karalara bürünen köy halkı gibi üzerini sazlarla ve otlarla örtmüş, kendini gizlemiş. Anadolu'yu Türkleştirmeye gelen alperenlere coşarak, çağlayarak verdiği suyunu, esirgemiş işgalci Yunanlılardan. Bir damlasını bile vermemiş.

Büyük Taarruz başlayıp Türk askerleri düşmanı Dumlupınar taraflarına sürdüğü zaman Erenler Pınarı da otlardan, sazlardan arınmış, ayna gibi, temiz, pırıl pırıl suyuyla karşılamış Türk askerlerini. Askerler kana kana içmişler Erenler Pınarı'nın suyundan. Suyu içen askerler

SDAL
EFŞANELER DİYARI

çağlayıp coşmuş, düşmanı önlerine kattıkları gibi İzmir'e kadar kovalayıp denize dökmüş. Askerler içtikçe su çoğalmış, bir değirmeni çevirecek kadar büyümüş. Suyun ayağına değirmenler kurulmuş. Yakın zamana kadar çalışan değirmenler, sanayinin ilerlemesiyle yıkılmış, harap olmuş.

İki Bacı Efsanesi AĞRI

Ağrı Dağı'nın bulunduğu yer bir zamanlar ova imiş. Burada yaşayan bir köylünün iki kızı varmış. Bir Gün bu iki kardeş odun toplamaya gitmişler. Yeterince odun topladıktan sonra, abla odun dengini küçük kardeşin sırtına yüklemiş ve yola koyulmuşlar. Biraz gidince yorulan ve beli ağrıyan küçük kız ablasına; Belim çok ağrıdı abla, ne olur biraz da sen taşı diye seslenmiş.

Ablası kulak asmamış. Biraz daha gitmişler, küçük kız yine ablasına seslenmiş, ablası hiç oralı olmamış. Küçük kız sonunda dayanamamış:

- Abla abla, demiş. Senin gibi ablam olacağına olmaz olsun. Dağ olasin, taş olasin, uzun uzun kış olasin belimdeki ağrı adın, seller yağmurlar muradın olsun diye beddua etmiş.

Ablası durur mu? O da vermiş veriştirmiş:

- Senin gibi kardeşim olacağına taş olsun saçların çayır, eteklerin bayır olsun. Başın dilin gibi sivri, yamacın boynun gibi eğri, adın da benim gibi ağrı olsun.

Derken bir gürültü kopmuş, bir toz bulutu kaplamış ortalığı. Biraz sonra ovada iki yüce dağ sivrilmiş... Biri

SDAL
EFSANELER DİYARI

Küçük Ağrı, diğeri Büyük Ağrı. Böylece iki geçimsiz kardeşin ikisi de birer dağ olmuş.

Ferhat ile Şirin AMASYA

Ferhat, nakkaşlık yapan, Şirin'e sevdalı yiğit bir delikanlıdır. Saraylar süsler, fırçasından dökülen zarafetin Şirin'e olan duygularının ifadesi olduğu söylenir.

Amasya Sultanı Mehmene Banu'ya, kız kardeşi Şirin için, dünürcü gönderir Ferhat. Sultan; Şirin'i vermek istemediği için olmayacak bir iş ister delikanlıdan.

“Şehir'e suyu getir, Şirin'i vereyim” der, demesine de su, Şahinkayası denen uzak mı uzak bir yerdedir.

Ferhat'ın gönlündeki Şirin aşkı bu zorluğu dinler mi? Alır külüngü eline, vurur kayaların böğrüne böğrüne. Kayalar yarılr, yol verir suya. Zaman geçtikçe açılan kayalardan gelen suyun sesi işitilir sanki şehirde.

Mehmene Banu, bakar ki kız kardeşi elden gidecek, sinsice planlar kurarak bir cadı buldurur, yollar Ferhat'a.

Su kanallarını takip edip, külüngün sesini dinleyerek Ferhat'a ulaşır. Ferhat'ın dağları delen külüngünün sesi cadıyı korkutur korkutmasına da acı acı güler sonra da.

“Ne vurursan kayalara böyle hırsıla, Şirin'in öldü. Bak sana helvasını getirdim” der. Ferhat bu sözlerle beyninden vurulmuşa döner. “Şirin yoksa dünyada yaşamak bana haramdır” der. Elindeki külüngü fırlatır

SDAL
EFŞANELER DİYARI

havaya, klng gelir başının üzerine bütün ağırlığıyla oturur. Ferhat'ın başı döner, dünyası yıkılmıştır zaten “şİRİN!” seslenişleri yankılanır kayalarda.

Ferhat'ın öldüğünü duyan şirin, koşar kayalıklara bakar ki Ferhat cansız yatıyor. Atar kendini kayalıklardan aşağıya. Cansız vücudu uzanır Ferhat'ın yanına.

Su gelmiştir, akar bütün coşkusuyla, ama iki seven genç yoktur artık bu dünyada. İkisini de gömerler yan yana.

Her mevsim iki mezarda da birer gl bitermiş, sevenlerin anısına, ama iki mezar arasında bir de kara çalı çıkarmış. İki sevgiliyi, iki gölü ayırmak için.

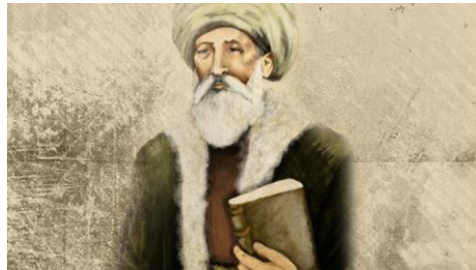
Hacı Bayram Veli ve Akşemseddin ANKARA

Akşemseddin Halep'e uğradığında bir rüya görür, Boynuna bir zincir takmışlar zorla Ankara'da Hacı Bayram Hz. lerinin eşğine bırakmaktalar. Zincirin ucu da Hacı Bayram'ın elindedir.

Bunun üzerine Akşemseddin Ankara'ya gelir. Bakar ki müritler tarladadır. Burçak topluyorlar. Yanlarına varır. Fakat Hacı Bayram Veli hiç iltifat göstermez, bakmaz.

Akşemseddin hizmet eder ve çalışmaya başlar. Yemek vakti gelir. Teknelerle yoğurt ve buğday çorbası getirilir, paylaşılır. Herkes nasibince alır. Köpeklere de verilir. Fakat yine Akşemseddin Hz. lerine dönüp bakmazlar. Akşemseddin Hz. leri varır köpeklere verilen yemekten beraberce yemeye başlar. Bunu gören Hacı Bayram Veli:

-Köse beni yaktın! Diyerek sofraya çağırır ve sonra da: "Zincirle çağrılanı böyle karşılarlar" der.

Titreyen Göl Efsanesi ANTALYA

Rivayet göre, gölün kenarında yaşayan ve kuşları besleyen yaşlı bir balıkçı oturmaktadır.

Kuşlar yaşlı balıkçıyı gölün kenarında gördüklerinde kanatlarını çırparak ona doğru gelirdi. Bir gün bu gölde avlanan avcılar su üstündeki ördekleri vurur. Yaşlı balıkçı bunun karşısında avcıların üzerine yürür ve onları avlanmaktan vazgeçirmeye çalışır. Avcılar yaşlı adamı iter ve su üstündeki vurdukları ördekleri almaya çalışır. Bu sırada diğer ördekler hep birlikte havalanarak kanatlarıyla bir hortum oluşturur ve avcuları kaçırmaları. Bu olaydan sonra göl hep titremeye başlar. Bu titremeye yöre halkı, kuşlar yaşlı balıkçıya ağlıyor diye yorum yaparlar.

Kız Gölü Efsanesi

ARTVIN

Çoban Ali için sıradan bir gündür. Alır sürüsünü, velat yaylasından çıkar göze dağına. Göl kenarında yaylar sürüsünü. Akşam olur ve yaylaya döner. Döner ancak bir koyun eksiktir. Alaca karanlıkta ayrılır yayladan bir bir dolaşır sürüsünü yayladığı yerleri. Göl kenarına gelince birde ne görsün bir kayanın üzerinde balık kız saçlarını tarıyor. Gözlerine inanamaz ve biraz daha yaklaşınca balık kız da çobanı fark eder ve gölün serin sularına dalıp gözden kaybolur. Çoban, balık kızın bulunduğu kayanın yanına gider ve balık kızın tarağını unuttuğunu görür. Tarağı alan çoban Ali, bir kenarda saklanır. Bir süre sonra balık kız, tekrar aynı kayaya çıkar ve bakar ki tarağı yerinde yok. Onu çobanın aldığı anlar ve seslenir tarağını geri ister. Ama çoban vermek istemez. Balık kız, ısrarla istese de işe yaramaz. Çoban bir türlü ikna olmaz.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Bunun üzerine balık kız, göle tekrar girerek bir taş çıkarır ve çobana uzatır. "Bunu al." der. " Kilerine koy hiçbir zaman bereket eksik olmaz." Çoban, dediğini yapar ve taşı alır, tarağı balık kıza verir. Buruk bir sevinç içinde yaylaya dönen çoban, balık kızdan aldığı taşı kilerine koyar ve sonsuz berekete kavuşur. Olanları çevresine anlatır ve bu gölün adı "KIZ GÖLÜ" olarak kalır.

Kızlar Hisarı AYDIN

Alabanda kralının çok güzel bir kızı vardır. Herkesin gözü bu güzel kızdadır. Alabandalı iki sanatçı kıza talip olurlar ve kraldan isterler. Kral birisine kente su getirmesini, ötekine de senato binasını yapmasını söyler. Ancak ikisinin de aynı anda işe başlamalarını, üstlendikleri işleri önce kim bitirirse kızı ona vereceğini bildirir. İki sanatçı büyük aşkları uğruna her güçlüğe göğüs gererek heyecanla işlerine başlarlar. Suyu getirecek olan o kadar hızlı çalışır ki, işinin bitimine ramak kala daha ötekinin ki yarısını bulmamıştır. Normal koşullarda kızı alamayacağını anlayan ikincisi kendine göre plan uydurur. Büyük para ver mücevherat vererek araçılar bulur. Aracı büyük bir yalan düzer. Doğruca suyu getirecek olana gider. Senato binasının çoktan bittiğini, dolayısıyla kızın mimara verildiğini söyler. Suyu getirecek olan, büyük şaşkınlık içinde bir an duraklar. Dolu dolu olan gözlerinden sızan yaşlar, yanaklarından aşağıya, titrek dudaklarına iniverir. Bir an nerede olduğunu ne yaptığını bilemeyecek hale gelir. Sonra kalkar doğrulur. Etrafına, bir şey ararcasına bakınır. Sonra yerde yatan balyozunu alır, havaya fırlatır. Balyoz daha havada iken altına dikilir. Hızla inmekte olan balyoz adamı paramparça eder. Bir başka söylentiye göre de adam kendi yaptığı İnce Kemer'den aşağıya atılarak

SDAL
EFSANELER DİYARI

intihar eder. Böylece rakipsiz kalan mimar kızını alır. O günden beri senato binasına Kızlar hisarı denilmektedir.”

Sarıkız Efsanesi BALIKESİR

Marmara ve Ege bölgelerini birbirinden ayıran ve genç dağlar grubuna giren Kaz Dağları'nın en yüksek tepesine Sarıkız Tepesi adı verilmektedir. Bu tepenin adı hakkında pek çok efsane anlatılmaktadır.

Çok eski zamanlarda Güre köyünde çok güzel bir kız varmış. Bu kızı köyün bütün gençleri sever ve evlenmek isterlermiş. Adı Sarıkız olan bu güzel kızın babası ise bin bir zahmetle büyüttüğü kızını, talip olan gençlerin hiçbirine vermezmiş. Bunun üzerine gençler Sarıkız'a iftira etmişler. Köylüler de Sarıkız'ın babasına giderek:

"Kızın kötü yola saptı. Ya kızını öldürürsün ya da buralardan çekip gidersin" demişler. Düşünüp taşınan baba, kızını öldürmeye kıyamaz; ancak köylülerin yüzüne bakabilmek için Sarıkız'ı gözden uzak tutmak gerektiğini düşünür. Kızını yanına alan baba, Kazdağı'nın zirvesine çıkar ve güttükleri kazlarla birlikte kızını bırakıp geri döner. "Kurt kuş yerse de gözüm görmesin, yaşarsa da herkesten gizli yaşasın" demiş.

Kazdağı'nda kalan Sarıkız ölmemiş ve kazlarını gütmeye devam etmiş. Hatta yolunu, izini kaybedenlere yardımcı olmuş. Bu durum kısa zamanda babasının kulağına gitmiş. Kızının ölmediğini öğrenen baba, Kazdağı'na kızının yanına çıkmış. Dağda kaz çobanlığı yapan Sarıkız, babasını görünce sevinmiş, ona yemek ikram etmiş. Yemek sırasında babası kızından su istemiş. Sarıkız elini

SDAL
EFŞANELER DİYARI

uzatarak kilometrelerce aşığıdaki Güre çayından su alarak babasına vermiş. Babası kızının ermiş olduğunu görünce pek sevinmiş.

Sarıkız'ın öldüğü ve bugün kabrinin bulunduğu yere Sarıkız Tepesi, babasının öldüğü yere ise Baba tepe veya Kartaltepe adı verilmektedir.

Başka bir efsaneye göre de delikanlının biri güzeller güzeli bir kıza âşık olmuş. Kız, evlenme şartı olarak, delikanlıdan gücünü ispatlamasını istemiş. Bu şarta göre delikanlı sırtına yüklenen tuz çuvallarını taşımak zorundadır. Delikanlının sırtına tuz çuvalları yüklenmiş. Yamaçtan tırmanırken çuvallar dengesini kaybetmiş ve delikanlı yuvarlanarak göle düşmüş. Tuzlar ıslandıkça çuvallar ağırlaşmış ve delikanlıyı suyun derinliklerine çekmiş. Köy halkı bu acıya sebebiyet verdiği için kıza öfkelenmişler. Ona yumurtalar atmışlar. Sarı Kız adı da buradan kalmış.

Öfkeleri yatışmayan köylüler babasına giderek kızını şikâyet etmişler ve onu yok etmesini istemişler. Babası yumurtalara bulanmış kızını alıp tepeye çıkmış. Kızını öldürmeden önce abdest alıp namaz kılmak isteyen baba kızından su bulmasını istemiş. Kız delikanlının boğulduğu gölün suyundan getirmiş. Su tuzlu olduğu için babası yeniden tatlı su bulup getirmesini istemiş. Bunun üzerine kız ayağını yere vurmuş, o anda yerden bir kaynak suyu fişkırmaya başlamış. Durumu gören babası kızının ermiş olduğunu anlamış ve onu öldürmekten vazgeçmiş. Kimsenin zararı dokunmasın diye de suyun

SDAL
EFSANELER DİYARI

etrafını taş duvarla çevirmiş.

Kaz dağlarının zirvesindeki bu kaynak, bugün hala yörede şifalı olarak bilinmektedir. Ayrıca hem Sarıkız'ın hem de babasının öldükleri yerler kutsal sayılmaktadır. Babasının öldüğü ve bugün kabrinin bulunduğu kabul edilen yere Kartaltepe veya Baba tepe; Sarıkız'ın kabrinin olduğu tepeye ise Sarıkız Tepesi adı verilmektedir.

Kazdağı'nın zirvesinde bulunan Sarıkız'ın kabri bugün de yöre halkı tarafından ziyaret edilmektedir. Her yıl 14-16 Temmuz tarihleri arasında Akçay' da yapılan Zeytin Festivali'nde Sarıkız da temsil edilmektedir. Ayrıca Sarıkız'ın kabri başında herkesin dileğini yazabildiği büyük bir dilek defteri bulunmaktadır.

Osman Gazi'nin Rüyası BİLECİK

Osman Bey, sık sık Şeyh Edebalı'nın ziyaretine gider, öğütlerini dinlerdi. Misafir olarak kaldığı bir gecede gördüğü rüya şöyle idi: Şeyhin koynundan çıkan bir ay geldi kendi koynuna girdi. Göğsünden bir ağaç bitti. Öylesine büyük bir ağaç oldu ki dalları gökleri, kökleri tüm dünyayı sardı. Gölgesi bütün yeryüzünü tuttu. İnsanlar o ağacın gölgesinde toplandılar. Ulu dağlara ve dağların eteğinden çıkan çoşkun sulara hep o ağaç gölge etti. Osman Bey rüyasını Şeyh Edebalı'ya anlatır. Edebalı rüyayı şöyle yorumlar: “Oğul Osman , Padişahlık sana ve soyuna kutlu olsun, kızım senin helalin oldu.”

Ölümsüzlüğe Giden Yol Efsanesi BİNGÖL

Aldık kalemi ele, düştük yola. Döne dolaşa geldik Bingöl'e. Sorduk, soruşturduk dinlediklerimizi bir bir size anlatalım diye. Öyle çok efsane dinledik ki Bingöl'de, bir değil, bin tane. İsterseniz önce adından başlayalım, birkaçını bu diziye dökelim: Bingöl'de sıra dağlar, dağların üzerinde de büyüklü küçüklü sayısız krater gölleri var. Derler ki: Bir zamanlar, Bingöl dağlarında sefere çıkan bir bölük asker, içecek su bulamaz, karşıdan gelen ikinci bölüğe suları olup olmadığı sorarlar. Onlar da karşıdaki dağın ardında bir göl gördüklerini, oradan su alabileceklerini söyler. Bölük, dağın tepesine ulaştınca, aşağıda bir değil, pek çok gölün bulunduğunu görerek, seslenirler: - Burada bir değil, bin göl var!... O günden sonra, bu dağlara "Bingöl" derler. Efsanelere göre, bu göllerden biri, insanı ölümsüzlüğe götüren "ab-ı hayat" yani "hayat suyu" dur. Ama bu hangi göldür, bilinmez. Yıllar yılı aranır, durur, bulunmaz. Bir zamanlar, bu dağlarda avlanan bir avcı, bir keklik avlar. Kanlı kekliği buradaki göllerden birinde yıkar, tüylerini yolar, torbasına atarak köyüne döner. Evine geldiği zaman torbayı açar, açmasıyla keklik "Pırrr." Diye uçar, gider.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

O zamanla anlar ki kekliği yıkadığı göl, "ab-1 hayat" tır. Koşar dağlara. Şu göl senin, bu göl benim arar da arar, bir türlü bulamaz. O gün bugündür, ararlar da bulamazlar 'b-1 hayat gölünü. Yılda bir kez "Hızır Peygamber" in, "'b-1 hayat" gölünde yıkandığı, abdest tazelediği söylenir. Ama ne zaman, hangi gölde bunu kimse bilemez. Bilinmemesi için de Tanrı bir değil, bin göl yaratmış burada, derler.

Evlıya Çelebi, gezileri sırasında, Bingöl'e de uğrar, birçok gölleri, adlarıyla defterine yazar. Bu göllerden bazılarının suyunu için hastaların iyileştiğini söyleyerek der ki:

- İçlerinde Harem gölü derler bir göl vardır. Burada yıkanan avretler semiz ve iri olurlar. Doğururken asla acı çekmezler. Er gölü vardır, şekerden lezizdir. Ballı göl vardır, sabah vakti kenarında kudret helvası bulunur. Salbaş gölü vardır, birkaç kere içinin başı sallanır. Kerkis gölü vardır, bu gölden bir adam içse, ak sakallı pîr olur. Őor gölünden yeter miktar su alınsa, yemeğe konsa, 'l' leziz olur. Bundan gayri göller, ab-1 hayat'tan nişan verir. Tatlı sular olup, esvap yıkanırken sabuna lüzum kalmaz. Amma, 'ab-1 hayat gölünü kimse bilmez...

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Köroğlu'nun da bir gün, yolunun buralara düştüğü, Kıratın bu sulardan içtiği söylenir. Hatta bir kez, Köroğlu, 'ab-ı hayat'ı bulmuş, tam içeceği sırada, bir fırtına kopmuş, göl coşmuş, köpürmüştü; Köroğlu avuçladığı bir köpüğü ağzına götürmüştü. Ondan sonra yiğitliği ölümsüz olmuş. Eğer sudan içseymiş, Hızır gibi o da ölümsüzlüğü ulaşacak, dünya durdukça yaşayacaktı, derler. Kırat'a gelince o bu dağlarda yaşarmış, ama kimse görememiş...

Altın Kalbur Efsanesi BITLİS

Bitlis in Mutki yolu üzerinde ihtiyar bir kadın, deve ve koyunlarını otlatıyormuş. O tarihte bu efsane söz konusu olmadığı gibi, sözü edilen yerde herhangi bir pınar veya su bulunmaktaymış. Kendisinin ve hayvanlarının çok susadığını gören bu ihtiyar kadın, ellerini havaya kaldırarak Allah tan su istemiştir. Suyu verdiği takdirde kendisine bir kurban adayacağını söylemiştir.

Yüce Allah, kadının dileğini kabul etmiş, şimdiki ismiyle Altın Kalbur suyunu ortaya çıkarmıştır. Bunu gören kadın; başta kendisi, develeri ve koyunlarını kana, kana sulamış, daha sonra otlamaları için serbest bırakmıştır. Kendisi bir kenara çekilerek hamur yoğurmaya başlamıştır. Hamur yoğururken bir tarafının kaşındığını hisseder. Orasını kaşındığı zaman eline irice bir bit gelir. Biti iki elinin başparmakları arasına alarak çitlatmış ve “işte; Allah yoluna kurban olsun” demiştir.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Kadının iki eli hamurun içinde, develeri ve koyunlarıyla beraber taş kesilmiştir. Sözü edilen yerde bugün bile insan ve deve şekillerini andıran kayalar bulunmaktadır.

Sapanca Gölü Efsanesi BOLU

Bir zamanlar Sapanca gölünün yerinde, verimli topraklar, bu toprakların üzerinde de zengin, varlıklı bir kasaba varmış Kasaba halkı zenginmiş, varlıklıymış ama, gözlerini dünya malı bürümüş, bencillik ve cimrilik ruhlarını karartmış.

Bir gün, Adapazarı'nın güneyindeki Erenler tepesinde oturan, gözünü dünyaya kapamış, gönlünü aşk ve sevgiyle doldurmuş erenlerden bir eren, bu kasabaya inmiş.

Selam vermiş, selamını almamışlar, konuk olmak istemiş, kimse “buyurun” dememiş, hangi kapıyı çaldıysa yüzüne kapanmış, bu fakir, fakat gönlü zengin dervişe bir bardak içecek su bile vermemişler.

Derviş gönlü bu, bir kırıldı mı onarılmaz, onarılsa da faydası olmaz Aksama değin yorgun-argın, aç-susuz kasabayı terk ederken, ötelerde küçük bir kulübeden sızan mum ışığına doğru yönelmiş, bir de bu kapıyı çalayım, belki bir gönül yoldaşı bulurum diye düşünmüş.

Bu, kasaba halkına sapan yaparak geçimini sağlayan fakir bir sapanıcının is yeriymiş Kapıyı çalmış, az sonra sapancı güler yüzle konuğuna açmış kapıyı:

SDAL
EFSANELER DİYARI

- Buyurun, hoş geldin, safa geldin Ocaktan tencereyi
şimdi indirdim Bir konuk göndermesi için Tanrı'ya niyaz
ediyordum, demiş.

Derviş memnun, baş köşeye oturmuş Sapancı sofrayı
kurmuş, nesi var, nesi yoksa dervişin önüne getirmiş
Yemekten sonra, içi talaş dolu yatağını sermiş, konuğunu
yatırmış Sabah, erkenden kalkmışlar Derviş, Sapancı'dan
izin istemiş, Sapancı da onu karşıdaki tepelere kadar
uğurlamış Dönüşünde bir de ne görsün Kasabanın
yerinde koca bir göl var Ne ev-bark kalmış, ne tarla-
tapan Koca göl, hepsini bir anda yutuvermiş Kendisinden
başka hayatta kimsecikler yok Dervişin ahı tutmuş,
kırılan bir gönül, bir kasabaya mal olmuş O günden sonra,
bu koca göle Sapanca adını vermişler.

Tekelioğlu Efsanesi BURDUR

Yiğit Tekelioğlu, Burdur Beylerinden birinin güzel kızına gönlünü kaptırır. Kızı ister:

- Biz, başıbozuk zeybek takımına kız vermeyiz, gitsin kismetini başka yerden arasın, derler.

Bu sözler, Burdur yaylalarının korkusuz mert zeybeği Tekelioğlu'nun gururunu incitir, gönlünü yaralar. Üstelik bey kızı da kendisini sevmektedir. Bu umutsuz aşk, böyle sürüp giderken, bir haber ulaşır Tekelioğlu'na. Bey kızı, komşu beylerden birine verilmiş, Burdur'da şanlı düğünler yapılmakta. Tekelioğlu can evinden vurulur. Üç-beş arkadaşıyla birlikte, düğün alayının geçeceği yolda pusu kurar. Alay, bulunduğu yere yaklaşır yaklaşmaz, yayından fırlayan ok gibi, atına atlar, kalabalığa dalar, gelini atından alır, terkisine bindirerek dört nal sürer. şaşkına dönen alayın koruyucuları az sonra Tekelioğlu'nun peşine düşerler. Burdur gölü yakınlarında yaman bir çarpışma olur. Tekelioğlu'nun adamları birer birer yakalanırlar. Tekelioğlu bakar ki kurtuluş yok, n gl, ardı beyin adamlarıyla sarılmış, terkisindeki geline seslenir:

- Kurtuluş umudu kalmadı. İn aşağı canını kurtar.

Kız cevap verir:

SDAL
EFŞANELER DİYARI

- Tanrı bana bir can verdi, onu da sana adadım. Beni senden ölüm ayırır ancak.

Tekelioğlu ısrar eder, kız kararından dönmez. Çaresiz kalan Tekelioğlu, bunun üzerine sürer atını göle. Burdur gölü, sessizce çeker bağrına onları. Az sonra, gölün köpüklü suları üzerinde bir telli duvak görünür. Başka şey görünmez.

Bu acı olay, yıllarca unutulmaz. Yürek yakan bir oyun havası, Tekelioğlu Zeybek Havası' adıyla, düğünlerde dile gelir.

Tekelioğlu seslenir:

Alt yanım deniz de üst yanım balkan
Kır atın üstünde şavkıyor kalkan
Namert olsun beyler ölümden korkan
Tekelioğlu diye ünüm var benim.
Al-yeşil kuşanmış ince beline
Kıymayın ağalar telli geline
Atımı dehledim Burdur gölüne
Tanrı'ya verecek canım var benim.
Her sabah dikilir bir sırlı gömlek
Ak üstüne al al benli şafaktan
Sabah kapı kapı haber vererek
Geçer adım adım her bir sokaktan.
'Göl' ince kıvraktır, 'gül' katmer, katmer
Üzümler asmadan lezzeti emer.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Genç kızda bir çift göz yemyeşil güler,
Yemyeşil gözleri yeşil topraktan...

Murat Hüdavendigâr Efsanesi BURSA

I. Murat Hüdavendigâr cami inşaatı yapılırken işçi olarak çalışmış. O tarihlerde de Sırp kralı elçisini Bursa'ya göndermiş. Elçi Padişahın huzuruna alınmasını rica eder. “Şu karşıda çalışan işçi, bizim padişahımızdır” derlerse de inanmaz. Elçi “benimle alay etmeyin, elçiye zeval olmaz” der, ama sonunda inşaat da çalışan işçinin I. Murat

olduğuna inanır. Bu arada Padişaha kendisini görmek isteyen bir elçi olduğunun söylerler. Elleri harçlı olarak doğrulan I. Murat elçiye hoş geldin dedikten sonra ne istediğini sorar. Elçi de Sırp kralı tarafından gönderildiğini ve kralın savaş istediğini söyler. Padişah sinirlenerek; bana bakın, ben burada Allah'ın evini yaptırıyorum, bu inşaat bitmeden beni harbe mecbur kılmayın, aksi halde kralının iki gözünü çıkartırım, der ve iki parmağını havada sallar. Ülkesine dönen elçi kralına bu haberi vermek için kralın anına girince, iki gözünün de çıkartıldığını ve yüzünde harç izleri olduğunu görür.

Kumdili Efsanesi **ÇANAKKALE**

Gelibolu'da İlyas adında bir ermiş yaşamaktadır. Kendisi gibi bir ermiş olan kardeşi Hızır karşı kıyıdaadır. Ona ulaşmak için eline bir avuç kum alır ve denize serpererek yürür. Kumlar tılsımlıdır, serptiği yerler yol olmaktadır. İlyas'ın hiç ardına bakmaması gerekmektedir. Bakarsa tılsım bozulacaktır.

Geride kalanlar onu izlemekte ve şaşkınlıktan bağrıışmaktadır. İlyas dalgınlıkla seslerin geldiği yöne döner. Tılsımı bozulur. Vardığı yere tek serptiği kumlarla, denize doğru uzanan dil biçiminde bir parça oluşur.

Gebe Kaya Efsanesi ÇANKIRI

Zamanın birinde bir köyden Çankırı Merkez'e doğru bir gelin alayı gitmektedir. Gelin Hamiledir utancından Allah' a yakarır;

"Senin huzuruna bu vaziyette nasıl çıkarım, Allah'ım ya beni taş et ya da kuş et!" Bu yakarışın hemen akabinde gelin ve dönürleri ayrıca binek olarak kullandıkları hayvanlar hepsi birden taş oluverir. Hatta gelin geliyor diye düğün evine müjde vermeye giden bir kişinin de 2 km ilerde taş olduğu belirtilmektedir. Taş kesilen o kişinin adına da "müjdecı" adı verilmiştir.

Binek Taşı Efsanesi ÇORUM

Bir zamanlar bir kıza bir adam âşık oluvermiş. Oluyor ama adamın da hiçbir şeyi yok. Babası da bunu vermek istemiyor. Bu kızı babası Çorum'da başkasına veriyor. Oğlan da o kadar çok kahroluyor ki, üzüntüsünden gidiyor kızın kervanının geleceği yere. “Çevreyolu” deriz biz. Oraya gidip oturuyor, yol kenarına. Biraz bekledikten sonra kervanların geldiğini görüyor. Kervandaki adamın biri diyor ki;

-Sen ne yapıyorsun burada? Per perişan bir hâldesin. Neyin var? İşin gücün yok mu senin? Diyor.

Oğlan da diyor ki;

-Ben burada oturup, gelen giden atların eyerlerini çekerim, diyor.

-O zaman sen, gelinin atının eyerini çek, diyor adam.

Neyse adam çekiyor atın eyerini. Giderken diyor ki;

-Eyer! Eyer! Sunam başkasına gidiyor, sakın onu koy verme, diyor.

Sonra da eyer geline yapışıyor. Sonra da oğlan üzengiye;

-Üzengi! Üzengi! Sunam başkasına gidiyor, sakın onu koy verme! Diyor.

Üzengi de geline yapışıyor. En sonunda kervanların bitiş yerine geliyorlar böyle. Binek taşına diyor ki;

SDAL
EFSANELER DİYARI

-Binek taşı! Binek taşı! Sevdiğim başkasına gidiyor, onu alıp koy verme, diyor.

Ondan sonra oğlan kızı indiriyor. Ama o anda oğlan kıza sarıldığında ikisi de taş oluveriyor. Herkes o anda birbirine hayretle bakıyor. Büyük bir sevginin efsane oluşuna şahit oluyor herkes.

Pamukkale Efsanesi DENİZLİ

Oduncu güzelinin öyküsünü yüzlerce yıldır insanlar anlatırmış. Ben de geleneği bozmayayım. Çok çok eskiden Çökelez Dağı eteklerinde yaşayan, fakir oduncu bir aile varmış. Bu ailenin kızı, o kadar çirkinmiş ki erkek çocuk anneleri onu görünce yollarını değiştiriyormuş. Fakirliği, genç kızın umurunda bile değilmiş ama çirkinliği canına tak etmiş. Çökelez Dağının eteklerinden kendini boşluğa bırakmış. Su ve tortu dolu havuza hızla düşmüş. Burada uzun süre suların

içinde baygın kalmış. O esnada bu su o çirkin kızı güzelliğe boğmuş. Oradan geçmekte olan Denizli Beyinin oğlu, kanlar içinde güzel

kızı görmüş. Atına oduncu kızı alıp evine götürmüş. Kız iyileşmiş ve evlenmişler. O günden sonra kadınlar güzelleşmek için bu ılıcaları ziyaret etmeye başlamış. O gün bu gündür güzelleşmek isteyen tüm kadınlar bu suyuna içine atarlar kendilerini.

Şirinvareli Pehlivan Efsanesi DİYARBAKIR

Çermik Kaplıcalarına bir pehlivan gelmiş ve Çermik beyine bir haber gönderip "Ya bana bir rakip bulsun yâda bahşişimi versin gideyim" diye ferman okumuş. Bey bahşiş vermek kolay ama ona bir rakip bulamazsak beyliğimizin adına gölge düşer diye düşünmüş. Çevreye haber salıp tez elden bir rakip bulunmasını istemiş. Beyin yakınlarından biri "Ben Şirinvare’de çok güçlü bir çoban gördüm" deyince, beyde hemen bulup getirmelerini emretmiş. Çoban anasıyla helalleşip beyin huzuruna gelmiş. Beyde ona dileğini anlatarak "Ya bu güreşi kazanıp beyliğin şerefini kurtarırısın yâda kellen gider" demiş. Çoban boynu bükük mecbur kabul etmiş. Güreş

başlamış. Çoban çok güçlü Pehlivanda çok ustaymış. Bu nedenle öğlene kadar yenişememişler. Başından korkan çoban bakmış

olacak gibi değil bir yumruk vurup pehlivanın ciğerini söküp öldürmüştü. Sonuçtan memnun olan bey dileğini

SDAL
EFŞANELER DİYARI

sormuş. Çobanda koyunlarını rahatça otlatılmak için "Sakaltutan otlağının" kendisine verilmesini istemiş beyde kabul etmiş. O zamandan beri Sakaltutan otlağının manevi sahibinin bu çoban olduğu söylenir. Burada otlayan koyunların sütlerinin de bol olacağına inanılır.

Göl Baba Efsanesi EDİRNE

Yaşlı bir adam, bir köye gelir Kapı kapı dolaşarak bir parça ekmek ister; ama kimse yardımcı olmaz fakat bir eve geldiğinde kadın, ona; "Benim de ekmeğim yok Çocuklar da sürekli ekmek istiyorlar; fakat onları oyalamak için fırına tezek koydum" der.

Yaşlı adam da "Biraz verirsen çok makbule geçer" der Kadın da "Fakat onlar tezek Nasıl olur?" der Yaşlı adam; "Git, getir" der Kadın, gider ve fırını açar Bir de ne görsün! Tezeklerin yerinde ekmek vardır Ekmeği alır ve yaşlı adama götürüp verir.

Yaşlı adam, kadına; "Çocuklarını al ve benimle gel; ama sakın arkana bakma!" der Kadın, yaşlı adamla gider; ama dayanamayıp arkasını döner ve bakar Baktığı anda da kadın taşa dönüşür ve köy yok olur. Bugün o köyün yerinde olan göle Göl Baba denilmektedir.

Arap Baba Efsanesi ELAZIĞ

Harput'ta Alaca mescidin sol tarafından bir iki metre aşağı indikten sonra kayalar üzerinde küçük bir kapı görülür. Bu Arap Baba türbesinin kapısıdır. Türbe dikdörtgen şeklindedir. Zeminin tam ortasında yeşil kumaşla örtülü tahtadan bir sanduka içerisinde Arap Baba'nın cesedi bulunur. Cesedin başı yoktur. Sonradan buraya kesik bir baş konmuşsa da kesik başın cesetle hiçbir ilgisinin olmadığı görülür. Bütün uzuvlarıyla olduğu gibi varlığını sürdüren cesedin göğüs ve karnı nispeten çökmüş, özellikle el ve ayakları tırnaklarına varıncaya kadar şaşılacak bir biçimde sağlamdır. Cesedin uzun zaman mumyalanmış olduğu ifade edilmişse de bu konuda yapılan çalışmalarda sağlıklı bir sonuca varılamamıştır.

Arap Baba hakkında pek çok efsane anlatılmaktadır. Bunlardan en fazla söyleneni şöyledir.

Harput ve yöresine bir yıl yağmur yağmaz. Kuraklık ardından kıtlık kapıya dayanır. Halk perişandır. Alacalı mescidin yakınlarındaki bir evde Selvi adlı yaşlı bir kadın rüyasında Arap Baba'nın başı kesilip bir dereye atılırsa yağmur yağacağını görür. Yaşlı kadın önceleri buna pek bir anlam veremez. Ancak aynı rüyayı üç gece üst üste görünce karar verir ve bir gece Arap Baba'nın cesedinin başını gövdesinden ayırır. Kesik başı dereye atar. Gerçekten de yağmur yağmaya başlar. Ama ne yağmur... Yağmur değil adeta tufan. Dereeler coşar, her

SDAL EFŞANELER DİYARI

yanı sel basar ve bir türlü dinmek binmez. Yağmuru dört gözle bekleyen insanlar bu sefer de bu felaket karşısında mustarip olurlar. Selvi kadın rüyasında Arap Baba'nın kesilen başı yerine konulursa yağmurun dineceğini görür. Arar, bir kesik baş bulur, yerine koyar yağmur durur.

Harputlular bu olay üzerine Selvi kadının korkunç bir hastalığa yakalanarak günlerce ıstırap çektiğini sonra da öldüğünü söylerler.

Arap Baba hakkında başka rivayetler de vardır. Bu rivayetlerin bazılarında göre bu zat bir Selçuklu komutanıdır. Kimilerine göre ise Arabistan'dan Harput'a gelerek orada çobanlık yapan ermiş bir kişidir.

Arap Baba türbesi, bugün halkın ziyaretine açıktır. Yurdumuzun dört bir tarafından ve yurt dışından gelen misafirler mutlaka bu türbeye uğrar, ziyaret ederler.

Asuman ile Zeycan Efsanesi ERZİNCAN

Erzincan'da Kaleli Bey'le kethüdası Derviş Ahmed'in çocukları olmaz. Bey'in bu durumdan yakınması üzerine kethüda "Çıkıp dolaşalım belki ağzı dualı bir dervişe rastlarız derdimize çare bulur" der. Birlikte yola düşerler. Yaylada rastladıkları bir dervişe içlerini açarlar Derviş onlara birer elma verir. Elmanın yarısını kendilerinin yemesini yarısını da karılarına yedirmelerini söyler. "Kimin kızı olursa öbürünün oğluna versin" diyerek ortadan kaybolur.

İkisi de denileni yapar. Beyin bir kızı kethüdanın bir oğlu olur. Çocuklar birlikte büyüyerek okul çağına erişir. İkisinin de henüz adı konmamıştır. Bir gün Bey'le kethüdanın yaylada rastladıkları derviş gelerek oğlana Asuman kıza Zeycan adını verir.

Bir rastlantı sonucu annesinden Asuman'ın kardeşi değil nişanlısı olduğunu öğrenen Zeycan ona yakınlık duymaya başlar. Asuman'da Zeycan'ı sevmektedir. Onların bu tutkularını bilen bir kadın durumu beye bildirir. Bey öfkelenerek kethüdayı ve oğlunu konaktan kovar.

Asuman babasını göndererek Zeycan'ı ister. Bey önce kabul eder ancak karısı razı olmaz. Bunun üzerine

SDAL
EFŞANELER DİYARI

olumsuz yanıt verirler. Bir gece iki genç düşlerinde ak sakallı bir derviş görür onun elinden “Aşık Badesi” iççerler. Her ikisi de şiir söylemeye başlar. Bu düş üzerine duygularını birbirlerine şöyle anlatırlar.

Asuman: İstemem tabibi peymanе buldum
Çaresiz dertlere düştüm ne dersin?
Hakkın himmetiyle ummane daldım
Bahar seli gibi coştum ne dersin?

Zeycan: Dün gece seyrimde oldum divane
Varlığım kırkların yoludur yolu
Eli bağılı durdum Ande divanına
Sundular bir kadeh doludur dolu

Tüm çabalarına karşın sevdiğine kavuşamayan Asuman sonunda gurbete çıkar. Giderken mendilini Zeycan'a vererek vedalaşır. Zeycan'da anmalık olarak yüzüğünü ona verir.

Kaleli Bey kızını da alıp yaylaya çıkmıştır Asuman'ın yolu buraya düşer. Tanınmamak için bir çobanla giysilerini değiştirir Bey onun kızıyla aşıklık sınavına girmesini ister. Asuman kaybedenin öbürüne kul olması koşuluyla kabul eder. Karşılıklı söyleşirler sonunda Zeycan yenilir. Ancak bey kızı vermemekte kararlıdır. Asuman tekrar yollara düşer. Bey olanları anlatıp kendisini karalamasından korktuğundan Asumanı öldürtmek ister. Adamlarına onu öldürüp kanlı gömleğini getirmelerini buyurur Adamlar Asumanı yakalar. Asuman

SDAL
EFŞANELER DİYARI

son bir kez Zeycan'ı görmek için yalvarır. Adamlar kabul eder. Asuman yüzüğü gösterip kendini tanıtır. Zeycan adamlara yalvararak sevdiğinin canını kurtarır beye de kanlı bir gömlek götürürler. Asuman yine yollara düşer. Bir dağ başında tipiye tutulur ve kendini kurtarması için Tanrı'ya yakarır. İmdatına yetişen derviş onu kurtarır ve isteği üzerine Asumanı Basra'ya ulaştırır. Asuman burada Afyoncu Dede'nin kahvesine yerleşir ve şiirler söyler. Ünü çevreye yayılınca herkes kahveye gelmeye başlar. Bundan hoşlanmayan diğer kahve sahipleri bir kocakarından Asumanı yok etmesini *ister. Kadın Asumanı bahçesindeki kuyuya atar. Burada söylediği şiirlerle yardım dileyen derviş Asuman'ı derviş kurtarır.

Asuman Derviş'e sevdiğinden haber getirmesi için yalvarır. Derviş gelip Zeycan'ı görür ve Zeycan sevdiğinden aldığı mendile gül dokuyarak dervişle gönderir. Anmağını gören Asuman'ın özlemi dayanılmaz olur ve dervişten kendisini Zeycan'a kavuşturmasını ister. Birlikte Erzincan'a gelirler. Bu sırada Zeycan'ın düğünü yapılmaktadır. Zeycan âşık olarak konağa giren Asuman'dan yardım ister. Asuman başından geçenleri valiye anlatır. Vali Timurpençeden Kaleli beyi öldürmesini ister. Asuman buna engel olur. Dervişin atının bastığı toprağı babasına götürünce kethüdanın gözleri açılır. Beyle anlaşmazlıklarını unutarak tekrar kardeş olurlar.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Asuman ile Zeycan ise yedi gün yedi gece süren bir düğünle evlenir ve yaşamlarının sonuna kadar mutlu yaşarlar.

Gelin Geldi Efsanesi ERZURUM

Bu efsane Ilıca ilçemizde bulunan istasyon mevkiinde ki Gelin Geldi gölü ile ilgilidir.

Erzurum'a giderken gerek karayolu gerekse tren yolu ile içinden geçtiğimiz çok şirin ve turistik bir ilçemiz olan Ilıca çermikleri yani kaplıcaları ile meşhurdur. İlçenin hemen her yerinden mutlaka bir sıcak su kaynağı çıkmaktadır. Bu anlatacağımız hikâyede böyle bir kaynağın bulunduğu Ilıca istasyonundaki Gelin Geldi gölünün ismi ile ilgilidir.

Ilıca istasyonun bu günkü yerinde vaktiyle bir göl varmış. Zamanla kaybolan bu gölün yerine şu anki istasyon inşa edilmiş. Göl de kaybolmamış fakat eskisine göre nispeten küçük bir göl halindedir.

İşte bu gölün adı ile ilgili çok güzel efsaneler anlatılır.

Onlardan biri şöyledir;

Çevredeki köylerden birinde güzel bir kız varmış. Bu kıza komşu köylerden bir delikanlı âşık olur. Kızında gönlü delikanlıda. Durumlarını ailelerine açarlar. Bu iki gencin evlendirilmesine karar verilir. Fakat araya delikanlının askerliği girer. Kız ile delikanlı murat alıp vermeden ayrı düşerler. Kız baba evinde delikanlı asker ocağında kavuşacakları günü beklemeye başlarlar. Bir gün köye delikanlının şehit olduğuna dair bir haber gelir. Gelinlik giymeyi bekleyen genç kız bu haber

SDAL
EFŞANELER DİYARI

karşısında sarsılır. Ama elden ne gelir ki. Artık sevgilisi ölmüştür. Ağlamanın sızlamanın bir faydası yoktur. Kızın yeni taliplileri olur. Babası bunlardan birine kızını verir. Düğün dernek kurulur. Davullar vurulup zurnalar çalmaya başlar. Gelin alayı vakti gelince gelinin atını çeker ve yola çıkarlar. Alay yolda bir gölünü kıyısına gelince bir müddet dinlenmeye karar verilir. Atından inip gölün berrak sularına dalgın dalgın bakan genç kızın aklı hep eski sevgilisindedir. Onu düşünmektedir. Gölün pırıl pırıl sularına bakarken onu sanki suyun içindeymiş gibi görür. Hemen doğrulur. Suyu doğru koşmaya başlar.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Suların sakin güzelliğini boza boza ilerler ve düğün alayındakilerinin şaşkın bakışları altında gözden kaybolur. Kafiledekiler her an gelinin sudan çıkacağını ümitle beklemeye başlarlar. Gölde görülen herhangi bir değişiklik gelinin geldiğine yorulur ve bekleyenler “gelin geldi!” “gelin geldi!” diye söylemeye başlarlar. Gölde meydana gelen su hareketleri bu; “gelin geldi!” “gelin geldi!” diye söylenen sözlerle daha çok hareketlenir. Günümüzde de bu hareketlenme yani gölde ki dalgalanmalar halen daha bu sözler üzerine devam etmektedir. Gölün adı da (Gelin Geldi Gölü) olarak anılmaktadır.

Battal Gâzi Türbesi ve Kesik Başlar Efsanesi ESKİŞEHİR

Adına Seyitgâzi ilçesinde bir külliye bulunan Seyyid Battal Gazi, muhtemelen 8. yüzyılda yaşamış bir Arap Ordusunun komutanıdır. Ama Eskişehir’de, Alevi-Bektaşî kültürü içinde bir Türk – Müslüman savaşçı olarak yaşar. Arapça’dan çevrilmiş bir destanı varsa da halk arasında efsaneleri anlatılmaktadır... İstanbul kuşatmasına da katıldığı söylenen bu savaşçının çok güçlü ve uzun boylu olduğuna inanılmaktadır. Öyle ki mezarı tam 5,5 metre uzunluğundadır. Mezarının hemen yanında, Kral Kızı olarak bilinen, Elenora adlı bir Hristiyan kadına ait başka bir mezar bulunmaktadır: Elenora’nın, Battal Gazi’nin sevgilisi ya da eşi olduğu kabul edilir. Hatta Battal Gazi’nin onun elinden atılan bir çakıl taşıyla öldüğü söylenir. Yaklaşan Hristiyan ordularını haber vermek isteyen Elenora, uyumakta olan Battal Gâzi ‘ye bir çakıl taşı atar ama sevgilinin elinden çıkan bu taş onun sonu olur.

Antepli İki Kız Kardeşin Efsanesi GAZİANTEP

Gaziantep'in çamfıstığı ile kırmızı biberinin şöhreti yaygındır. Bir de efsanesi var, söylenir:

Bir bahar günü, Antepli iki kız kardeş, bahçelerinde, tohum atıyor, çapa yapıyorlarmış. Hiç tanımadıkları yaşlı, yoksul bir derviş, bahçenin bir başında çalışan iki kız görmüş. Bunlardan büyüğüne yaklaşmış, karnını doyuracak bir parça yiyecek istemiş. Kız, dervişin eline kuru bir ekmekle, bir baş soğan tutuşturarak savmış:

- Ektiğini biçsin, diyerek uzaklaşmış derviş.

Bu defa ötekinin yanına gelerek, ondan da biraz yiyecek istemiş. Küçük kız:

- Hoş geldin, sefa geldin. Konuk kısmetiyle gelir. Bu sabah helva yapmıştım, otur şuraya âfiyetle ye, diyerek onu karşılamış.

Derviş helva çıkınıını alarak:

- Sağ ol kızım. Sen de ektiğini biç, diyerek ayrılıp gitmiş.

Bir süre sonra, büyük kızın ektiği tohumlar yeşermiş, yeşil yeşilbiber olmuş. Bunlar kuru ekmek gibi kuruyunca, soğan gibi kızarmış. Kırmızıbiber olmuş. Küçük kızın tohumlarından da fıstık ağaçları boy vermiş. Antepliler ne ekmek gibi acı biberden vaz geçmişler, ne

SDAL
EFSANELER DİYARI

helva misali tatlı fıstıktan. İkisi de bölgede Antep'i temsil etmiş.

Zun Evliyası Efsanesi GİRESUN

Alucra'nın Boyluca köyünde halk arasında Zun Evliyası denilen, Mahmut Çağırğan Hazretleri'ne ait bir türbe vardır. Burası çevrede en çok bilinen ve en fazla ziyaret edilen türbelerdendir. Yavuz Sultan Selim döneminde yaşadığı söylenen bu muhterem zat ile Yavuz arasında ilk tanışmaları sırasında geçtiği söylenen şöyle bir olay anlatılır:

Yavuz Sultan Selim, Trabzon'da şehzade iken bölgeyi köy köy gezerek orduya asker toplar. Gezdiği yerlerde her eve uğrayıp asker olabilecekleri yanına alır. Boyluca köyüne gelince, yedi kardeş olan Zun Evliya'sının evlerine de uğrar. Bir odada toplanmış zikir yapan yedi kardeşi görür. Bunlara, "Biz asker bulamıyoruz, bunlar oturmuş zikirle meşgul oluyorlar." diyerek kızar ve hepsini bir fırına hapsettirir.

Ertesi sabah ne olduklarına bakmaya vardığında, bunların sakallarının buz tutmuş olduğunu ve hiç müteessir olmadıklarını görür. Padişah bunların birer ermiş olduğunu anlar ve hepsinden özür diler.

Tomara Şelalesi Efsanesi GÜMÜŞHANE

Seydibaba Köyü çobanı kendi kendine sürüyü otlatıyormuş. Öğlen saatlerinde sürüyü götürüp ıssız yerde yatırıp, abdestini alır, namazını kılarmış. Köylü, çobanı sürüyü susuz bırakıyor diye dava etmiş. Bir gün, çobanı takip etmişler. Tam öğle zamanı çoban yine sürüyü aynı ıssız yere indirmiş. Elindeki değneğini toprağa vurmuş. Çıkan sudan kendisi abdest alıp namazını kılmış, sürü de suyunu içmiş. Çoban namazını kıldıktan sonra bakmış ki köylü kendini seyrediyor. Buna çok kızan çoban kavalını bir tarafa, bıçağının kılıfını bir tarafa savurmuş. Biri düşmüş Tomara Şelalesi'ne, diğeri de Çamoluk İlçesi'nin Mindaval Köyü'ne. Kaval ile bıçağın kınının düştüğü yerden sular fişkırmış. Kırk ayrı yerden su çıkan Tomara Şelalesi'nin diğeri bir adı da Kırk Gözeler olarak günümüze kadar gelmiş.

Mumine Efsanesi HAKKARI

Yüksekova'da yaşayan bir ağanın yedi oğlu ve dillere destan çok güzel bir kızı vardır. Kızın adı Mumine'dir. Babası kızı bir ağa oğluyla evlendirmek istemektedir. Ama kız maçasının oğlu Ahmet'i sevmektedir.

Mumine bir gün koyun sağıcılarıyla ağıla gider. Yeni doğmuş bir kuzu getirilir. Kuzunun anası ölmüştür. Mümine kuzuyu, anasız babasız Ahmet' benzetir. Onu Çoban'dan ister. Mumine ana yoksunluğu duymasın diye kuzuyu emzirir. Göğsünden süt gelmeye başlar.

Ağanın hizmetkârlarından biri, Mumine'yi isteyen ağanın adamlarından biridir. Kızı gözler, olanları görünce ağa oğluna "Mumine'nin Ahmet'ten çocuğu olmuş, çocuğu gizlemiş kuzuyu emziriyor" der. Ağa oğlu da durumu Mumine'nin babasına duyurur. Ağa çok kızar.

Mumine'nin cezalandırılmasını buyurur. Yedikardeş onu bir atın arkasına bağlayıp sürer.

Bu sırada kötü bir düş gören Ahmet Mumine 'nin zor durumda olduğunu anlar. Kızın yanından hiç ayrılmayan kır tay gelir. Ahmet'e Mumine'nin yerini gösterir.

Ahmet'te onu kurtarır. Kardeşleri öldüğünü sanarak onu bırakıp gitmişlerdir. İki sevgili başka bir yere göç eder. Ama burada da rahat edemezler. Gittikleri yerin Beyoğlu

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Mumine'ye göz koyar. Gençlere etmedik kötülük bırakmaz.

Sonunda Mumine doğururken ölür, acısına dayanamayıp Ahmet'te canına kıyar.

Şehrin Kuruluşuna Dair Efsane HATAY

Makedonya kralı Büyük İskender'in ölümünden sonra, O'nun şöhretli generallerinden Antiokos oğlu Selefkos, bir devlet kurmak üzere, bugünkü Hatay iline gelmiş, devletin başkenti için münasip bir yer aramaya başlamıştı. Her taraf güzeldi, bir türlü karar veremeyince İlahların ilahı Zeus'a dua ederek, bir mucizeyle şehrin yerini seçmesini dilemişti. Tam kurbanını kesip, mabede

bıraktığı sırada, gökyüzünden bir kartal ağmış, kurbanın bir parçasını kaparak, deniz kenarına bırakmıştı.

Kartal tekrar gelmiş, bu sefer de kurbanın geri kalan büyük parçasını pençelerine takmış, havalandırarak onu da Silpios dağının eteklerine, Orante yani bugünkü "Asi" nehrinin sol kıyısına götürmüştü. Selefkos, kartalın ilahı Zeus tarafından gönderildiğine hükmederek, önce deniz kenarında bir liman, sonra da asi nehrinin sol kıyısına başkentini yapmaya karar vermiş ve kısa zamanda şehrin inşaatını tamamlamıştı. Milattan önce 300 yılının 22

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Mayısında şehir törenle halka açılmıştı. Selefkos bu yeni şehre, babasının adına izafeten Antiohia demiş, bu ad zamanla Antakya olmuştu.

Ayazmana Efsanesi ISPARTA

Ayazmana Senirkent ve Isparta'da olan bir mesirelik yerin adıdır. Rivayete göre evveli bir ananın kızı varmış. Evleri tek odalıymış. Bunların bir sürü koyun kuzuları varmış. Yakınlarında da su yokmuş. Koyunları sulamaya de uzaklara giderlermiş. Kız, çok bıkmış koyunları sulamak için uzaklara gidip gelmekten. Oturmuş, Allah'a yalvarmış: "-Allahlım ne olur şuracıkta su olaydı. Su çıkar da istesen evimin ortasından çıkar" demiş. Bunun üzerine odanın ortasından su çıkmış

Bir kış günü guru darı bir şey pişireceklermiş. Yakacakları kalmamış. Kadın, yakacak aramaya dışa çıkıyormuş. Amma, soğuktan, fazla uzaklaşmadan dönüyormuş. Her defasında da kız sormuş: "Ayaz mı ana?" derken oranın adı Ayazmana kalmış.

Ayazma adı bu geçen efsanedeki hadisenin sonunda verildiğine inanılmaktadır.

Kız Kalesi Efsanesi MERSİN

Korikos'ta yaşayan Krallardan biri, bir kız çocuğu olsun diye gece gündüz Tanrıya yakarmaktadır. Sonunda dileği yerine gelir ve kız büyüdükçe güzelliği ve yardımseverliği ile herkesin sevgisini kazanır. Günlerden bir gün kente bir falcı gelir. Kral onu saraya çağırır, kızının geleceğini öğrenmek ister. Falcı prensesin eline bakınca irkilir ama bir şey söylemez. Kral zorlayınca, Kralım Kızınızı bir yılan sokacak, bu yazgıyı hiçbir şey bozamayacak, siz dahi engel olamayacaksınız deyip oradan ayrılır.

Kral, kıza bir şey söylemez ama düşüncelere dalar. Sonunda kıyıya yakın küçük bir adacık üzerinde, ak taşlardan bir kale yaptırmaya karar vererek kaleyi yaptırır

ve kızını buraya kapatır. Olan biteni bilmediğinden kızı üzülmede, gündün güne eriyip gitmektedir.

Günün birinde saraydan kaleye gönderilen bir üzüm sepetinin içinden çıkan bir yılan kıızı sokar ve öldürür.

Kız Kulesi Efsanesi İSTANBUL

Efsaneye göre kralın birine kahinler tarafından çok sevdiği kızı on sekiz yaşına geldiğinde bir yılın tarafından sokularak öleceği söylenir. Her şeyden çok sevdiğini kızını korumak isteyen kral bunun üzerine denizin ortasındaki kuleyi onarak kızını buraya yerleştirir. Kızından uzak olmak onu üzer ama kızının güvenliği için buna katlanır. Ama kız on sekiz yaşına girdiğinde kehanet gerçek olur ve kuleye gönderilen yiyeceklerin arasındaki üzüm sepetinden çıkan bir yılan prensesi zehirler ve ölümüne sebep olur.

Ayı Taşı Efsanesi İZMİR

Vaktiyle dört beş kız arkadaş, dağa çalı kesmeye gitmişler. Çalıları kesip hazırladıktan sonra bir yerde

oturup dinlenmeye başlamışlar.

Bu sırada içlerinden bir tanesi yorgunluktan uyuyakalmış.

Diğer kızlar kesip hazırladıkları çalıları sırtlarına sardıklarında arkadaşlarından bir tanesinin uyuyakaldığını fark etmişler. Kız öyle güzel

uyuyormuş ki, arkadaşları "Nasılsa birazdan uyanır gelir" diyerek uykusuna kıyıp uyandırmak istememişler. Kız uyandığında hava karamaya başlamış. Kestiği çalıları hemen sırtına yükleyen kız alaca karanlıkta dağdan aşağı yürümeye başlamış. Bu sırada yan taraftan bir ayı peydah olmuş.

Peşine düşen ayının iyice yaklaştığını görünce kurtuluşunun olmadığını fark ederek olduğu yere çöküp, "Allah'ım bu mahluktan kurtuluşum yok artık. Beni ya bir taş ya bir kuş et." demiş. Duası kabul olup taş olduğu sırada ayı da yetişip kıza uzandığı için birlikte taşla dönüşmüşler.

Ani Kuyusu'nda Kışlayan Bulut Ejderhası Efsanesi

KARS

Ani yöresinde tahıl saklama kuyuları vardır Bulut ejderhalarının komik yerleri olan bu kuyulardan birine, bir adam düşer. Cezasını çekmek için yeryüzüne gönderilmiş bir ejderhayla karşılaşır. Ejderhanın gözleri alev alev yanmaktadır. Adam bir köşeye sığınır. Ejderha onu görür ona bir şey yapmaz. Öğlen olunca ejderhaya gökten ak bir yumak biçiminde yiyecek iner. Ejderha

bunun bir parçasını adama verir, gerisini yutar. Bu böyle sürüp gider. İyi beslenen adamın saç sakalı uzamış,

vücudu kıllanmıştır. Aradan kırk gün geçer. Artık sabrı kalmayan adam ne olacaksa olsun deyip haykırmaya başlar. Ejderha başını sallar, biraz daha sabretmesini işaret eder. Bir süre sonra gökten bir zincir sallanır. Ejderhanın cezası bitmiş, göğe dönme zamanı gelmiştir. Adama kuyruğuna tutunmasını işaret eder. Adam denileni

SDAL
EFŞANELER DİYARI

yapar, kuyudan çıkınca kuyruğu bırakır ve kurtulur Evine dönüp olanları anlattığında, bir ermiş gibi karşılanır. Ejderhaların Ani'deki yumuşak kayalara oyulmuş kuyularda kışladıkları inancı yörede yaygındır.

Bayraklı Sultan Efsanesi KASTAMONU

Bayraklı Sultan, Kastamonu Kalesi'nin batı burçlarında bir yatır türbesidir. Kastamonulular buraya mum yerine bayrak dikerler. Buna ilişkin anlatılanlar şöyledir:

Kastamonu Kalesi Selçuklularca kuşatılmıştır. Kuşatma uzamış yiğitlerin sabrı tükenmiştir. Günün birinde toplanır karar alırlar: Ertesi gün güneş doğmadan kaleye saldırı düzenlenecek, ne olursa olsun kale alınacak, bayrağı kaleye ilk diken yiğide armağan edilecektir.

Ertesi sabah zorlu bir saldırıya girilir. Öğleye doğru savaş iyice kızışmıştır. Bu sırada ünlü yiğit Yunus Mürebbi Haykırır:” Ardımdan gelin, Beni kollayın. Bu kaleye sancağı ilk ben dikeceğim.” ok gibi fırlayıp elindeki ipi burcun sivri dişlerine takar, kaşla göz arasında burca tırmanır.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Koynundan kılıcını çıkarıp yiğitçe dövüŖür. Ardındakiler de burca çıkar. VuruŖmaya baŖlar. Yunus Mürebbi sancağı kaleye dikmiŖtir. SavaŖ bitmiŖ sancak kalede dalgalanmaktadır. Ama Yunus Mürebbi görünmez. Adamları onu bulduklarında, kanlar içinde yatmaktadır. Bedenine sakladığı sancağı hala sımsıkı tutmaktadır. Bu yüzden adı Bayraklı Sultan olur. Halk dileği gerçekteŖsin diye ona bayrak adar.

Er ile Cis Efsanesi (Erciyes'in Adı) KAYSERİ

Ercişler Kabilesiyle beyleri burada yaşardı. Bey'in güzel kızı Cis'in namı dillere destandı. Bir yiğit yöreye gelmiş, Cis'i görüp beğenmişti. Cis'de bu yiğidi görmüş, can evinden vurulmuştu. Yiğit Cis'i babasından istemeye karar verdi. Ulu Alplere giderek Cis'i, beyden istetmişti. Bey, yiğidi şöyle süzmüş önüne bir şart koşmuştu. "Karşı dağın tepesinde alev kusan bir ejder var. O ejderi öldürüp gel! Kızım Cis'de senin olsun"

Yiğit bunun üzerine Cis'in yanına giderek ona gelinliği vermiş. "Sen hazır ol ben ejderi kesip geleceğim" demiş. Cis, onun önüne geçip, vaz geçmesini istemiş. "Ordular baş edememiş sen nasıl edersin?" demiş. "Dağ çok sapa, Ejder büyük gel bu işten vaz geç" demiş. Yiğit, verdiği söz ile sevdasından vaz geçmemiş. "Yol sapa, ejder büyükse sevdam daha büyük" demiş. "Ejder beni öldürürse bir kere yanar, ölürüm. Yoldan dönmek, sensiz kalmak; bana binlerce kez ölüm." Diyerek Cis'e aldığı beyaz gelinliği vermiş. "Kısmetse döner gelirim giy bu gelinliği" demiş.

Yiğit, silahlar kuşanıp dağ başına revan olmuş. Cis ise peşinden gidip, yoldan çevirmek istemiş. Yiğit, yolundan dönmeyip ejderin yanına varmış. Ejder, alevler püskürtüp

SDAL
EFSANELER DİYARI

Yiğit'i yakmak istemiş. Alevler Cis'i sarınca Yiğit üstüne kapanıp onu korumak istemiş. İkisi birden tutuşup yanıp yakılıp kül olmuş. Cis'in beyaz gelinliği dağın başına yayılmış. Erciyes o günden sonra beyaz ve dumanlı kalmış.

Kaynarca Deresi Efsanesi KIRKLARELİ

Bir zamanlar Tuna boyunda sürüsünü yayan bir çoban, başkalarının tarlasına kaçan mor koçu çevirmek ister. Tarla ırmağa çok yakındır. Seslenir, çağırır, koçu döndüremez. Kırlarda; kendi bıçağı ile nakışladığı, özenle işlediği hiç elinden bırakmadığı bir değneği vardır.

Kızgınlıkla

onu koça

fırlatır.

Hayvan döner

ama değnek de

Tuna 'ya düşer.

Düşer düşmez

de yitip gider.

Çok üzülen

çoban, arar

tarar bir türlü değneğini bulamaz. Aradan yıllar geçer.

Göçmen olarak Türkiye'ye gelen çoban, bir gün

Kaynarca'dan geçerken Kaynarca Deresi'nin gözesine

yakın kahve kapısında asılı bir değnek görür. Gözlerine

inanamaz. Yaklaşır ve evire çevire bakar. Değnek yıllar

önce Tuna'da yiten değneğidir. Merakla kendisini

izleyenlere, bunu söylese de kimseyi inandıramaz. "Biz

onu suyun gözesinde bulduk, nasıl olur?" derler. Çoban

SDAL
EFŞANELER DİYARI

da değneğin bir ucundaki burgulu boşluğa ağasından aldığı hakları altına çevirerek yerleştirdiğini söyler. Burgulu yeri açar ve altınlarına kavuşur.Yöre insanı, doğası, yaşamıyla göçtüğü yerlerle bağlantı kurmakta Kaynarca Deresi'ne “Tuna Kızı” gözüyle bakmaktadır.

Karakurt Kaplıcası Efsanesi
KIRŞEHİR

Kırşehir'in 15 km batısındaki Emirburnu dağının eteklerinde Karakurt derler bir kaplıca vardır. Geçmiş çok uzaklara gider. Dört mevsim hastaların taşındığı kaplıcada tedavi edilmeyen illet yoktur.

Bir zamanlar Kırşehir Beyi'nin oğlu çaresiz bir hastalığa tutulmuş, her tarafı akar, kokar olmuş. Doktorlar ne yaptıysa fayda etmemiş. Beyin, umudu kesilmiş. "Bari gözümün önünde öleceğine götürün bir dağa bırakın orada ölsün. Göz görmeyince gönül katlanır." demiş. Çocuğu alıp Emirburnu Dağı'nın eteklerine bırakmışlar. Elbette burada kurtlar kuşlar parçalarda o da bu illetten kurtulur. Çocuk yapayalnız kol bacak tutmaz başına geleceği beklerken, akşama doğru bir kurt görünmüş. Kurdun karnı kemiklerine yapışmış, uyuzdan tüyleri dökülmüş, her tarafı cerahat içindeymiş. Sürüne sürüne dağın eteğindeki bataklığa girmiş, çamura bulanmış, çıkmış. Ertesi gün yine bataklığa gelmiş, çamura girmiş. Derken iki gün sonra canlı kanlı bir kurt olarak ayağa kalkmış, uzaklaşıp gitmiş. Kurdun her hareketini izleyen oğlan, bu çamurdan bir keramet olsa gerek diyerek o da sürüne sürüne bataklığa girmiş. Çamurları yüzüne, gözüne sürmüş, bir köşede kaynayan sudan içmiş. Biraz sonra vücudunda bir dirilik – canlılık duymaya başlamış. Bir- iki gün derken ayağa kalkmış, yürümüş.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

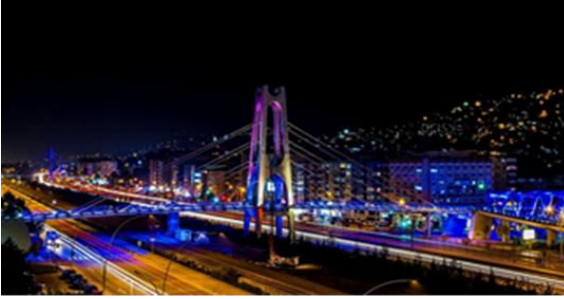
Üçüncü günde Kırşehir'in yolunu tutmuş. Babasının kapısını çalmış, görenler şaşırılmış; gözlerine inanamamışlar. Çocuk olanı biteni anlatmış. Bey de bataklığı bir kaplıca haline getirerek üzerine bir kubbe, yanına da bir mescit yaptırıp hizmete açmış. Adına da Karakurt Kaplıcası demişler.

Kocaeli Efsanesi
KOCAELİ

SDAL
EFSANELER DİYARI

Zamanımızdan binlerce ve binlerce yıl önce, bir şehir kurmak üzere Anadolu'ya göçen bir avuç insan, döne dolaşa, İzmit körfezinin karşısındaki Baş iskeleye gelir, burada konaklar. Karınlarını doyurmak için olta atarlar denize. Avladıkları ilk canlı irice bir ıstakoz olur. Oturup yerler, hoşlarına gider, burada yerleşmeye karar verirler. Kurdukları şehre de ıstakoz anlamına gelen "Astakos" derler. Tarihçiler bu olayın, Milat'tan önce, 712 yılında olduğunu, paralarının üzerinde, şehri temsil eden ıstakoz resmi bulunduğunu yazarlar. Başka bir efsaneye göre, bu

bölgenin güzelliği dillere destan perisi Olbia deniz ilâhı Poseidonla evlenir.

Bundan nur topu gibi bir oğlan doğurur. Adına Astakoz derler. Devrin bileği bükülmez, sayılı bir kahramanı olan Astakoz, körfezin ucunda bir şehir kurar ve şehre kendi adını verir. Bir zaman sonra, Bitinya Kralı Nikomedos, buraya gelir. Yeniden bir şehir kurmak ister, önce bir kurban keser, keser ama kurbanı, bir kartal kaptığı gibi havaya kaldırır, götürür karşı tarafta, bugünkü İzmit şehrinin yerleştiği dağın yamacına bırakır. Kral, bunu, şehrin orada kurulacağına işaret sayar. Oraya gelir bir şehir kurar, kendi adını şehre verir, kısa bir süre sonra da başkent yapar.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

İplikçi Cami Efsanesi
KONYA

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Selçuklu eseri İplikçi Camii'nin yapımı ile ilgili efsaneler anlatılır. İplikçi Camisini yapmak isteyen zengin bir adam "Ben kimseden yardım almadan yaptıracağım. Sevabı sadece benim olacaktır." diye yaptırmaya başlar. Bu arada bir kadın da yardım yapmak ister ve "ne olur Allah aşkına, benim şu paramı da alın camiye harcayın" dermiş. Ama yaptıran adam ustalara "kimseden bir şey almayın" diye tembihlediği için ustalar o kadının parasını almazlarmış. Kadın her gün gelir, istediğini söylemiş ustalarda her gün olmaz almayız koy git başımızdan kadın derlermiş. Kadın geçimini iplik bükerek sağlarmış. Onun için de kadına iplikçi derlermiş. Bir gün kadın

büktüğü
iplikleri
kırpık kırpık
kırpmış.
Gece gizlice
gelmiş iplik
kırpıklarını
caminin
duvarının
örüldüğü

harca karıştırmış. Ertesi gün ustalar hiçbir şeyden haberleri olmadığı için kadının iplik karıştırdığı harcı duvar yapmada kullanmışlar. Neyse cami yapılmış bitmiş. Bir gün camiye yaptıran sevabı bana olacak diyen adam, rüyasında bir "pir" görmüş. O pir "o caminin sevabı sana yazılmadı. Harçlara ipliğini karıştıran kadına yazıldı." demiş. O gün bu gündür caminin adı İplikçi Camii olarak kalmış.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Kütahya Kalesi Efsanesi
KÜTAHYA

SDAL
EFSANELER DİYARI

Efsaneye göre bir zamanlar Kütahya'da minareden boylu, olağan üstü, dev gibi iri ve güçlü adamlar yaşarmış. Ömürleri de boyları gibi uzunmuş. Bazıları susadığında eğilip kente üç kilometre uzaklıktaki Felent çayından su içermiş. Bir gün bu adamlara liderleri yan yana dizilmelerini emretmiş, dizinin bir ucu yoncalıya diğer ucu Nemrut kayasına ulaşmış. Liderleri Nemrut kayasından parçalar kestirerek oda büyüklüğünde kaya parçaları elden ele geçirilerek Gulam köyü diye bir köyün yanında işlenerek kentin yanındaki şimdiki Hisar tepeye taşınır. Bir söylentiye göre şimdiki Enne Köyünün adı bu olaydan kaynaklanır. Daha önceleri "Elele " olan köyün adı zamanla Enne'ye dönüşür. Kalenin yapımı uzun sürer. Bedenler, örülür, saralar kurulus, su mahzenleri kazılır ve yer altı yolları yapılarak, görkemli bir kale yükselir. Bu sırada bin yaşına yaklaşmış olan başkanın bir oğlu varmış. Henüz bıyıkları yeni terlemiş olan başkanın bu oğlu 300 yaşındaymış ve birden ölmüş.

O güne kadar
ölümle ilk kez
karşılaşan babanın
beli bükülür ve
yaptığı kaleye
bakar bakar, Üç
yüz yaşında oğlum
öldü.

Malatya Beydağ'ı Efsanesi
MALATYA

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Torosların bir kolu olan Beydağ'ında uyuyan, taşa dönmüş bir ermişi anlatır. Ermiş yılda bir kez uyanıp şu soruyu sorarmış: -Malatya ovası altın sabanla sürülüyor mu? Olumsuz yanıt alınca tekrar uykuya dalarmış. Malatya ovası çok verimlidir. İyi sürülüp işlenirse bereket, bolluk artacak ve sabanlar bile altından yapılacaktır. O gün ermişin yeniden canlanacağına inanılmaktadır. Ermiş o günü beklemektedir.

Midas Efsanesi

MANİSA

Silenos şarap Tanrısı
Dionysos'un yaşlı bir

SDAL
EFŞANELER DİYARI

yardımcısıdır. Bir gün Tanrı Frigya, Lidya, dağ ve koruluklarında dolaşırken Silenos uyuya kalır Köylüler onu bulur Boynundaki çiçek çelenkleriyle bağlayarak Midas'a götürürler Midas onu tanır ve on gün on gece sarayında ağırlar Sonra da yaşlı yoldaşını, Dionyos'a götürür. Dionyos buna öyle sevinir ki Midas'a her dileğini gerçekleştireceğini söyler Midas her dokunduğunun altın olmasını ister Dionyos sözünde durur, dileğini gerçekleştirir.Midas sarayına dönerken dokunduğu bir dal altın olur, yerden topladığı bir avuç çakıl altına dönüşür Eline aldığı bir buğday başağı altın döker Çok mutludur, âmâ sofraya oturup ta eline aldığı ekmeğin altın olduğunu Şaraba dokunduğunda bir altın külçesine dönüştüğünü görünce dileğinin korkunçluğunu anlar Sonunda bu duruma dayanamayan Midas, Dionyos'a giderek eski durumuna getirilmesini ister O da Sardes'e dönerek Sart Çayı kaynağına çıkmasını, burada topraktan fışkıran sularla yıkanmasını söyler Kral denileni yapar ve kurtulur.

Ali Göl Efsanesi
KAHRAMANMARAŞ

Nurhak dağlarının tepesindeki krater gölü, yörede Ali Göl olarak anılır. Göle “ALİ” adını veren yöre halkı, bu ismi bir efsaneye dayandırır, söyleneceye göre; yörede yaşayan Ali adlı çoban, beyin kızına sevdalanır, kız da çobanı sevmektedir. Bey, günün birinde durumu öğrenir, çobanı çağırır, Nurhak Dağları'nda bir kış geçirirse

SDAL
EFŞANELER DİYARI

kızını ona vereceğini söyler. Çoban, atını dağa sürer, günümüzde Ali Göl' ün çevresindeki bir mağaraya sığırır. Bir süre dağ koşullarına dayanır; ama sonra ölür.

Rivayete göre sığındığı mağaranın duvarlarındaki yazılarda Çoban Ali'nin ölüm nedeni şöyle açıklanmaktadır; "Açlıktan, susuzluktan değil, dağların uğultusundan öldü." İnanışa göre mağaranın önündeki oyuk taş Çoban Ali'nin atının yemliğidir. O günden sonrada mağaranın yakınındaki göle ALİ Göl'ü denir.

Şahmeran Efsanesi
MARDİN

Mezopotamya topraklarında doğmuş bir efsane bu. Yüzyıllardan beri anlatıla gelmiş çeşitli coğrafyalarda. Özellikle yılanların çok olduğu bir bölge olan Mardin'de efsaneye göre; Tahmasp adında uzun boylu, geniş omuzlu, esmer tenli, çok yakışıklı bir genç yaşarmış. Binlerce yılanın yaşadığı bir mağaraya yanlışlıkla girmiş

SDAL
EFŞANELER DİYARI

bir gün. Mağaranın içi o kadar karanlıkmiş ki hiçbir şey göremiyor, yalnızca etrafında dolanan yaratıkların sesini duyuyormuş. Çaresizlik içinde beklerken, bir ışık huzmesi belirmiş. Işık huzmesi kendisine yaklaştıkça gözleri kamaşan Tahmasp, ellerini gözlerine siper ederek etrafında gezinen yaratıkların ne olduğuna baktığında; uzun, kıyası, yeşili, siyahtan oluşan çokça yılanın çevresini sarmış olduğunu fark etmiş. Yılanların hepsi kafalarını kaldırmış, gelen ışık huzmesine doğru bakıyorlarmış. Tahmasp'ta onların baktığı yöne doğru bakınca birden dona kalmış. Çünkü Tahmasp, bu zifiri karanlık mağaranın içinde hayatında gördüğü en güzel kadının yüzünü görmüş birden. Ona doğru daha dikkatli bakınca kadının belden aşağısının yılan olduğunu fark etmiş. Kadın ona doğru ilerliyormuş, tam karşısında durmuş, gülümseyerek elini ona doğru uzatmış. Ve demiş ki; Korkma benden Tahmasp. Ben yılanlar ülkesinin kraliçesi Şahmeranım. Benden sana zarar gelmez. Ben dünya düzeni kurulmaya başladığı andan beri vardım. Krallığıma hoş geldin. Bundan böyle benim misafirimsin. Şimdi yat ve dinlen. Sonra seninle uzun uzun konuşuruz. Böyle deyip geldiği yoldan geri gitmiş. Tahmasp gördükleri karşısında yaşadığı dehşeti ve şaşkınlığı üzerinden atmaya çalışarak olduğu yerde kıvrılıp uyumuş. Ertesi sabah uyandığında Şahmeranı karşısında mükellef bir sofranın başında otururken bulmuş. Tahmasp'ı kahvaltıya davet etmiş Şahmeran. O ise gözlerini şahmerandan alamıyormuş. Şahmeran'da ona bakıyormuş kendinden geçmiş bir halde. Bak Tahmasp demiş. Ben insanlığın bütün tarihini biliyorum. İstersen sana anlatayım deyip başlamış anlatmaya. Anlatmış,

SDAL
EFŞANELER DİYARI

anlatmış, anlatmış günler boyu. Bu sohbetler sırasında Tahmasp ve Şahmeran arasında tarihin en soylu aşklarında birisi başlamış. Gel zaman git zaman Şahmeranın anlatacağı bir şey kalmamış artık. Tahmasp'ta annesini ve yeryüzünü özlemeye başlamış. Bir gün dayanamamış ve düşüncesini Şahmeran'a da açmış. Sevdiğinin kendisinden sıkıldığını ve artık gitmek istediğini duyunca önceleri kesin bir dille reddetmiş Şahmeran.

Ancak günler geçip Tahmasp'ın üzüntüsünden eriyip bittiğini görünce dayanamamış ve ona şöyle demiş:
Ey Tahmasp beni

iyi dinle, sözlerime iyi kulak ver. Biliyorum, gitmene izin verirsem sende bana ihanet edeceksin ve yerimi diğer insanlara söyleyeceksin. Ancak bu topraklarda aşklar ölümünedir. Seni çok sevdiğimden dolayı üzülmene dayanamıyorum. Bu sebeple gitmene izin veriyorum. Ancak bana bir söz vermeni istiyorum. Ne sebeple olursa olsun başka insanlarla beraber suya girme. Tahmasp sevinçle Şahmerana sarılmış ve ona asla ihanet etmeyeceğine dair yeminler etmiş. Tahmasp mağaradan çıktıktan sonra bir köye yerleşmiş ve marangozluk yapmaya başlamış. Arada sırada da gizlice mağaraya giderek Şahmeranı ziyaret ediyormuş. Tahmasp'ın yaşadığı ülkenin kralı bir gün amansız bir hastalığın

SDAL
EFSANELER DİYARI

pençesine düşmüş. Ülkenin bütün hekimleri gelmiş ama kralın hastalığına çare olamamışlar. Kralın kötü kalpli bir veziri varmış. Vezir her seferinde krala hastalığının tek çaresinin Şahmeranda olduğunu söylüyormuş.

Ancak bu mutlu günler uzun sürmemiş. Onun etinden bir parça yemesinin kralın hastalığının dermanı olacağını kralın kafasına sokmuş. Kralda Şahmeranın bir an önce bulunmasını emretmiş. Bütün ülkede Şahmeran aranmış. Sonunda bilge bir adam bütün insanların gruplar halinde hamamlara ve nehirlere sokulmasını tavsiye etmiş böylece Şahmeranın yerini bilen varsa onu bulabileceklerini söylemiş. Vezirde ülkedeki herkesi hamamlara sokmaya başlamış. Askerler Tahmasp'ın yaşadığı köye de gelmişler ve herkesi toplayarak büyük bir hamama götürmüşler. Tahmasp Şahmerana verdiği sözü hatırlayarak önce gitmek istememiş. Ancak askerler onu zorla içeri sokmuşlar. Tahmasp hamama girdikten sonara herkesin gözünün üzerine dikildiğini fark etmiş. Kendisine bakınca bütün vücudunun yılanları gibi pullarla kaplandığını fark etmiş. Askerler hemen Tahmasp'ı yakalayıp vezirin huzuruna getirmişler. Kötü kalpli vezirin amacı kralı iyileştirmek falan değilmiş. Şahmeranı yakalayıp dünyanın bütün sırlarına sahip olmak istiyormuş. Tahmasp'a günlerce işkence yaptıktan sonra Şahmeranın yerini söyletmiş. Askerler hemen gidip Tahmasp'ın söylediği yerde mağarayı bulmuşlar ve Şahmeranı oradan çıkarıp saraya getirmişler. Şahmeran ve Tahmasp kralın huzurunda karşı karşıya gelmişler. Şahmeran üzüntülü ve utanç dolu Tahmasp'a dönmüş: Ey sevdiğim, üzülme. Biliyorum ki sen bana kendi canın için ihanet etmedin ama bende sana dememiş

SDAL
EFSANELER DİYARI

miydim bu topraklarda aşklar ölümüdür diye. Bak şimdi anladın mı? Sen üzülme ne olur! Tahmasp Şahmeranın bu sözleri karşısında daha da utanmış. Şahmeran sözlerine devam etmiş. Şimdi size sırrımı vereceğim. Kim ki benim kuyruğumdan bir parça koparıp yerse O bütün dünyanın sırrına ve gizemine vakıf olacak. Her kim ki benim kafamdan bir parça koparıp yerse o da o anda öte dünyayı boylayacak. Şahmeran daha sözlerini bitirmeden kötü kalpli vezir elinde kocaman kılıcı ile atılıp Şahmeranın bedenini iki parçaya ayırmış. Ve kuyruğundan bir parça koparmış Tahmasp'ta duyduğu acı ve utancın etkisi ile fırlayıp oracıkta ölmek için sevdiğinin, Şahmeranın kafasından bir parça ısırıp almış.

Kötü kalpli vezir kuyruktan kopardığı parçayı ağzına atar atmaz oracıkta can vermiş.

Tahmasp'a ise hiçbir şey olmamış Şahmeran son anda yaptığı planı ile bütün bilgisinin sevdiğine geçmesine sebep olmuş. Ancak Tahmasp sevdiğini kaybetmenin acısına dayanamayarak kendisini dışarı atmış ve dağ bayır, ülke ülke dolaşmaya başlamış.

Ölü Deniz Efsanesi **MUĞLA**

Ölüdeniz adı verilen koya, denizden dar bir boğazla girilmektedir. Boğazın iki yanındaki sarp yamaçlar çam ağaçlarıyla kaplıdır. Bu yüzden görülmesi oldukça güçtür. Açık denizden doksan derecelik bir dönemeçle ak bir kumsala varılır, daha sonra da döne döne, bir göl görünümündeki koya girilir. Yörede bu şaşılacak yere ilişkin şu efsane anlatılır:

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Balıkçılıkla geçinen bir baba-oğul, günün birinde bu sarp kayalar karşısında fırtınaya tutulur. Oğul, kayalıklara yaklaşırlarsa, bir koya sığınabileceklerini söyler, karaya yaklaştırmaya başlar. Babaysa kayalara çarpmaktan korkmakta, burada koy olamayacağını yineleyip durmaktadır. Aralarında tartışma çıkar. Baba, tam kayaya çarpacaklarını sandığı an, bir kürek vuruşuyla oğlunu denize yuvarlar. Dümene geçtiğinde bir de bakar ki deniz dönerek dümdüz bir koya açılmakta. Koya girer, ama yıkılmıştır. Oğlunun acısıyla o da canına kıyar. Söylenceye göre Ölü

Deniz'in çevresinde insan yüzünü andıran bir kaya vardır. Bu kaya, oğlanın taşlaşmış başıdır. Fırtınalı havalarda “buraya gelin” diyerek gemicilere yol gösterir.

Kızıl Ziyaret Söylencesi MUŞ

Muş'un güneyindeki Kurtik Dağları üzerinde, eşsiz tabiat güzellikleri dolu bir düzlük vardır. Buraya Kızıl Ziyaret Tepesi denir. Tepeye ait efsanenin çeşitli anlatılarının en yaygın olanı şöyledir: Bir zamanlar Kızıl Ziyaret Tepesi'nde yaşayan fakir bir adamın, dünya güzeli bir kızı varmış. Periden daha alımlı olan kızın güzelliği dillere destanmış. Kız bir çobana sevdalanmış

SDAL
EFŞANELER DİYARI

ve onun yavuklusuymuş. İki sevdalı bir araya geldiklerinde, hep kuraca klan yuvayı konuşur, gelecek mutlu günlerin hayaliyle yaşarlarmış yine aynı yörede yaşayan zengin mi zengin bir ağa varmış. Bu ağanın da şımarık mı şımarık bir oğlu varmış, Kızın güzelliği bu ağa oğlunun da kulağına gitmiş. Ağa oğlu, kızı gidip babasından istemiş. Kız, "Ben ağa oğlunun olmam" demiş. Ağa oğlu da "Ben ki bu yörenin ağasının oğluyum, beni istemeyen kızı zona da olsa alırım" demiş. Ağa oğlu, adamlarını alarak kızın yaşadığı Kızıl Ziyaret Tepesi'ne gitmiş. Kız ve çoban yavuklusu, ağa oğlunun zorbaca bu niyetinden habersiz, her zaman olduğu gibi kuracakları yuvayı konuşuyorlarmış. Ağa oğlu ve adamları, kızla çobanın buluştukları yere gelmişler. Ağa oğlu, daha önce söylediklerini bir kere daha tekrarlamış ve "Güzel kız, ben seni istedim, ama sen bana varmadın. Ben de seni zorla alacağım," demiş. Ağa oğlu ve adamlarının niyetini anlayan kızla yavuklusu, kurtulmak için çareyi kaçmakta bulmuşlar. Onlar kaçmış, ağa oğlu ve adamları kovalamış. Bu kovalamaca, dik bir uçurumun başına kadar sürmüş. Kız çaresizlikten Allah 'a yalvarmaya başlamış: "Ya rabbim, ne olur, beni bu adama yar edeceğine, yer yarılсын da ikimiz de içine girelim." demiş. Allah kızın duasını kabul etmiş ve kız duasını tamamlar tamamlamaz yer yarılmış ve kızla yavuklusu yan yana yerin içine girmişler. Yerin içine girerken, kızın bir tutam saçı, dışarıda kalmış. O gün bu gündür, kızın bir tutam saçının dışarıda kaldığı yerde, yemyeşil çimenler çıkar. Kızıl Ziyaret Tepesi'ne, güzeller güzeli kızla, yavuklusu çobanın yerin içine girdiği yere gelenler, bu efsanevi aşıklara dua ederler.

Göreme ve Peri Bacaları Efsanesi NEVŞEHİR

Efsaneye göre Göreme'nin Peri Bacalarında insanlarla periler bir arada yaşamıştır. Periler her konuda insanlara yardımcı olurlar, düğünlerde saz söz eğlence her şey yapılır, eğlencelerde üzüm şirasının içine girip, insanları sarhoş ederler. Nerede şenlik, eğlence varsa orada periler insanların hizmetindedir. Böyle yaşayıp giderken insan padişahının oğlu, Peri Padişahının kızına sevdalanır.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

İnsanlar derin derin düşünür "Periler çoluk çocuğumuzun arasına karışırsa halimiz ne olur?" diye kaygılanırlar. Sonunda perilere savaş açarlar. Avcı kılığında perilerin yaşadığı kayalara saldırırlar. Birer güvercin olup uçan periler o gün bu gündür, buralardaki sayısız güvercinlikte yaşamlarını sürdürmektedir.

Avcılar Kasabası, perilere savaş açan avcılarının yurdu sayılır. Üçhisar ve Ortahisar ise savunma noktalarıdır. Göreme yöresindeki yeraltı kentlerinde bir zamanlar devlerin yaşadığına inanılmaktadır. Birbirine açılan odaların kapılarındaki değirmen taşı büyüklüğündeki sürgüler bunun kanıtı olarak gösterilir. Halk bunlara "Devlerin kenti" der ve girmez, girilirse kapının kendiliğinden kapanacağına, içerdekinin cezalandırılacağına inanılır.

Güllü Baba Efsanesi NİĞDE

Selçuklu Sultanı bir doğu seferine çıkar. Mevsim kış olduğundan yollar kapanır, ordu küllüce köyü adı verilen yerde kalır. Askerler soğuktan ve açlıktan kırılmak

üzeredir. Tipi biraz azalınca Sultan, karşıda bir kulübe görür.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Atını sürer, kapıyı çalar. İçeride aksakallı, nur yüzlü bir Türkmen kocası, ocakta çorba kaynatmaktadır. Sultan daha kendini tanıtmadan yaşlı adam konuşmaya başlar. "Geldin mi? Bende seni bekliyordum. Üşümüştür geç söyle ocağın başına. Askerlerinde üşümüştür. Onlara bir çıra gönderilimde ısınsınlar. Sultan şaşırır. Ocağın başına geçer. Yaşlı adam ocaktan bir çıra alıp nöbetçilerden birine verir. Al bunu askerlere götür. Isınsınlar, az sonra çorba da hazır, der. Sultan dayanamaz bu çırayla tümü ısınacak, bu tencereyle de tümü doycak, Öyle mi? der. Yaşlı adam tatlı bir gülümsemeye başını sallar. Bir süre sonra ordu çadır kurar, küçük çıra koca bir meydan ateşi olur. Kaynayan çorba karavanalara kepçe kepçe dağıtılır, ama bir türlü bitmez. Sultan yaşlı adama teşekkür eder, izin ister. Onu sınamak içinde bir kese altın uzatır. Yaşlı adam "o bize değil size gerek. Bizim Dünya malında gözümüz yok. Biz gönül adamıyız" der. Sonra da koynundan kış olmasına rağmen dalından yeni koparılmış gibi canlı bir gül dalı sultana uzatır. Sultan yaşlı adamın ellerini bir kez daha öperek "bundan sonra senin adın Güllü Baba olsun" der. O günden sonra güllü Baba'nın kulübesi yakınında bir köy kurulur. Adına da Güllüce denilir.

Sağırlı Köyü Efsanesi ORDU

Sağırlı, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Yıllardan kötü bir yıl. Bayramlı Kasabası ve toprakları da korkunç bir taun (veba) hastalığı çıkmış. Ocaklar s nm ş, köyler ıssızlaşmış. Her nasılsa, birkaç kişi bu taun belasından kurtulabilmiş. Bunların biri Sağırlı köyünün bulunduğu yerde canını kurtarmayı başararak yaşamaya çalışıyormuş. Taun'dan (veba) sonra herkes yakınlarını arayıp, sormaya; sağ kalanları araştırmaya başlamışlar. Etraf dağlık ve ormanlarla kaplı olduğu, bir yerden öte tarafa gitmek zor olduğu için hayatta

SDAL
EFŞANELER DİYARI

kalanlar tepeden çağrılarak sorulup, aranır olmuş. Böyle bir gün, Sağırılı tepelerine doğru: Heeeyy! Oralarda kimse var mı? Diye bağırarak birine şöyle karşılık gelmiş. Bir sağır kaldı, bir sağır... Bundan sonra, o yörenin adı “Sağırılı” kalmış. Aynı daun felaketine uğrayan Biben Köyü’nden de hayatta kalan olup olmadığını öğrenilmek istenmiş. Köyün bir köşesinden, şöyle bir karşılık gelmiş: Bir ben kaldım, bir ben... İşte, Biben köyü adının da bu söyleyişten geldiği rivayet olunur.

Nolaçveri Efsanesi
RİZE

Olay Gündoğan Köyünde geçer. Zengin kızı olan Nazlı ile Amansız Ali sanıyla anılan biri birbirlerine âşık olurlar. Kızın babası Nazlı’yı Ali’ye vermeye razı gelmez. Nazlı ile Ali, anlaşarak köyden تنها bir yere kaçarlar. Gittikleri yerde yiyecek bulamayan sevdalılar günlerce aç kalırlar. Bitkin vaziyette saklandıkları yerden aşağıya doğru derenin kenarına varırlar. Dereden su içerler. Derin bir of çekerek: “Bu dağları duman kaplasın, akan dereler

de kurusun”
derler ve orayı
terk ederler.

Efsane bu ya;
günlerce Nazlı
ile Ali’yi
aramışlar. Bir
gün ormanlık bir

yerde birbirlerine sarılmış vaziyette bulmuşlar. Bunları

SDAL
EFSANELER DİYARI

alıp götürmek istemişler ama nefesleri ile çıkan alev etrafı yakıp kül etmiş. “Yanmış yer” anlamına gelen Nolaçveri buraya isim olmuş.

Sangarius Söylencesi SAKARYA

Tarihçiler, Sakarya adının “Sangarius” tan geldiğini, bu adın da eski Frigya bölgesinde Sakarya’nın doğduğu yer olan “Sangia” şehriden alındığını yazarlar. Bu şehir, Eskişehir sınırları içindeki Çifteler ilçesinin 3 kilometre güney doğusunda yer almaktaydı. Bugün de burada kaynayan ve küçük bir göl haline gelen yer altı suları,

Sakarya’nın kaynağı olarak bilinmektedir. İlk yerleşimci olan Frigyalılar M.Ö. VII. yüzyılda bu bölgede hüküm sürmekte iken, bu nehre kendilerince kutsal sayılan

“Sangari” adını vermişler ve bu isim sonraları, “Sangarios” (Sangarius) ve saldırgan anlamına gelen “Zakharion” biçimine dönüşmüştür. İlin adı olan

SDAL
EFŞANELER DİYARI

“Sakarya”nın MÖ. III ve MS. IV. yüzyıllar arasında bölgemizde yaşayan Bitinlerin Kraliçesi “Sangarius”un adının zamanla söyleniş değişikliğinden geldiği rivayet edilmektedir. Nitekim bölgemizdeki “Geyve”nin Bitin “Gekve Hanım”dan, yine Sakarya Nehri’nin adı olarak yer yer söylenen “Sangari” veya “Sakari”nde bu rivayeti doğrular gibidir.

Eğri Kale (Çıngırlı Kale) Söylencesi
SAMSUN

Terme İlçesi’nin Kırgıl Köyü’ndeki kale inanışa göre kul yapısı değildir, bunu Nuh Peygamber zamanında gemilerin bağlanması için Tanrı yapmıştır. İlk kar buraya yağar. Üstüne duman çökerse havanın bozulacağına inanılır.

Söylenceye göre bir zamanlar Çarşamba ve Terme Ovaları denizle kaplıdır. Kale o zamanlar çok yüksek olduğu için gemilerin iskelesi durumundadır. Halk su gereksinimini buradaki yağmur sularının toplandığı, dinlendirildiği sarnıçlardan, havuzlardan sağlamaktadır. Çok çok sonra toprak yarılr, İstanbul boğazı oluşur, denizlerin birbirine karışmasıyla kalenin bulunduğu yerdeki sulara çekilir, Samsun Ovası ortaya çıkar. Günümüzde de toprak biraz kazıldığında su, kum, midye kabuklarına rastlanmaktadır.

Cudi Dağı Efsanesi SİİRT

Siirt'in güneyinde Hakkâri sınırlarındaki Cudi Dağı, Nuh Peygamber'in gemisinin tufandan sonra karaya çıktığı yerdir. Şırnak'ın güneyindeki dağdan inen Nuh Peygamber ve oğulları yaşamı yeniden burada başlatmışlardır. Nuh Peygamber'in Cudi Dağı'nı aşıp Şırnak'ı da kurduğu söylenir. Bir zamanlar Şehrin Şehr-i Nuh adıyla anılması bundandır. Günümüzde Haziran ve temmuz aylarında Cudi Dağları'na çıkılır. Geminin oturduğuna inanılan tepe ziyaret edilir. Söylenceye göre Nuh'un Karaya çıktığı vakit kurban kestiği yerde burasıdır.

Sinop'un Kuruluşu Efsanesi SİNOP

MÖ 756 yılında Milet'ten ayrılan ve kendilerine yeni bir şehir kurmak isteyen göçmenler buraya gelerek bugünkü Sinop'un ilk temelini atmışlar ve bu şehre Sinope adını vermişlerdir “Efsaneye göre tanrıça Sinope ırmak tanrısının kızıdır. Zeus Sinope'ye âşık olur. Her dilediğini yerine getireceğine söz verir. Sinope kızlığına dokunmamasını ister Tanrı yemine bağlı kalarak onu kız bırakır. Bugünkü Sinop'un olduğu yere gelir.”

Daha sonra MÖ 630 yılında ikinci bir koloni (sömürge, göçmen topluluğu ya da bu topluluğun yerleştiği yer) grubu Sinop'a yerleşmiştir. Şehrin surlarının büyük bir olasılıkla kolonize (koloniler halinde yaşanan) devirlerde yapıldığı tahmin edilmektedir.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

7 yy. başlarında Sinop, Anadolu'ya kuzeyden gelen Kimmerlerin, 6 yy. ortalarında İran'dan gelen Perslerin istilasına uğramıştır.

Aygır Gölü Efsanesi
SİVAS

“Koyuncu Köyü'nden bir kişi, Aygır Gölünün kenarına atını örkeleyip (zincirini yere çakıp) kendisi tarlada çalışırken, gölden bir aygır çıkmış ve köylünün dalap olan atıyla çiftleşmiş. Bir sene sonra bu kısırak güzel bir tay doğurmuş. Köylü, aynı mevsimde yine bu kısırağı yanına alarak aynı gölün kıyısına gitmiş. Yine kendi işine

dalmış. Kısırak ve yavrusu gölün kenarında otliyormuş. Bu sırada suyun içerisinden aynı aygır çıkmış. İlk

SDAL
EFŞANELER DİYARI

önce kırsağı tuttuğu gibi göle çekmiş ve suyun içinde öldürmüş. Daha sonrada yavrusunu alarak gölün derin suları içerisinde kaybolmuş. Rivayete göre gölde öldürülen kırsağın puhağısı (bukağısı) 'Kör Kazıklı' denilen yerden yıllar sonra çıkmış ve o günden sonra bu göle 'Aygır Gölü' adı verilmiş.

Anaöğul Köyü Efsanesi TEKİRDAĞ

Efsaneye göre bu köy, Kurtuluş Savaşı'nda düşmanlar tarafından ele geçirilmiştir. Eli silah tutan tüm erkekler savaşa gitmiş, köyde yalnızca çocuklar, kadınlar ve yaşlılar kalmıştır. Düşman köye girince yaşlıları toplayıp büyük bir binaya kapatmış ve bu insanlara günlerce işkence etmiş, ıslak organlarla dövmüşlerdir. Yaşlılara

yapılan bu işkencelere dayanamayan bir erkek çocuk düşman askerlerine saldırmış ve bunun sonucunda yakalanarak köy meydanına getirilmiştir. Çocuğun annesi oğlunu orada görünce köy meydanına doğru koşmaya başlamış

SDAL
EFŞANELER DİYARI

ve düşman askerleri tarafından birbirlerine sarılmış halde şehit olmuşlardır. Köyün adı da “Anaogul” olarak kalmıştır. Ana oğlun mezarı köyün ortasındadır. Daha sonra türbe haline getirilmiştir.

Varvara Efsanesi TOKAT

Eski zamanlarda Turhal bir Rum beyi varmış. Bu Rum beyinin de Varvara isminde bir kızı varmış. Bir gün kızını yanına çağırması "Benim iş için bir yolculuğa çıkmam lazım ama burada yapmayı düşündüğüm kilisenin de yapımına başlansın istiyorum. Bu işle sen ilgilen sana bunun için altında bırakıyorum. Ustaları çağır ve kilisenin yapımına başlansın" demiş. Kız babasının söyledikleri dinlemiş ve kabul etmiş. Rum beyi yolculuğuna çıkmış. Kız ustaları çağırması ve kilisenin yapımına başlanmıştır. Bu arada da Rum beyinin kızı Varvara bir Türk gencine âşık olmuş ve onun için dinini değiştirmiştir. Bu nedenle başlamış olan kilise yapımını

durdurarak cami yapılması emretmiştir. Babası yolculuktan

SDAL
EFŞANELER DİYARI

dönmüş ve kilise yerine cami yapıldığını gördüğünde çok kızmış. Kızına o kadar çok kızmıştır ki öldürmek için dövmeye başlamıştır. Bu arada Türk genci sevdiğini babasının elinden kurtarmış ve kaçmaya başlamışlardır. Çok geçmeden beyin adamları bu iki genci yakalamış. Kavga sırasında adamlar gençleri öldürmüş. Gençlerin kanlarının damladığı yerden su fişkırmıştır. O zamandan beri bu tepe "Varvara tepesi" olarak bilinmektedir ve buradan hala su çıkmaktadır. Turhal'ın içme suyu buradan temin edilmektedir.

Kocakarı Kayaları Söylencesi TRABZON

Sürmene yaylalarına çıkarken Soğuk sudan az yukarıdadır. Ali Rıza Temelli'nin (Soğuksu Mahalle/Sürmene) anlatımına göre hikâyesi şöyledir. "Yaylalara Nisan ayı sonunda çıkılır. Fakat bu kayalara ismini veren kocakarı küçük (Şubat) ayında koyun ve keçilerini alarak yaylaya çıkmaya karar verir. Etrafindakiler her ne kadar bu ayda yaylaya çıkılmaz diye ikna etmeye çalışsalar da ikna edemezler. (Küçük ayı vak vak eder oğlanım) Küçük ayı bana vız gelir anlamında bir söz söyleyerek yola koyulur. Bugün kayaların bulunduğu mevkiye gelince fırtınaya tutularak donarak ölür."

SDAL
EFSANELER DİYARI

Düvgün Baba Efsanesi TUNCELİ

Şah Haydar Kureyş olarak da tanınan Derviş Mahmud Hayrani'nin oğludur. Tunceli'nin zeve yakınlarında bulunan hayvanlarına daha rahat bakmak için Zargovit tepesine bir ev yapar. Öyle ki zemheri ayında bile keçileri gayet besilidir. Babası Derviş Mahmud Hayrani, böyle besili olması için oğlunun hayvanlara ne yedirdiğini merak eder. Merakını gidermek için Şah Haydar'ın bulunduğu Zargovit tepesine gider. Rivayet edilir ki Şah Haydar'ın elindeki çubuğu değdirdiği meşe

ağaçlarının
hemencecik
filizlendiğine şahit
olur. Keçilerde

SDAL
EFŞANELER DİYARI

filizlerden yiyerek beslenirler. Derviş Mahmud Hayrani, Şah Haydar'a görünmeden dönmek isterken keçilerden biri birkaç kez hapşırır. Şah Haydar, hapşırın geçisine dönerek "ne oldu babam Derviş Mahmud'umu gördün; niye hapşırıyorsun" diye sorar. Gayri ihtiyari arkasına döndüğünde, babasının kendisine görünmeden gitmek istediğini fark eder. Babasına bizzat adıyla hitap ettiğini duymuş olmasından ve babasına karşı mucize yaratmış olmasından mahcup olan Şah Haydar, Düzgün Baba Dağına kaçır ve burada yaşamaya başlar. Rivayet edilir ki, kaçarken ayağındaki kışın karda giyilen hediklerle birbirine uzaklığı yaklaşık 5 kilometre olan Zargovit'ten Düzgün Baba Tepesine üç adımda gitmiştir. Bastığı yerde hediklerin taşlara bıraktığı izler hala durmaktadır. Annesi eve gelmeyen Şah Haydar için endişelenir. Babasından oğlunun durumunu öğrenmesini ister. Derviş Mahmud Hayrani de Şah Haydar'ın durumu hakkında bilgi getirmeleri için taliplerini gönderir. Talipler, Düzgün Baba Dağının tepesinde Şah Haydar'ı görüp, pirlere iyi haberle dönerler. Şah Haydar'ın durumunun iyi, işinin düzgün olduğunu; selam ve hürmetler gönderdiğini söylerler. Bu "iş düzgündür" sözü dilden dile dolaşır ve Şah Haydar'a Düzgün Baba denilmeye başlanır. O günden sonra 2500 metre yükseklikteki bu dağa da Düzgün Baba Dağı denir. Dağ, o günden bu yana kutsal olarak bilinir. Çok sayıda insan tarafından ziyaret edilir, adaklar adanır, kurbanlar kesilir. Düzgün Baba efsanesi yörede halen hâkim olan babaya saygının eskiden beri var olan bir geleneğin ifadesidir.

Urfa Adı ve Nemrut Efsanesi ŞANLIURFA

Urfa’da yüzyıllar önce Nemrut isminde bir hükümdar yaşamış. Nemrut çok zalim ve Allah’a isyan eden biriymiş.

Allah, Nemrut’un zayıf bir kul olduğunu göstermek için en aciz mahluklarından sivrisinekleri kendisine göndereceğini bildirir. Nemrut harp etmek için ordusuyla karşı çıksa da sivrisinekler asker ve hayvanların göz, kulak ve burunlarına girerek hepsini püskürtür. Nemrut güç bela kendisini odasına atar ve kapıyı, bacayı ve bütün delikleri kapatarak saklanır. Topal bir sivrisineğin,

Allah’a
“Yarabbi ben
gazaya
yetişemedim.
Topallığım
mâni oldu”
diyerek
yalvarması

SDAL
EFSANELER DİYARI

üzerine, Allah da ona “Seni de Nemrut’un helakine memur ettim, git onu bul ve helak et” diye emir buyurur. Bu topal sinek, Nemrut’u bulur ve odasının anahtar deliğinden girerek saldırır. Nemrut’un burnundan girerek beynini kemirmeye başlar. Nemrut başının ağrısından kurtulmak için türlü çarelere başvurursa da kurtulamaz. Bunun üzerine geçeden yaptırdığı tokmaklarla başına vurdurmaya başlar. Bu tokmaklar ıstırabını gideremeyince tahta tokmaklarla vurmalarını emreder. Nemrut’un kafasına tokmakla vuruldukça, Nemrut “Vurha, Vurha” diyerek can verir. Nemrut’un bu bağırımlarından dolayı memleketin adına “Urfa” dendiği söylenir.

Ali ile Kezban Efsanesi UŞAK

Bir zamanlar Uşak civarında yaşayan varlıklı bir ailenin Kezban adında bir kızı varmış. Çobanlık yapan garip Ali dağ eteklerinde sürü güderken bir gün Kezban'ı görür. Çoban Ali ondan sonra Kezban'a vurulur. Sevdasının acısıyla her gün yanık yanık kaval çalar. Kezban da her gün gelip Ali'yi dinler. Aşklarını birbirlerine söylerler.

Artık
dayanamaz
hale gelen
Ali anasına:
'Var git ana
Kezban'ı
babasından
iste' der.

Annesi oğlunu kıramaz varır beyin evine muradını söyler. Bey kızar. -'Oğluna söyle yüksek dağların başı dumanlı olur, baş döndürür. Başını yükseklerde gezdireceği ne dağın eteklerinde sürüsünü gütsün dengini bulsun' der. Bu hal üzerine Ali'de Kezban da derinden yaralanmışlardır. Neticede kaçmaya karar verirler, gece yarısı bir pınar başında buluşurlar. Bu arada beyin adamları pusu kurmuşlardır. Orada ikisini de vururlar.

Akdamar Efsanesi VAN

Van Gölü'nün güneydoğusunda yer alan, uzunluğu 1,5 km, genişliği 0,5 km olan Akdamar Adası'nın ismiyle ilgili şöyle bir efsane anlatılır: Çok eskiden Van'da bir Keşiş yaşamaktaymış. Bu Keşiş'in dünyalar güzeli bir kızı varmış. Kız o kadar güzelmiş ki, O'nu bir gören bin gönülden vurulmuş. Bu güzel kızın ismi de "Tamara" imiş. Bütün Vanlı delikanlılar Tamara'nın peşinde dolana dursunlar, Tamara gönlünü yiğit mi yiğit, yakışıklı mı yakışıklı bir Türk gencine kaptırır. İki sevgili gizli gizli buluşurlar. Bu buluşmalar bir süre devam eder. Sonunda iki gencin aşkını Van'da duymayan kalmaz. Keşiş, kızını bu sevdadan vazgeçirmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın başaramaz. Tek çare, kızını Van'dan uzaklaştırmaktır. Van Gölü'nün en büyük adası olan Akdamar Adası'nda bir kilise yaptırıp, kalan ömrünü kızıyla beraber bu adada geçirmeye karar verir. Seven iki kalbi birbirinden ayırmak mümkün mü? Tamara ile Türk gencinin aşkları o kadar yüce, o kadar engel tanımaz ki... Keşiş'in Tamara'yı Ada'ya hapsetmesi de fayda vermez. İki genç, anlaşırılar. Delikanlı, her gece kıyıda yüzerek Ada'ya çıkacaktır. Bu arada Tamara da sevgilisine adayı bulabilmesi için fenerle işaret verecek, O'na yardımcı olacaktır. Dedikleri gibi yaparlar. Delikanlı, yaz demez, kış demez, fırtınaya, dalgaya aldırılmaz, her gece yüzerek

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Ada'ya çıkar. Sabaha kadar Tamara ile birlikte olurlar. Gün ışımadan da tekrar yüzerek geri döner. Bir zaman sonra Keşiş, iki gencin buluştuklarını öğrenir. Bir gece, kızın bıraktığı işaret fenerinin yerini değiştirir. Feneri, keskin ve sivri kayalıkların bulunduğu bir tarafa bırakır. Tamara da Delikanlı da kurulan tuzaktan habersizdirler. Delikanlı her zaman olduğu gibi yine kıyıdan suya girer, Ada'dan görünen ışığa doğru yüzmeye başlar. Şanssızlık

bu ya, o
gece, hem
çok
karanlık,
göl de aşırı
dalgalıdır.
Delikanlı
yüzer,
yüzer,
yüzer...
Kollarında

derman tükenir. Işığa doğru yüzdükçe ışık uzaklaşır sanki. Dalgalar daha da kudurur. Kuvvetli bir dalga, gücü tükenen delikanlıyı yükselttiği gibi sivri ve keskin kayalara çarpar. Her tarafı parça parça olan delikanlının, gölün karanlık sularına gömülürken: “Ah Tamara, Ah Tamara!” feryatları, kayalıklardan yankılanarak Tamara'ya kadar ulaşır. Artık Tamara'ya dur olur mu? O da gözünü kırpmadan kendisini azgın dalgaların kucağına bırakır ve kaybolur. Böylece, yaşarken bir araya gelmeleri engellenen iki genç, sonsuza kadar sürecek beraberliklerine, Van Gölü'nün lacivert sularının derinliklerini mekân seçerler. Bu acıklı sonun yaşandığı

adanın ismi de o günden sonra “Ah Tamara” kelimesinin değiştirilmesi ile “Akdamar” olur.

Ali Çelebi ve Mahmut Çelebi Türbeleri Efsanesi YOZGAT

Yozgat, Akdağmadeni İlçesi Muşali Köyünde bulunan Ali Çelebi ve Mahmut Çelebi Türbeleri ile ilgili yöre halkının anlatmış olduğu bir efsane şöyle anlatılmaktadır: Ali Çelebi ve Mahmut Çelebi Muşali Kalesi Düşmanların elinde iken burayı fethetmek için kalenin bulunduğu tepenin altında savaşırken, düşmanın biri Mahmut Çelebi'nin kafasını uçurur. Kafası yere düşen Mahmut Çelebi; yerden kafasını koltuğunun arasına alarak düşmanla savaşmaya devam eder. Bu durumu gören düşman paniğe kapılıp korkup kaçmaya başlar. Bu arada kadının biri Mahmut Çelebi'nin kafasının koltuğunun altında olduğunu görünce: “Bakın, adam kellesi koltuğunda savaşıyor,” diye bağırır. Bunu Mahmut Çelebi' de duyar ve durumu fark ettiği anda olduğu yere düşer ve şehit olur. Aynı çarpışmada Ali Çelebi'de şehit düşer ve Ali Çelebi ve Mahmut Çelebi'nin, şehit düştükleri yerlere kubbeleri de bulunan türbeleri yapılır. Fakat ertesi gün sabah bakarlar ki Mahmut Çelebi'nin Türbesi'nin kubbesi yıkılmıştır. Tekrar kubbesini inşa ederler, fakat ertesi gün gene aynı şekilde kubbesinin yıkılmış olduğu görülür. Bir kez daha kubbesi inşa edilir. Bu kez inşa eden ustaların o gece rüyalarına Mahmut

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Çelebi girer ve “Benim gövdem üstünde başım yok, sizde türbem üzerine kubbe koymayın” der. Bu rüya üzerine artık Mahmut Çelebi'nin türbesinin üzerine kubbe yapımından vazgeçilir.

Çapanoğlu (Büyük) Camii "Cami Temelinin Sağlam Olması" Efsanesi

Büyük Caminin temeli kazıldığında temelden su çıkar. Temele ardıç ağaçları çaprazlama atılarak temel duvarı örülür. Temel duvarının örülmesinden sonra caminin ustabaşı ortalıktan kaybolur ve cami inşaatı devam etmez. Yedi yıl sonra ustabaşı gelir caminin inşaatına devam ederek camiyi tamamlar. Niçin kaybolduğu sorulunca: "Cami temelinin yerleşip yerleşmediğini ölçtük. Böylece camiyi sağlama aldık. Bu cami duvarı kolay kolay çatlamaz." der.

Demirci Dede Efsanesi ZONGULDAK

Zonguldak'ta Demirci Dede adlı bir ziyaret vardır. Buna ilişkin söylence ise şöyledir:

Bir zamanlar, Çeştepe Köyü'nde yaşlı, çalışkan bir demirci yaşamaktadır. Köyün tek demircisidir. Kimsenin işini geri çevirmek istemez. Geç saatlere kadar çalışır herkesin işini görür. Günün birinde dükkâna gelenler Demirci Dede'yi göremezler. Merak edip evine varırlar: Demirci Dede ölüm döşeğindedir. Başına toplanan köylüler “Sen bizi bırakıp gidiyorsun bizim işimizi kim görecek, aletlerimizi kim onaracak...” diye sızlanırlar.

“Ben Hakk’a kavuştuktan sonra da sizinle birlikte olacak, işlerinizi yine görecek, demiriniz hiç eksilmeyecek, sizler demirden

ekmek yiyeceksiniz” der ve gözlerini yumar.

Demirci Dede Çeştepe'ye gömülür. Öldükten sonra da köylüsünü yalnız bırakamaz. Söyledikleri bir süre sonra çıkar. Mezarının karşısında uzun uzun bacalar tütmeye

başlar. Kendisinin bin bir güçlkle çıkarıp işlediği demir tesislerde üretilir.

Çingi Taş Efsanesi AKSARAY

1969 ilkbahar aylarında gerçekleşmiş bir efsanedir. Ulu Cami'nin önünde fayton durakları varmış. Olayı anlatan faytoncu, Kara Mustafa'nın yanında çalışan Faytoncu Hüseyin veya diğer lâkabıyla Merav Hüseyin. Bir kişi Faytoncu Hüseyin'e gelir. "Muhteşem kabristanın

olduğunu
duydum.
Beni oraya
götürür
müsün?"
der.
"Tamam,
götüreyim."
der

Faytoncu Hüseyin. Kurtuluş yolu üzerinden giderler. Şahıs Kanlı Pelit'i görünce "Bu ne kadar büyük ağaç? Bu kaç yıllık bir ağaç böyle?" diye Faytoncu Hüseyin'e sorar. Faytoncu Hüseyin bunu efsanevi bir şekilde anlatır. O ağacın hiç budanmadığını, budayanın da başına türlü bela geldiğini anlatır. Ufak bir süre burada durduktan sonra Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba (Mevlana'nın Hocası)'nın olduğu yere götürür. Kabrine bir Fatiha okur. Beklerken Şeyh Hamid-i Veli'nin sol tarafında kabirler vardır. Oraya bakar. Der ki; "Bu taşın tarihi epey geçmiş", taşa dokunur. Çingi Taş mermerden sert, dokumayla

SDAL
EFŞANELER DİYARI

parçalanır. Faytoncu Hüseyin Amca şok olur. Ne yapacağını şaşırmıştır. Fayton parasını vermiş, bozulacak para var mı diye sormuş. Varsa getir bozayım, demiş. Hüseyin Amca yok, sorun değil demiş. Şahıs kırk kızlar kabristanına gitmem gerek deyip oraya gitmiştir. Gitmeden önce de taşı tekrar birleştirmeye geleceğini söylemiş ve ortadan kaybolmuştur.

Kaybolan Nehir Efsanesi BAYBURT

Bayburt ilinin Maden bucağına bağı Taht köyünden kuzey ve güney istikametinde pek çok tarihi kalıntılar vardır. Bu kalıntılar vardır. Bu kalıntılar anlaşıldığına göre bir kilise ve pek çok eve aittir. Bu kalıntıları gezmek

bir saat zaman almaktadır. Bunlardan kuzeydekilere Gobdat, güneydekilere ise Hörsenk adı verilir. Bu adların vaktiyle kurulu olan mahallelere ait

olduğu söylenir. Hörsenk ile yine o civardaki mağaralar arasında vaktiyle değirmen arkı şeklinde bir su yolu vardır. Anlatıldığına göre bunun hikayesi şöyledir: Yakın zamanlara kadar köyün bütün arazisini sulayacak bir su kapasitesine sahip olan bugün hemen hemen kurumuş gibidir: koskoca arazinin içinde adeta kaybolur gider.

Vaktiyle Ermenilerin oturduğu bu köyde bir gün gelinlerden biri çocuğun altını bu su ile temizlemeyi yanındaki buğday ekmeğiyle temizler. Daha sonra temizlik yapmak için kullandığı bu ekmeği suya atar. Bu duruma küsen su da günden güne azalır, ancak bir

SDAL
EFŞANELER DİYARI

değirmeni döndürebilecek kadar kalır. Anlatıldığına göre bu su akışına toprağın altında devam eder. Hatta bu suyun gürül gürül akışı çevredeki mağaralarından işitilir.

Karaman'ın Koyunu Sonra Çıkar Oyunu Efsanesi KARAMAN

Karaman'ın kalesini kuşatan düşmanlar geceyi beklemeye başlarlar. O gece Karamanoğlu Beyliğinin Askerleri başka seferdedir. Kaleyi savunacak yeterli asker yoktur. Düşünüp taşınan yaşlılar ve ileri gelenler bir kurutulmuş yolu bulmaya çalışırlar. Bir çoban “Bakın der Karaman’da ne kadar koyun, koç varsa toplayalım

boynuzlarına fenerler takıp bayır aşağı sürelim. Düşman, çok kalabalık olduğumuzu sanır, belki kuşatmayı kaldırır” der. Çobanın dediği yapılır. Boynuzları ışıklı sürü aşağı

inmeye başlayınca düşman askerleri büyük bir ordunun üzerine geldiğini sanarak kaçmaya başlarlar. Durum sonradan anlaşılınca da iş işten geçmiştir. “Karaman’ın Koyunu, Sonra çıkar oyunu” deyişinin bu olaydan rivayet edildiği söylenir.

Çeşnigir Köprüsü Efsanesi KIRKLARELİ

Köprü Kızılırmak'ın üzerinde kurulu dokuz yüz sene önce yapılmış muhtemelen Selçuklu devleti zamanından kalma yüz on iki metre uzunluğunda on üç kemerden oluşmuştur. Köprünün çok büyük bir kemeri var. O kemeri zamanın mimarları bir türlü tutturamamışlar. Çok uğraşmışlar ama tutturmak bir türlü mümkün olmamış. Köprü yapılmadan evvel zamanın hükümdarı sefere giderken Kızılırmak'ın sığ yerinden geçip gidermiş. Yine bir sefer esnasında hükümdar mimarlarına ve köprü ustalarına ben seferden dönünceye kadar buraya bir köprü yapılsın diye emretmiş. Ustalar Mimarlar yedi-sekiz defa köprüyü yapmaya uğraşmışlar ama her defasında ortadaki büyük kemeri tutturamadıkları için köprü yıkılmış. Neticede Rum asıllı Hıristiyan bir mimar bu köprünün yıkılmaması ve büyük kemerin tutturulabilmesi için Allah'a gece boyunca yalvarıyor. Bir ara dalıp rüyasında kızı ile oğlunun kurban edilip onların kanı ile yoğrulmuş iki taşın köprüye konulması ile büyük kemerin tutturulmuş ve köprünün kurulmuş olacağını görüyor. Bu rüya üzerine adamcağız kızı ile oğlunu kurban ediyor onların kanı ile yoğrulmuş taşları köprünün büyük kemerine yerleştiriyor ve büyük kemer tutuyor. Köprüde o kanlı iki taş hala görülmektedir. Hükümdar seferden dönerken köprüyü beğeniyor ve mimarlarını çağırıyor. Çok kısa sürede çok güzel köprü yapmışsınız diyor.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Mimarlarda: Sayenizde hükümdarım' diyorlar. Hükümdar bu söze sinirleniyor. Nasıl olur da siz benim sayemde yaparsınız bu yapılan eserler Allah'ın sayesinde yapılmıştır. Ben sizin köprüünüzden geçmem' diyor. Hükümdar Kızılırmak'ın yine sığ yerinden geçip otağına gidiyor.

İki Yollu Minare Efsanesi BATMAN

Sultan Süleyman bin Turan Şah Eyyubi'nin hükümdarlığı döneminde yapılan Sultan Süleyman Camii minaresi, daha inşaat halinde iken usta ile kalfa arasında inşaat tekniği açısından bir anlaşmazlık çıkar. Minarenin henüz dikdörtgen kaidesi yapılmakta iken usta ile kalfa arasında başlayan bu tatlı çekişme, kalfanın usta tarafından kovulmasıyla son bulur. Bu olay kalfanın çok zoruna gider. Ancak buna karşılık vermek için Dicle Nehrine hâkim kayalıklar üzerinde bulunan El Rızk Camiinin minaresini yapmayı üstlenir. Kalfanın buradaki amacı, ustasının yapmakta olduğu minareden daha güzel bir minare yapmaktır. Nitekim öylede olur. Usta ile kalfa minarelerini birlikte yapmaya başlarlar.

Her iki minare de yükseldikçe, ihtişamları da belirginleşmeye başlar. Ancak kalfa, yapmakta olduğu minarede herkesten saklı tuttuğu bir ayrıntıyı özenle korumaktadır. Minareler, ilk bakışta dış görünüş itibarıyla birbirine benzemektedir. Ancak halk, zarafet ve estetik açısından minareleri karşılaştırınca, kalfanın yapmakta olduğu minarede daha güzel ve göze hoş gelen desenler bulmaktadır. Zaman ilerledikçe, her iki minarenin inşaatı da hızlanmaktadır. Bir süre sonra minareler birlikte tamamlanır. Usta yaptığı minarenin açılışını, başta Melik olmak üzere kentin ileri gelenlerinin iştirakiyle gayet şatafatlı ve görkemli bir törenle açar. Kalfa ise yaptığı minarede sır gibi sakladığı

SDAL
EFSANELER DİYARI

bir inşaat tekniğini yalnız ustasının görmesini istemektedir.

Bu nedenle minarenin açılışını yapmadan önce, ustasına karşı duyduğu saygıyı ön planda tutarak ve mütevazı bir tavırla ustayı açılışa davet eder ve minarenin açılışını ona

yaptırır.

Minarenin açılışından sonra usta, minarenin merdivenlerini kontrol etmek ve rahat olup olmadığını anlamak için minarenin

tepesine çıkar. Birde ne görsün, kalfada minarenin tepesinde kendisini beklemektedir. Bu durumu hayretle karşılayan usta, kalfaya “buraya nasıl çıktığını” sorar. Kalfa da her zaman olduğu gibi tevazuu elden bırakmadan ustasına “şu yan tarafta bulunan ikinci yoldan çıktım” der. Bunun üzerine usta, şöyle bir yan tarafına bakar ki birde ne görsün minarede çift yol yapılmış. Üstelik bu yollardan çıkan ve inen birbirlerini görmeyecek şekilde bir inşaat tekniği kullanılmış. Oysaki kendisinin yaptığı minarede böyle bir teknik kullanılmamış ve yalnızca minaresinde bir yol vardır. Bu durum karşısında ne yapacağını şaşırان usta, kalfasının bu şahane eserini takdir edeceği yerde gururuna yenik düşerek geçirdiği bunalım sonucu minarenin tepesinden aşağıya atlamış ve intihar etmiştir. Bu nedenle, Hasankeyf’te bulunan minareler, işte böyle tatlı ancak

sonu dramatik olan bir rekabet anlayışı içinde yapıldığı için üstün bir inşaat tekniğine ve üstün bir sanat değerine sahiptir.

Mem ü Zîn Türbesi ŞIRNAK

Botan Beyi'nin Zin ve Sıti adlı iki kızı; vezirinin Tacdin, Divan katibinin de Mem adlı bir oğlu vardır. Bir nevrüz töreni esnasında Tacdin, Sıti'ye, Mem de Zin'e âşık olur. Tacdin ile Sıti evlenir. Mem ile Zin'in evlenmesine Beyin kapıcısı Bekir türlü hilelerle engel olur. Mem ve Zin, birbirlerinden ayrı ve çeşitli acılarla dolu günler geçirmektedirler. Fakat iki âşık, Tacdin'in de yardımıyla zaman zaman buluşurlar. Bekir, Beyi Mem'e düşman edip Mem ile Zin'in evlenmesine engel olmak üzere, Bey'i Mem'e karşı kıskırtır. Mem ile Zin'in aşkını Mem'e itiraf ettirmek üzere bir satranç oyunu düzenlenir ve Mem, Zin'i sevdiğini Bey'e itiraf eder. Bey Mem'i hapse attırır. Zin bayılır. Dadı ve Sıti, Mem'e affedildiğini söylerler. Fakat Mem zindanda ilâhî aşkı tatmıştır ve bu aşkla ölür. Tacdin, o kırgınlıkla Bekir'i öldürür. Mem ile Zin aynı mezara konur ve Bekir'in cesedi ayak uçlarına gömülür.

Bir vakit sonra, Mem ve Zin'in mezarlarının başından servi ve çam ağacı çıkar ve birleşeceklerken, Bekir'in mezarından çıkan ardıç ağacı aralarına girer. Zin'in evlenmelerine Beko (Bekir) 'nun engel olması bu evliliğe engel olmak için baş vurulan hileler, satranç oyunu düzenlenmesi, Bey'in Mem'i hapse attırması; Mem'in hapiste ilâhî aşkı bulup ölmesi, arkasından Beko'nun öldürülmesi ve Zin'in de ölüp Mem ile aynı kabre

SDAL
EFSANELER DİYARI

konması; Tacdin'in Beko'yu öldürmesi ve Mem'in mezarının yanına gömülmesi metin halkaları ve sıralanışları Kürtçe Mem u Zin ile aynıdır. Sadece, Türkçe Mem u Zin'de âşıkların ölümünden sonra, gençleri Yahya adlı birisinin, rüyasında, Mem'i cennet ülkesinin padişahı, Beko'yu da kapıcısı olarak görmesi farklılığı vardır.

Bartın Ulukaya Şelalesi Efsanesi BARTIN

Bartın'da mitolojik hikâyeye göre suyundan içeni, mendilini ıslatanı ve yüzünü yıkayanları aşk acısından arındırdığına inanılan Ulukaya Şelalesi, turistlerin ilgisini çekiyor.

Şelaleyle ilgili mitolojik hikâyeye göre, geçmişte bölgede yaşayan uzun boylu ve iri vücutlu Selamnos, ormanlık alanda karşılaştığı, çevrede güzelliğiyle ünlü Hera'ya âşık olur.

Güneşin ağaçların arasından zor girdiği ve orman güllerinin güzellik kattığı alanlarda aşklarını yaşayan gençler, Hera'nın ailesinin karşı çıkmasına karşın bir süre sonra evlenir.

Çiftin evliliğinin ilk yıllarındaki mutluluk, Selamnos'un anlaşılamayan ve uzun süren rahatsızlığı nedeniyle zayıf, çelimsiz ve çirkin hale gelmesiyle

bozulmaya başlar. Hera, artık seven değil, eşinden nefret eden kadın haline dönüşerek Selamnos'tan sürekli uzak durur.

Eşinin kendisinden nefret etmesine üzülen Selamnos, Ulukaya'nın zirvesine çıkarak Hera'nın ismini haykırıp, kendini boşluğa bırakır. Aşk tanrısı Eros, aşk acısının

SDAL
EFŞANELER DİYARI

böyle sonlanmasını istemediğinden Selamnos'un bedenini yere değer değmez, şelaleye dönüştürerek suyu kutsar.

Kutsiyete göre, her kim şelaleden su içerse, mendilini ıslatırsa ya da yüzünü yıkarsa Selamnos'un acıları azalır, içinde yeni ya da geçmişten kalma aşk acısı yaşayanlar da bundan arınır.

Çıldır Gölü Dibindeki Eski Şehir ARDAHAN

Eskiden Çıldır Gölü'nün dibinde bir şehir varmış. Buranın beyi Akçakala'da otururmuş. Çukurda kurulmuş olan bu şehrin, dokuz burma musluklu çeşmesi varmış. Bey "Gece gündüz çeşmeden su alanlar sakın çeşmeyi kapatmayı unutmasınlar yoksa şehri su basar" demiş. Şehirde kadın erkek bu buyruğa uyarmış. Bir gün akşamın karanlığı basmışken çeşmeden su doldurmakta olan bir kıza yedi yıldır gurbette olan ağabeyin geldiğini müjdelemişler. Dokuz burma musluklu çeşmenin bir musluğundan su dolduran kız, sevindiğinden evine koşup

giderken
burmayı
kapatmayı
unutmuş. O
gece
karanlığında
çukur
yerlerdeki
evleri su
basarken
artık dokuz

burmalı çeşmenin yeri de belli olmaz hale gelmiş. Evi biraz yüksekte olanlar işin farkına varınca çoluk çocuğun elinden tutarak hiçbir eşya almadan yokuş yukarı kaçmışlar. Ertesi gün şehirden ancak kilisenin kümbeti görülürken akşama kadar onlarda sular altında kalmış. Şehirden sağ kurtulup kaçanlar Akçakala adasına gelmişler. Çıldır Gölü işte dibindeki o dokuz burmalı

SDAL
EFŞANELER DİYARI

çeşmenin suyundan ortaya çıkmıştır. Eğer (güneydeki) Taşbaşı'ndan bu gölün ayağı Zarşat'a doğru akmasaydı Akçakala adası ile öteki köyleri su basardı.

Melekli Şahmeran Efsanesi İĞDIR

Yöre halkının inanışına göre, yılanların şahı Şahmeran ve bütün yılanlar İğdir'in Melekli Kasabası Kültepe Deliktaş mevkiinde yaşamış. Hükümdarları Şahmeran ise gözleri kilometrelerce uzağı görebilen, üstün niteliklere sahip bir yaratıkmış. Söylenceye göre Bir gün Atabey adlı bir genç arkadaşlarıyla Şahmeran tepe etrafında yürürken bir kuyuya düşmüş kuyuda yaşayan yılanlar Atabeyi hemen alırlar kuyunun dibinde bulunan Şahmerana götürürler, Şahmeran Atabeyle biraz konuştuktan sonra yılanlara onu öldürmesini emreder fakat Atabeyin çok yakışıklı olduğunu hisseden ve yılanlara karşı cesurca direnişini gören Şahmeran Atabeyi affeder fakat ebedi olarak kuyuda onunla yaşaması ister, gel zaman git zaman Atabey kuyuda yaşamaktan sıkılmaya başlar ve Şahmerandan onu serbest bırakmasını ister Şahmeran ise bunu asla kabul etmez çünkü Atabeyi serbest bıraktığı anda insanoğlunun burayı bulacağını ve onlara zarar vereceğinin bilincindedir, gün geçtikçe Atabeyin güzelliğinin bozulduğunu ve serbest bırakılması için yalvarışlarını gören Şahmeran artık dayanamayıp deliler gibi aşık olduğu Atabeyi serbest bırakmaya karar verir ve bırakır. Atabey ise bu kuyunun sırrını ve burada gördüklerini hiç kimseye söylemeyeceğine dair söz verir ve kuyudan ayrılır, bu arada dönemin padişahı amansız bir hastalığa yakalanmıştır ve onu bu hastalıktan kurtarmanın tek yolu yılanların şahı şahmeranın etinin suyunu kaynatıp içmekten geçermiş, baş Vezir ise padişahın hastalığına en

SDAL
EFŞANELER DİYARI

çok sevinenlerden biriymiş, çünkü onunda en büyük arzusu Şahmeran'ı bulmakmış. Şahmeran'ı bulup onun etinin suyunu içerek bilgiye kavuşmak ve böylece saraydaki hakimiyeti eline geçirmekmiş, padişahın baş veziri Atabeyin Şahmerandan haberdar olduğunun hissediyormuş, bu yüzden baş vezir Şahmeran'ı bulmak için padişah'tan hemen izin istemiş padişah ise amansız hastalıktan kurtulup eski gücüne kavuşmak için hemen baş vezirine yetki vermiş, baş vezir ise Atabeyi gidip evinden aldırılmış ve haftalarca işkence yaptırarak Şahmeran'ın yerini söylemesini istemiş, Atabey ise konuşmamakta ısrarlı olunca vezir demiş ki bak Atabey biz Şahmeranı istemiyoruz padişahımız amansız bir hastalığa yakalanmış bu hastalıktan kurtulmanın tek yolu bir bitkide saklıymış var git ona söyle o bitkinin hangi bitki olduğunu desin bize Atabeyde buna inanmış ve tutmuş kuyunun yolunu Kuyunun yanına vardığında, vezirin askerleri yakalamışlar Atabeyi Meğer Atabey takip altındaymış. Atabeyi alarak Sarayda bekletmişler. Beklerken ölüp ölüp dirilmiş. Ama son pişmanlık fayda etmezmiş. Şahmeran'ı altın bir tepside getirmişler. Baş gururlu ve dimdikmiş Şahmeran'ın. Atabeyden başka kimseye bakmıyormuş. Gözleri sadece ve sadece ona kilitliymiş. Bir süre sessizlik olmuş. Ve sonra Şahmeran dile gelmiş-" Ben sana bu topraklarda Aşk ölümüdür demiştim. Ve zayıf olan ölümü hak eder. Benim zayıflığım sana âşık olmamdır maalesef. Sen bana, ben de yılanlara ihanet etmiş oldum böylece. Başımın suyu zehirlidir. Bilgi kuyruğumdadır. Ceza istiyorsan zehirimi iç. Demiş Atabey'e Bu sözlerden sonra Şahmeran oracıkta kesilmiş. İki ayrı kazan kaynamış. Zehir kazanı

SDAL
EFSANELER DİYARI

ve bilgi kazanı. Vezir Şahmeran'ın sözlerini dinleyerek kuyruk suyunu dikmiş başına. Atabey ise ölümden başka bir şey düşünmeden zehir dolu tası içmiş. Vezir, hemen yıkılmış, vücudunun her yerinden kanlar fişkırmaya başlamış. Atabey, içindeki yangının azar azar söndüğünü hissetmiş ve yavaşça çıkmış gitmiş saraydan. O günden beridir, o topraklarda, yoksul halkın arasında bir lokman hekim olarak almış yürümüş Şahmeran.

İstanbul Tekfuru Yanko'nun Kızı Eleni'nin İyileşmesi YALOVA

İstanbul Tekfuru Yanko'nun kızı Eleni iyileşmez bir hastalığa yakalanır. Hekimler, bilginler Tekfura gelerek kızının iyileşmeyeceğini söylemişler. Tekfur buna çok üzülmüş. Günden güne çirkinleşen, zayıflayan güzel Eleni de insanlardan kaçıyor, günlerce tek başına odasına kapanıyormuş. Tekfur kızının da isteği üzerine Eleni'yi Termal'e yollar ve orada insanlardan uzak ölümü beklemeye başlar. Eleni bir gün yaralı bir ceylan görmüş

ve kaplıcanın suyundan içiyormuş. Bu olaya her gün şahit olmuş görmüş ki ceylan iyileşmiş.

Eleni sevinerek aynı şekilde kendisi de kaplıcanın suyunda yıkanmaya başlamış ve artık Eleni iyileşmiştir. Tekfur gelip kızını görünce dünyalar onun olmuş ve kaplıcaların değeri de gittikçe artmış.

Adam Kurutma Kayası Efsanesi KARABÜK

Yörede bir zamanlar cezalandırılmak istenen kişilerin bu kayaya yatırıldığı, adamın çok geçmeden sıcağın etkisiyle saca dönen bu kayalar üzerinde kuruyup kaldığı inancı yaygındır. Buna ilişkin şu efsane anlatılır.

Zamanın birinde bu yörede çok acımasız, zalim bir bey yaşamış. Aklına esti mi insanları köpeklerine paralatıp, diri diri gömen beyin en büyük eğlencelerinden biri de yakaladığı kişileri kızgın saç üzerinde namaza durdurup ayakları yandıkça zıplamalarını izlemekmiş. Günlerden bir gün bey amansız bir hastalığa yakalanmış. Ülkesinin tüm hekimleri bir çare bulamamış. Bir gece acılar içinde kıvranırken rüyasında Hızır'ı görmüş. Hızır: Senin

derdinin dermanı
Adam Kurutma
Kayasındadır.
Kayalara varıp
üstündekileri çıkar,
iki rekât namaz
kılıp Tanrı'ya
yakar, der. Ertesi
gün bey kayalara
gider, soyunur,

kayaların üstüne çıkar. Namaza duracaktır ama, kaya güneşten o kadar kızmıştır ki ayakları yanmaya başlar. Hopluya zıplaya güçlkle namazı tamamlar. Ellerini dua için açtığında kulağına Hızır'ın sesi gelir. “Ey acımasızların acımasızı. Sen ki zavallı insanlara layık gördüğün azabı kendinde denedin, artık tövbe et,

SDAL
EFŞANELER DİYARI

kötülüklerinden arınmak için halkına yardımcı ol ki şifa bulasın”. Bey yaptıklarına tövbe edip bir daha kötülük yapmayacağına ant içer. Bir süre sonra da iyileşir. Yörede bu kayaların kimi hastalıkları iyi ettiği inancı günümüzde de yaygındır.

Kerem ile Aslı Efsanesi KİLİS

Kerem ile Aslı'nın tanışması çok değişik rivayetlerle anlatılır ve uzundur. Şah, Keşişi yanına çağırır ve kızını

oğluna ister. Keşiş Müslüman olduğu için kızı vermek istemez ama Şah'ı da reddedemez. Şah dan bir süre düşünmek için süre ister ve o süre içinde şehirden sessiz sedasız ayrılır. Kerem de Aslı'nın peşinden yola düşer. İşte, Kerem'in sevdiği kızın ardınca bütün Anadolu'yu baştanbaşa gezmesi böylece başlar. Kerem artık yanında sadık arkadaşı Sofu, omuzun da sazı ile bir "Aşık" olmuştur. Her

gittiği yerde, her rastladığına sazıyla ve yanık türküleriyle, Aslı'nın izini sorar, ona haber verenler de olur, vermeyenler de... Bazı defa nehirlere, dağlara, kayalara, dağlardaki hayvanlara derdini döker, yolunu bağlayan karlı, boranlı bellerden yol ister. Onun önüne çıkan engeller, bir defa inkisarına uğradılar mı iflah olmazlar. Kerem aşk ateşinde pişe pişe kemale erer, keramet sahibi olur. Allah onun her dileğini yerine getirir. Bazı şehirlerde Kerem, Aslı Han'a bir zaman kavuşur. Keşişten habersizce bir müddet birbirlerine sevgilerini anlatırlar, dertlerini dökerler. Erzincan Bağlarında ve Kayseri'de olduğu gibi... Sonunda Kerem Aslı'sının peşinden Halep'e varır. Halep Paşasına kendini sevdirebilir.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Paşa, Keşiş'i tehdit ederek kızını Kerem'e vermeye razı eder. İki sevdalının nikâhları kıyılır. Fakat kötü ruhlu Keşiş onlara son fenalığı yapar. Kızına sihirli bir gerdeklik gömlek giydirir. Bu gömlek son düğmesine kadar açılır, tekrar kapanır imiş. Kerem sevdiğinin düğmelerini bir türlü çözemez. Yüreğinden kopup gelen ateşle yanar, kül olur. Kerem'in külleri dağılmasın diye bekleyen Aslı Han'ın saçları, küllerin içinde kalmış bir kıvılcımla tutuşur, iki aşığın ancak külleri birbirine kavuşur.

Bey Mail OSMANİYE

Memleketin padişahının hiç çocuğu olmamış. Çocuğu olmayınca başka bir ülkenin padişahının Abu Güneş isminde bir kızı varmış. Onu istettiriyor. Oda vermeyince artık işi zora koşuyor. Padişah öbür padişahın

memleketine savaş açıyor. Yenersen bu kızı alırım hesabıyla savaş açıyor. Yeniliyor. Yenilince ardına bakıp dönüyor, geliyor.

Birçok da adam, asker kırılıyor. En sonunda bu Abu Güneş ismini yasak ediyor. Kim Abu Güneş adını anarsa kellesini kestirim der. Tellal çağirttiriyor. Abu Güneş'in bir şeyini bulup bir kolayını bulup resmini alıp odasının birine kilitliyor. Anahtarını da saklıyor. Arada bir açar bu Abu Güneş'in resmine bakarmış. Bununla gönlünü avuturmuş. Padişaha vezirler diyor ki:

“Bir gün padişahım evlenemedin. Bir padişah kızı alamadın. O küçük insanların da kızını almıyon.”

Baş vezir diyor:

“Gel senle şu Allah'ı bir aramaya gidek. Ayağımıza bir tane incesinden demir çarık yaptırak. Demir çarıkları

SDAL
EFŞANELER DİYARI

giyek. Senle Allah'ı aramaya gidek. Allah'a da derdini anlat." diyor. Hanım sultanlar diyor ki:

"Padişah, vezir Allah aramayan bulunmaz. Siz çocuk musunuz? Allah nerde ararsan orda." dediyeler de

"Biz Allah'ı aramaya gideceğik diyorlar. Bunlar tebdil-i kıyafet olup padişah olduğunu kimse bilmeyecek şekilde tebdil-i kıyafet olup birde üzerlerine öyleye kadar gittikten sonra acıkınca yiyecek yani eski tabirle azık alıyorlar. Yola çıkıyorlar. Hanım Sultanlar bunlara gülüyor."

"Şimdi akşama kadar geri dönersiniz. Şora varınca yorulursunuz. Siz yola mı gidersiniz. Ayağınızda demir çarıklan."

diye bunlara gülüyorlar. Bunlar yola çıkıyor. Öğle vaktine kadar gidiyorlar. Bunlar yoruluyor. Bir pınarın başına varıyorlar. Orda yemeklerini yiyorlar. Öğle namazlarını da kılıyorlar. Orda dinlenirken bir pir ihtiyar geliyor. Bunlara:

"Selamün aleyküm padişahlan vezir." diyor. Adamlar şöyle bakıyorlar:

"Yav tedbil-i kıyafetle bu ihtiyar ne bildi bizi. Padişahla vezir olduğumuz. Kardeşim ne bildin sen bizim padişahla vezir olduğumuzu?"

"Ben sizin nereye gittiğinizi de biliyom." dedi.

"Nereye gidiyoz biz?" diyor.

"Siz Allah'ı arama gidiyorsunuz. Padişahın çocuğu olmuyor Allah'ı aramaya gidiyorsunuz. Allah aramayan bulunmaz. Allah'ı nerde ararsan orda." diyor.

"Ben size bir iyilik edim gardaş." diyo. Cebinden bir elma çıkarıyo.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

“Gardaş bu al götür. Bunu ter temzi soy kabuğunu küheylan kısrığına yedir. Elmayı da ortadan böl yarısını hanımına yedir yarısını da sen ye, inşallah çocuğunuz olur.” diyor.

“Hemi de inşallah nur topu gibi bir oğlun olur. Kısrığıda bir küheylan at doğurur.” diyor.

“Inşallah vezir senin de hanımın bir tane çocuk doğurur.” diyor.

Adam elmayı verip gözden kayboluyor. Ulan adam Hızır (a.s.) Adamın saflığı, adamların saflığı cenabı Allah’ın hoşuna gidiyor. Hızır (a.s.) gönderiyor. Onlara git böyle şöyle yap diye Hızır (a.s.)’da bunların imdadına ulaştırıyor. Adamlar geri dönüp akşam üstü eve geliyorlar hanımlar yolda hazır bekliyorlarmış:

“Biz size demedik mi şimdi gidip gelirsiniz, dönersiniz. Siz nereye gidebilirsiniz.” diyorlar.

Neyse akşam oluyor. Padişah elmayı çıkarıyor cebinden. Bismillahirrahmanirrahim deyip soyup eliyle götürüp küheylan kısrığına yediyor. Elmanın kabuğu. Elmayı ortadan bölüyor yarısını gendi yiyo yarısını da hanım sultana yediyor. O günden sonra Hanım Sultan hamile kalıyor. Küheylan kısrığı hamile kalıyor. Tabi bunlar gününü bekliyorlar. Günü doluyor. Hanım Sultan bir oğlan çocuğu doğuruyor. Tabi at on iki ayda doğurur. Üç ay sonra da kısrak bir küheylan at doğuruyor. Yalnız diyor ki o ihtiyar:

“Ben gelmeyince bu çocuğun adını koyma ha. Adını oymaya ben geleceğim.” diyor.

“Tamam.” diyor padişah. Çocuk bir yaş, iki yaş, üç yaş, beş yaş okul zamanı geliyor. Tabi şimdiki gibi okul değil o zaman. Medrese okulu; her türlü dini bilgi, kılıç

SDAL
EFŞANELER DİYARI

kuşanma, ok atma onları öğreniyor. O zamanın tahsilini görmeye başlıyor. Okul arkadaşları çocuğa adsız, adsız derlermiş çocuğun adı olmadığı için. Çocuk bir gün diyor ki:

“Baba benim adım niye yok. Benim adıma vur baba.” diyor. Vezirler toplanıyorlar.

“Efendim bu çocuğun adını gel koyak. Bir merasim yapak sana yakışır şekilde. Bu çocuğun adını oyak.” diyorlar.

“Tamam.” diyor padişah. Veziri, ileri gelenler bir tören yapıyorlar. Din adamı çağırıyorlar çocuğun adını koymaya. Hoca çocuğu eline alıp kulağa ezanı okuyunca, adını vuracağı zaman, hemen ihtiyar ortaya çıkıyor.

“Durun! Ben sana demedim mi padişah ben gelince adını koyma demedim mi?” diyor.

“Çocuğu ver bana.” diyor.

Hocaya ihtiyar. Çocuğu alıyor eline. Şöyle bakıyor çocuğa.

“Ne bakıyon mayıl mayıl?” diyor.

Adam öyle diyor. Kayboluyor.

“Ulan adıma da vurmada gitti arkadaş. Hocaya bak hele, şu ihtiyara bak.”

vezir diyor ki: “Adını vurdu işte gardaşım adını vurdu.

Adı ne bakıyon mayıl mayıl. İşte mayıl koydu.”

Bunun üzerine çocuğun adı vuruluyor. Hızır (a.s.)

kayboluyor. Çocuğun adı Mayıl kalıyor. Adı kaldı Mayıl

Bey. Mayıl Bey geldi, Mayıl Bey gitti. Mayıl artık

serpiliyor büyüyor. 15 yaşını geçiyor. Artık delikanlı

oluyor. Her şeyi öğrenmiş. Ok atmasını, kılıç

kuşanmasını, cirit atmasını, ata binmesini her türlü

tahsilini görmüş. İşte bu Mayılı evericiler. Hiç bir kız

SDAL
EFŞANELER DİYARI

beğenmiyor Mayıl. Bu arada Mayıl'ın bir süt ninesi varmış. Süt ninesinin bu Abu Güneş'ten, fotoğraftan haberi olmuş. Mayıl'a diyor ki:
“Bir gün baban ne kadar harbetti ne kadar asker kırdırdı. Para harcadı, falan memleketin padişahının kızını Abu Güneş'i alamadı. Şimdi ise birinin yardımıyla resmini aldı. Odasının birinde saklı. Ben o odanın anahtarının yerini biliyorum. Sana onu veririm. Aç gör. Anca sana o lâyıktır. Anca sana Abu Güneş lâyık.” diyor. Bey Mayıl anahtarı alıyor. Kapıyı açıyor ki Abu Güneş'i görene kadar oraya yıkılıyor. Orada birkaç saat baygın kaldıktan sonra ayılıyor. Kendine geliyor. Aynı gece rüyasında görüyor. Abu Güneş'i, Abu Güneş Mayıl'ı. Haftalarca, aylarca rüyalarında birbirlerini görüyorlar. Bunlara kırklar şerbetinden içiriyorlar. Birbirlerine hem âşık hem sevdalı. Mayıl günden güne yemeyip içmeyi eriyor. Padişah doktor koymuyor, para koymuyor döküyor. Bu Mayıl'ın hastalığına çare bulamıyor. Ne kadar ziyaret varsa, hoca varsa. Muska yazdırıyor. Ne kadar emek ediyorlarsa da beyhude. Padişah oğlundan ümidi kesiyö. Artık ölecek diyor, bu böyle ölecek. En son çare elmadan olan vezirin oğlu, arkadaşı, ona dediriyö. O da söylettiremiyor. En sonunda padişah oğlunu karşısına alıyo. Bey Mayıl'ı. Şimdi padişah Bey Mayıl'e ne diyecek bakalım:

Ah sürünü sürünü de Mayılım
Bey Mayıl ah geldim yanına yanına
Ne derdin oğlum Mayıl'a
Söyle babana söyle babana
Nice servetimi sarfettim de oğlum
Mayılım kimsenin yoluna senin yoluna

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Derdin nedir oğlum bey oğlum
Söyle babana söyle babana
Şimdi aldı Bey Mayıl:
Ah derdim büyük de babam şah babam
Kimseye denmez kimseye denmez
Mayıl kimseye kimseye güvenmez
Aman güvenmez
İçerim yanıyo da babam, bey babam
Ateşim sönmez, sönmez ateşim sönmez
Yüreğimi yakar bey babam garum var var benim
Garum var benim
Aldı padişah:
Yaşa oğlum yaşa Mayılım
Sen binler yaşa
Nüfusum geçiyo dağdan daş
Bir kötülüğüm olursa da Mayılım
Döneyim daşa döneyim daşa
Nedir derdin oğlum
Söyle babana söyle babana
Aldı Bey Mayıl:
Ah derdim ağır da babam şah babam
Desem bilirsin desem bilirsin
Hañcer alır üzerime yüyürsün
Beni öldürür de babam
Yarım alırsın yarım alırsın
Abu Güneş derler
Yarım var benim yarım var benim
Padişah:
“Cellad.” diyor.
O arada vezir bize rakip padişahın oğluyla konuşucu diye
hazırlanmış:

SDAL
EFSANELER DİYARI

“Bire padişahım! Sen ne diyon sen. Sen asker kırdırdın o kadar. Öte ettin beri ettin bir kız alamadın. Allah’ı aramaya gittin. Şu kadar rezillik çektin. Allah aşkına sen ne diyon! Elin alamadığın kızı için oğlunun başını vurdurucun. Yok!” diyorlar.

“Biz hepimiz sana karşı çıkarız, olmaz.” diyor. neyse padişahın gönlünü ediyorlar.

“Öldürmem yalnız gözlerini oydururum.”

Ne kadar ettilerse hayır diyor padişah, celladları çağirttiriyor. Mayılın iki gözünü oyduruyor. Gözlerini de ceplerine koyuyorlar.

“Kuşkurt dağına bu adamı götürüp koyun. Ellerini de bağlan. Zaten gözleri de kör. Orada kurtlar kuşlar yesin.” diyor.

Yalnız vezir diyor ki:

Oğlum sen de git bu giden kabileynen. Mayıl’ı orada koyup gelirsen eve gelince senin de kelleni vurdururum.” diyor.

“Sen o dağda kuşkurt dağında koyup da gelme! O senin kardaşın sayılır. Beraber doğdunuz, beraber büyüdünüz. Orada beraber öl gene gelme.” diyor.

Adamlar Mayıl’ı götürüyorlar. Gözlerini oyup cebine de koyuyorlar gözlerini. Kırk elli tane atıyla götürüp Kuşgurt dağına atıp elleri de bağlı. Ne kadar ediyor sa vezirin oğlunun da elini ayağını bağlayıp onu da ata sarıyorlar. Onu da getiriyorlar. Geri zaman orada Kuşgurt dağında kalıyor Mayıl. Akşam olunca yalnız Mayıl’in atını getiremiyorlar. At teslim olmuyor, gelene gidene vuruyor. At kalıyor orada. Akşam olup hava kararınca ne kadar çakal varsa Mayıl’ı yemeğe geliyorlar. Kolları bağlı; mübarek at, küheylan at Hızır (A.S.) yardımıyla at

SDAL
EFSANELER DİYARI

bacağını karnının altına alıyor Mayil'i. Önüne geleni ön tepigiyle arkaya geleni arka tepigiyle bütün ne kadar yırtıcı varsa vurduğunu yıkıyo. Sabahlara kadar Mayil'i kimseye elletmiyor. Orada Mayil Allah'a yalvarıyor:

“Allah'ım beni kurtar bu sıkıntıdan. diyor.

Cenab-ı Allah Hızır (a.s.) gönderiyor. Hızır aleyhisselam geliyor. İki tane güvercin geliyor oraya. Güvercinler demişler ki:

“Şimdi bu adamın gözleri ceplerinde bizim dilimizden bilse de bu gözleri geri yerine koysa. Şu bize tüy dökse de oraya gözlerini sürsek. Bunun gözleri iyi olur.” demişler.

Kuşlar yani güvercin Hızır (a.s.) bunları duyuyor.

“Kuşlar dökün tüyünüzü!”

diyor. Kuşlar tüyünü döküyor.

“Mayıl gözlerin cebinde. Çıkar gözlerini cebinden!” diyor.

Gözünü yerine koyuyor. O kuşun tüyünden bismillah diye çalıyorlar. Gözleri aynı anda açılıyor. Hızır aleyhisselam:

“Mayıl atına bin, bin atına!”

Mayıl atına biniyor. Bismillah deyip Hızır (a.s.) da atına biniyor. Mübarek o da biniyor atına Mayil'e diyor dut benim elimden. Havalanıyorlar, Kuşgurt dağından kurtuluyorlar. Uçup gidip korku dağına konuyorlar. Mayile burada dur diyor.

“Ben sana şimdi bir saate kadar Abu Güneş'i getiririm. Burada dur” diyor.

Zaten çocuk uykusuz kurdun kuşun korkusundan. Atı da burada yayılıyor. Kendi de oraya uzanıyor. Bir yastık taş koyuyor başının altına. Hızır (a.s.) gidiyor kızın olduğu

SDAL
EFŞANELER DİYARI

vere. Kız da cariyelerine çamaşır suyu koydurmuş çamaşır yıkamak için. Kızlar su koyuyorlar. Kendi de kızların başında. Her gözünü yummaya Bey Mayıl'ı görüyor karşısında. kız da orada gayet mahsun gönlü kırık orada çamaşırıları yanında. Duruyormuş. Hızır (a.s.) konuyor:

“Kızım ben Hızır (a.s.) Mayıl'ı Kuşkurt dağına attılar. Oradan kurtardım. Korku dağına getirdim. Babanın eski bağı ora. Korku dağına getirdim. Mayıl seni orada bekliyor. Hemen bin terkine.” diyor.

Zaten Abu Güneş, Mayıl lafını duyunca hemen sıçrayıp biniyor. Yanına da bir şey almıyor. Başında bir altın tarak kalıyor. Saçını bu altın tarakla topluyor. Hızır (a.s.) terkisine biniyor, varıyorlar. Korku dağına. İniyor Abu Güneş.

“Mayıl git yanına konuşun. Anlaşın. Bütün anlaşılmaınızı alın. Yalnız ileri gitmen.” diyor. Kıza varıyor ki Mayıl onların geldiğini duyunca işi uyumuşluğa vuruyor. Şimdi orada Abu Güneş aldı bakim ne diye Bey Mayıl'e :

“Ben Mayıl'i buldum,buldum
Gorku dağında, gorku dağından
Bülbüller ötüşür Mayilim
Sabah çağında, sabah çağında
Kalkmış Mayilim, Mayilim
Uyan Mayil uyan Mayil
Kadının ben olayım
Kölen ben olayım
Ah bir ay doğdu da ilk akşamdan yücede
Şavkı vurdu pencereye neden bocadan, uyan
Uykusuz mu kaldın Mayilim dünden gecedin

SDAL
EFSANELER DİYARI

Uyan Mayil uyan Mayil
Kadının ben olayım
Kölen ben olayım
Ah yaşa Mayil yaşa Mayil
Sen binler yaşa sen binler yaşa
Neçe işler geldi Mayilim
Sağ olan başa, sağ olan başa
Bir su veren yok mu
Mayilim, Mayilim Abu Güneşe
Uyan Mayil uyan Mayil'e
Kadının ben olayım
Kölen ben olayım

O zamana kadar Mayil hemen kaltığınan sarıldılar, hasret giderdiler, kucaklaştılar. Artık gençler her türlü muradına kavuştu. Vakti gelince gel Abu Güneş dedi seni götürücüm. Abu Güneşle Mayil ayrılırken sana verecek bir şeyim yok dedi Abu Güneş. Şu başımdaki tarağı al dedi. Başındaki tarağı Bey Mayil'e verdi. Mayilin de bir şeyi yoktu ona verecek. Hızır (a.s) terkisine bindi. Abu Güneş. Mayil orada baktı kaldı. Şimdi aldı bakalım deyici Bey Mayil:

Gökten yere bir sır indi
Ne tez indi ne tez aldı
Mayil burada baktı da kaldıktan
Gettin Abu Güneş gettin
Balı koyarlar kutuya
Güzeller gelmez satıya

Gün doğudan gün batıya
Gettin Abu Güneş gettin
Güneş gitti baka baka

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Mayil kaldı baka bakalım
Bir işimiz kaldı Hakk'a
Gettin Abu Güneş gettin
Böyle söyledi Bey Mayil. Tabi bu orada acıktı. Acıkınca
Bey Mayil'in karşısına bir geyik çıktı. Orada Bey
Mayil'in atı da duruyor, oku da duruyor, yayı da duruyor.
Bey Mayil şimdi bu geyiği yakalayayım diye öte seğırtti,
beri seğırtti, olmadı. Yakalayamadı. Çok kovaladı geyiği,
en sonunda bir uçurumdan aşağı düştü. Bey Mayil'in atı
öldü, kendi de her tarafı kırıldı. Sarıkamışlık denen bir
çukura düştü. Orada Bey Mail sadece ölmedi her tarafı
kırık, perişan oldu. Orada yine Bey Mayil'in aklına Hızır
(a.s) düştü. Başladı Allah'a yalvarmaya. Aldı bakalım
Bey Mayil ne diyecek:
Ah düştüm de düştüm
Kırıldı belim kırıldı belim
Tutmaz bir yerim, bir yerim
Gözlerin sevdiğim o nazlı sevdiğim
Dumanlı dumanlı dağlarda kaldım
Sana diyom sana da sana
Hey koca nazlı
Nerde anarsan orada hazır
Gözlerin sevdiğim bozatalı Hızır
Dumanlı dumanlı dağlarda kaldım
Dumanlı dumanlı dağlarda kaldım
Hızır (a.s.) hemen şakıda geliyor. Mübarek elleriyle
Mayil'in bütün yarık yerlerini sıvazlıyor. Her tarafı
bitiyor. Bismillah deyip kalkıyor. Hızır (a.s.)
“Şu yola git Mayil şu yola git.” diyor.
“Bu yola gidersen sevdiğin tarafına gidersin.” diyor.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Götürmüyor kendi, oraya koyuyor. Mayil şimdi düşüyor yola. Çok gidiyor, çok gidiyor. Aç susuz dağlarda üst baş kirli, perişan. Gide gide bir ufacık şöyle köy gibi bir yer. Bir yolun kenarında üç, beş tane ev. Oradan geçerken orada bir garı. Bu garının altı tane kızı var. Birisi gocaya gitmemiş. O yolu bekliyorken Allah bu yoldan bir bekar geçire de şu kızın birini verem diye. Uzaktan bakıyor ki bir adam geliyor.

“Kızlar koşun! Şu adamı yoldan çevirin, iyice bakın! Bari birinizden kurtulurum!” diyor.

Garı kızlar gidiyorlar yola:

“Kardaş seni anam çağırıyor.”

diye yoldan çeviriyorlar. Mayil de zaten aç, perişan. Garı: “Kurbanım, oğlum gel!”

diyor. Mayil’e bakıyor tertemiz bir oğlan. Mayil’e yemekler pişiriyor garı. Yediriyor, içiriyor. Yorgunluğu çıktıktan sonra çağırıyor kızları. Kızlar geliyor, şöyle diziliyor.

Bunun birini beğen al oğlum! Ne sağa, sola gidicin” diyor. Aldı Bey Mayil bakalım ne diyecek:

Top top olmuş gelen kızlar

Gelir hıllanı hıllanı

Hiçbirini almam bir pula

Gedin hıllanı hıllanı

Atın kızın biri Eşe

Ver benleri koşa koşa

Sarı çiçek mor menekşe

Altı kızlar mamayı kızlar

Altı kızın biri Dudu

O da içerisinde yakar odu

Yoldurmuş ayvayı turuncu

SDAL
EFSANELER DİYARI

Altı kızlar mamayı kızlar
Altı kızın biri inci
O da içlerinde genci
Koynundaki ayva turuncu
Altı kızlar mamayı kızlar
Altı kızın biri Fatma
Var ibenleri çatma çatma
Ayşe de hile gatma
Altı kızlar mamayı kızlar
Altı kızın biri Yeter
O da el değmeyen yatar
Altısı da ondan beter
Altı kızlar mamayı kızlar
Ebem sen de sürmüşsün
Eline başına gına vurmuşsun
Üç otuz yaşında ebem garısın
Var git ebem, almam bir pula.

Akçakocalı Ali Efsanesi

DÜZCE

Bugünkü
Düzce iline
bağlı
Akçakocalı
olan bir
ailenin,
deniz
kıyısında
tarlaları
varmış ve
buraya
soğan

ekiyorlarmış. Soğan ektikleri bir sene çok iyi ürün elde etmişler. İyi ürün aldıkları sene bir de erkek bebekleri olmuş ve adını Ali koymuşlar. İlkbahar geldiğinde yeni ektikleri soğanlar baş vermeye başlamış ve annesi Ali'yi de alarak tarlaya gitmiş. İki defne ağacının arasına bir salıncak kurup küçük Ali'yi buraya yatırıyor, çapasını alıp soğan tarlasında çalışmaya başlıyormuş. Ali uyanıp ağlamaya başladığı zaman koşarak gidiyor acıktığını bildiğinden onu emziriyormuş. Günün birinde yine aynı şekilde Ali'yi salıncığına yatırıp çalışıyormuş, ancak bir tuhaflık sezmiş. Ali'nin acıkınca ağladığını bildiği için o gün ağlamadığını fark etmiş ve yanına giderek onu kucağına almış. Aldığında ıslaklık olduğunu fark etmiş ve emzirmek istediğinde de emmemiş. Annesi

SDAL
EFŞANELER DİYARI

telaşlanmış ve hasta mı diye düşünmüş. Ertesi gün yine çalışıyormuş ve göz ucuyla da oğlunu gözlüyormuş.

Birden incecik bir ses duymuş, Aliiii... diye bağırın bir sesmiş bu. Etrafına bakınmış ancak kimsenin olmadığını görmüş. Birdenbire denizde bir kıpırtı olduğunu fark etmiş, bakmış ki belden yukarısı insan belden aşağısı da balık yüzgeci olan bir denizkızı var. Yüzgeçleri üzerinde denizden çıkmış, Ali'nin salıncağına doğru gidiyor. Ali'nin annesi olduğu yerde kala kalmış, ama denizkızı salıncağa ulaşıp Ali'yi alarak emzirmiş ve sonrasında da denize dönmüş. Kadın eve döndüğünde, olanları ve yaşadıklarını kocasına anlatmış. Kocasına ona “ sakın dokunma ve kimseye de anlatma. Kızarsa oğlumuzu bir zarar verir yoksa..” demiş. Denizkızı kadın tarlada çalıştığı her gün gelerek Ali'yi emzirip denize dönüyormuş. Gün gelmiş Ali memeden kesilmiş, fakat denizkızı yine gelmeye devam etmiş. Ali'yi de alarak denize giderlermiş ve denizde oynarlarmış. Her seferinde de denizden çeşit çeşit balıklarla geri gelirmiş Ali. Zaman geçtikçe Ali delikanlı bir genç olmuş. Bir kıza âşık olmuş ve annesi ile babası istemişler. Ali sevdiği kızla düğün dernekle evlenmiş. Artık deniz kıyısındaki tarlaya Ali bakıyor, çapalayıp sürüyormuş. Günün birinde karısıyla tarlaya giden Ali, deniz kıyısına giderek eline bir taş almış ve denize sokmuş. Taşları suyun içinde üç kez birbirine vurmuş ve inceden bir Aliiii... sesi gelmiş. Peşinden denizkızı suda belirmiş, ancak Ali ve karısını uzunca süzerek denizin derinliklerine geri dönmüş. Ali sonraları da aynı şeyi yapmış ama denizkızı bir daha gelmemiş. Bu duruma üzülen Ali'nin karısı, denizkızının

SDAL
EFŞANELER DİYARI

alt kısmına benzeyen bir şalvar yaptırıp giymeye başlamış. Onu gören diğer kızlar da peşi sıra aynı şalvardan yaptırıp giymişler ve Akçşehir denizkızlarıyla dolmuş.

BİLMECELER

SORU 1- Uzun boylu tek gözlü

SORU 2- Bir hayvan ilk harfini silince matematik isareti son harfini silince ay

SORU 3- Cevap E le başlar bir meyve ama erik değil elma değil neyim ben?

SORU 4- Taştan küçük deveden büyük hem acı hem tatlı

SORU 5- Toprağa basmaz bacağı yok halıya basar sahibi çok

SORU 6- Çok uzun her renk ne zaman bitecek bu renk?
Azra ÇIKAR

SORU 7- Bekçi var biri hep doğru biride hep yalan söyler hangisinin yalan hangisinin doğru söylediğini nasıl anlıyorsunuz?

SORU 8- Dört köşedir beş değil başı ondan hoş değil

SORU 9- Her şeyi yer ama doymaz

SORU 10- Göz ile görülmez el ile tutulmaz bundan uzak duranlar sağlamdır hasta olmaz elif

CEVAP 1- Toplu iğne

CEVAP 2- Martı

CEVAP 3- Evlat

CEVAP 4- Arı

CEVAP 5- Ev terliğı

CEVAP 6- İplik

CEVAP 7- Bekçilerden birine nasıl biri olduğumu sordum, bana iltifat ediyorsa yalancıdır.

CEVAP 8- Mezarlık

CEVAP 9- Ateş

CEVAP 10- Mikrop

FIKRALAR

Sesimin Arkasından Koşuyorum

Hoca ikinci ezanını okumağa başlamış. O sırada bazı komşuları evlerinin önlerinde birbirleriyle konuşuyorlar, sanki ezan sesini duymuyor gibi davranıyorlarmış.

Aslında O komşular camiye de pek sık gelmiyorlarmış. Hoca sesini biraz daha yükseltmiş, amma bakmış ki fark

SDAL
EFŞANELER DİYARI

eden bir şey yok. O tarafa doğru koşmaya ve koşarken de ezanı okumaya devam etmiş. O komşulardan birkaç kişi Hoca'ya bir şey olduğunu düşünerek yanına koşuşup sormuşlar :

- "Ne oldu Hoca Efendi, niçin koşarak ezan okuyorsun?"
- "Sesimin nerelere kadar gittiğini merak ettim de; arkasından koşuyorum" demiş.

İpe Un Sermek

Komşusu Hoca'dan urganını (yâni kalın ipini) istemiş. Hoca içeriye girip çıkmış.

- "İp boş değil" demiş, "kadınlar üstüne un sermişler."

Komşusu:

- "Bu nasıl iş efendi?" demiş, "hiç ipe un serilir mi?"

SDAL
EFŞANELER DİYARI

- "Serilir" demiş Hoca, "vermeye gönlün olmayınca ipe un da serilir.

Hayvanlar Kocaman Mı?

Nasreddin Hoca Konya'da gezerken büyük bir yapı görmüş. Durmuş, yapıyı seyrederken binanın kapıcısı Hoca'ya sormuş:

- "Efendi, ne diye öyle bön bön bakıyorsun?"
- "Burası nedir? Anlamak istedim" demiş Hoca.

Kapıcı, alay etmek için:

- "Değirmen" demiş.

Nasreddin Hoca soruvermiş:

- "Bu değirmende çalışan hayvanlar da burası kadar kocaman mı?"

Kimin İçinin Yandığı Belli

Nasreddin Hoca'yı çok cimri komşularından birisi yemeğe çağırmış. Sofraya oturmuşlar. İki kişilik servis için ortaya dört adet zeytin, iki haşlanmış yumurta, bir tutam tuz, iki dilim ekmekle su getirmişler. Yemeğin üstüne bir kaşık bal ikram etmeyi düşünen ev sahibi her nasılsa bal çanağını sofranın altına koymuş. Bunu gören

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Hoca, çanağı sofraya koyduğu gibi başlamış ekmeksiz atıştırmaya.

Ev sahibi bakmış ki balı tüketiyor;

- "Hocam" demiş, "ekmeksiz yersen için yanar."

Hoca aldırış etmeyip balı yemeye devam ederken seslenmiş;

- "Kimin içinin yandığı belli."

Hırsızın Hiç Mi Suçu Yok?

Bir gün Nasrettin Hoca'nın eşeği çalınmış. Can sıkıntısı içinde durumu komşularına anlatınca her kafadan bir ses çıkmaya başlamış. Birisi:

“- Hocam demiş niye ahırın kapısına iyi bir kilit takmadın sanki?”Bir başkası:

“- Evine hırsız giriyor da senin nasıl haberin olmuyor?”
diye konuşmuş. Bir diğeri de:

“- Hocam demiş, kusura bakma ama eşeğin çalınmasına
en büyük sebep yine sensin. Çünkü doğru dürüst bir
ahırın bile yok. Nerden baksan dökülüyor.” Hoca kızmış:

“- Yahu demiş. İyi, güzel de kabahatin hepsi benim mi?
Hırsızın hiç mi suçu yok?”

Döve Döve Helva Yedirmek

Konya çarşısındaki helvacı dükkânlarının vitrinlerine
iştahla bakan gariban adamın biri, bir dükkân sahibinden
biraz helva sadaka olarak vermesini istemiş. Dükkâncı
vermemiş. Garibanın canı da çok helva çekmiş.
Dayanamayıp, dayak yemeyi de göze alarak başka bir

SDAL
EFŞANELER DİYARI

helvacı dükkânına girmiş. Bir lenger helvayı önüne çekmiş ve hızla atıştırmaya başlamış. Helvacı adamın üstüne yürümüş;

– “Bre adam, sorup istemeden, parasını ödemedi böyle helva yenir mi?” demişse de adamın aldırmayıp atıştırmayı sürdürdüğünü gören helvacı, adama sille tokat girişmiş.

Dükkânda tesadüfen bulunan Nasrettin Hoca müşterilere doğru dönüp:

– “Şu Konyalı helvacılar ne iyi adamlar; parası olmayan garibana bile döve döve helva yediriyorlar.” demiş.

SDAL
EFSANELER DİYARI

NİNNİLER

NİNİNİ

Karga seni tutarım
Kanadını yolarım
Yelpazeler yaparım
Hanımlara satarım.
Uyuyacak yavrum ninni
Büyüyecek yavrum ninni
Ninni benim yavruma ninni

NİNİNİ

Tilki duymasın ninni
Tilki duyarsa yavrum
Hem seni yer hem beni
Ninni yavrum ninni

NİNİNİ

Ninni ninni ninnice
Akşam baban gelince
Hani yavrum deyince
Seni önüne koyunca
Öpüp garnı doyunca
Ninni yavrum ninni
Ninni ninni hu ninni

NİNİNİ

Yola giden yolcu baba
Bizde giyerik abaMANİSA
Osmancıkta Koyun baba
O da sana himmet versin
Allah sana ömür versin ninni

NİNNİ

Gökyüzünde olur ülker
Ciğerciğim yanar tüter
Konya'da ki molla Hünker
O da sana himmet etsin
Allah sana bir can versin

NİNNİ

Elime aldım kelebi
Dolaştım Şam'ı Halep'i
Çorum'da yatan Elvan Çelebi
O da sana himmet etsin
Allah sana ömür versin ninni

NİNNİ

Ninni de ninni demekten
Ben kesildim yemekten
Hastayım annem yürekten
Doktor gelsin frekten
Ninni benim yavruma ninni
Ninni benim kuzuma ninni

NİNNİ

Gökyüzünde olur ceylan
Oldum cemaline hayran
Ankara'da Hacı Bayram
O da sana himmet etsin
Allah sana bir can versin ninni

NİNİNİ

Ninni çaldım beşığıne
Devlet konsun eşığıne
Düşman ölsün keşığıne (sırasına)
Ninni yavrum ninni

NİNİNİ

Asmaya kurdum salıncak
Eline de verdim oyuncak
Yine de uyumadı gitti
Şu küçücük yumurcak.

NİNİNİ

Dandini dandini danalı bebek
Elleri kolları kınalı bebek
Benim de yavrum cicili bebek
Uyusun da büyüsün ninni...

Dandini dandini dastana
Danalar girmiş bostana
Kov bostancı danayı
Yemesin lahanayı...

Lahanayı yemez kokunu yer
Benim de kuzum lokum yer
Uyusun da büyüsün ninni
Tıpış tıpış yürüsün ninni

ATASÖZLERİ

A

Akıllı düşmandan değil; salak dosttan kork.

B

Bakmakla öğrenilseydi, kediler kasap olurdu.

C

Cahil adam meyve vermeyen ağaca benzer.

SDAL
EFSANELER DİYARI

Ç

Çingeneye beylik vermişler, önce babasını asmış.

D

Dün öleni dün gömerler.

E

Ev alma, komşu al.

F

Fısıltı ev yıkar.

G

Gezen kurt aç kalmaz.

Ğ

“Ğ” ile başlayan atasözü yoktur.

H

Her sakallıyı deden sanma.

I

Isıran it, dişini göstermez.

İ

İki cambaz bir iptе oynamaz.

J

“J” ile başlayan atasözü yoktur.

K

Kabul olunmayacak duaya âmin denmez.

L

Lokma çiğnemedен yutulmaz.

M

Misafir üç gün misafirdir.

N

Ne verirsen elinle, o gelir seninle.

O

Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Ö

Öfkede akıl olmaz.

P

Para dediğin el kiridir.

R

Rüzgâr eken fırtına biçer.

S

Sev beni, seveyim seni.

Ş

Şöhret felakettir.

T

Topalla gezen, aksamayı öğrenir.

U

Ucuz etin yahnisi tatsız olur.

Ü

Üç sabah erken kalkan, bir gün kazanır.

V

Veren eli kimse kesmez.

Y

Yatan öküze yem verilmez.

Z

Zaman sana uymazsa sen zamana uy.

DEYİMLER

SDAL
EFŞANELER DİYARI

A

Akıllara durgunluk vermek

B

Büyümüş de küçülmüş

C

Cin çarpmışa dönmek

Ç

Çekirdekten yetişme

D

Denizden çıkmış balığa dönmek

E

Ekmek elden su gölden

F

Fincancı katırlarını ürkütme

G

Göz açtırmamak

Ğ

“Ğ” ile başlayan deyim yoktur.

H

Halka verir talkını kendi yutar salkımı

I

Isıtıp ısıtıp önüne koymak

İ

İzinden yürümek

J

Jetonu geç düşmek

K

Kabına sığmamak

L

Laf ebesi

SDAL
EFSANELER DİYARI

M

Mana çıkarmak

N

Ne akar ne kokar

O

Olmayacak duaya amin demek

Ö

Ölü fiyatına

P

Para etmemek

R

Rota değiştirmek

S

Sağlam kazığa bağlamak

Ş

Şeytan diyor ki!

T

Tadını çıkarmak

U

Uyku bastırmak

Ü

Üstüne fenalık gelmek

V

Vaktini öldürmek

Y

Yağmurdan kaçarken

Z

Zevahiri kurtarmak

MANİLER

SDAL
EFSANELER DİYARI

Arabası aynalı
Şu oğlana varmalı
Oğlan pek güzel amma
Anası olmamalı

Ayakkabım var benim
Yerler çamur olmasa
Çok canlar yakarım
Yaşım ufak olmasa

Ala karga olaydım
Kavaklara konaydım
Yoldan geçen yolcudan
Ben yârimi soraydım

Ayrılık var ölüm var
Bu dünyada zulüm var
Ben burada eylemem
Yol gözleyen gülüm var

Ayakkabım var benim
Ayağıma dar benim
Emirdağ'ın içinde
Elâ gözlü yâr benim

Armudun dalı yerde
Bülbül ötmez her yerde
Felek bizi ayırdı
Her birimiz her yerde

SDAL
EFSANELER DİYARI

Al şalım yeşil şalım
Dağlarda dolaşalım
Tenha تنها yerlerde
Seninle buluşalım

Ayva günde pişer mi?
Al yanaktan düşer mi?
Bir sevip bir ayrılmak
Şansımıza düşer mi?

Ay doğar elek gibi
Gün doğar melek gibi
Şu Karaman kızları
Turfanda kelek gibi

Arpa ekim bir evlek
Dadandı kara leylek
Yazın beraber idik
Kışın ayırdı felek

Ayva dalını eğmeli
Ayvasını yemeli
Komşuda kız dururken
Kime boyun eğmeli

Afyon'un çarşısına
Gün doğar karşısına
Hiç insan aşık mı olur
Kapı bir komşusuna

SDAL
EFSANELER DİYARI

Altınım var boynumda
İki ellerim goynumda
Ela gözlü sevduğum
Gece gündüz aynımda

Altını bozdurayım
Sıraya dizdireyim
Elma armut değülsün
Cebimde gezdireyim

Ambar altında cecük
Bacakları küçücük
Benüm sevduğum oğlan
Dünyalarda biricük

Allah muradını verdi bugün
Anasını kızsız koyan
Evlerini ıssız koyan
Testisini susuz koyan

Atladım çıktım eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Kız anasına danışır mı?
Haydi kızım kınan kutlu olsun

Atlayıp geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Haneye neşe geldi
Bu kız evin yakışığı

Aslanım herk ediyor
Hergini terk ediyor
Hergin başını yesin
Aslanım elden gidiyor

Alırım diye aldattı kızımı
Çekip Almanı gitmiş
Can bağında tutulasıca
Aynı babasına çekmiş

Avluya gün düştü mü?
Çift güvercin uçtu mu?
Bir defa öpmeyinen
O yar benden geçti mi?

Ak koyun kuzusuna
Gün tutmuş postusuna
Ne desen de ağlasam
Alnımın yazısına

Ak tavuk aldın mı?
Küme koymadın mı?
Kör olası gaynana
Sen gelin olmadın mı?

Ayağında mesisi var
Odasında sesi var
Bekâr oğlan değil mi?
Kızlarda hevesi var

MASALLAR

DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN

Toy edilirken Karatağ'a oturtulan ve çocuğu olmayan Dirse Han'ın bir oğlu olur ve Bayındır Han'ın boğasını

SDAL
EFŞANELER DİYARI

öldürdüğü için Dede Korkut tarafından "Boğaç Han" olarak adlandırılır, bey olur.

Dirse Han'ın 40 yiğidi, oğlanı babasına kötüler. Babası avda oğlunu oklar. Annesinin sütü ve kırçiçeği oğlanın yarasına derman olur.

Oğlan, kırk yiğit tarafından kaçırılan babasını kurtarır. Dirse Han oğluna taht verir.

SALUR KAZANIN EVİNİN YAĞMALANMASI

Salur Kazan,oğlu Uruz Han'ın uyarısına rağmen, Oğuz beyleriyle ava çıktığı sırada, evine üç yüz yiğidi ve

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Uruz'u bırakmasına rağmen düşman gelir. Eşini, gelinini ve oğlunu esir alır. Gördüğü rüya üzerine avdan dönen Salur Kazan, düşman ellerine gider. On bin koyununu düşmana vermeyen çoban da (o istemese de) kendisiyle gelir. Oğuz beyleriyle birlikte düşmanı yener ve yurtlarına dönerler.

KAM BÜRE BEG OĞLU BAMSİ BEYREK

Bayındır Han'ın Oğuzları topladığı sohbete tüm beylerin oğullarıyla gelmesi üzerine, Büre Bey üzülür. Oğuz bey-

SDAL
EFŞANELER DİYARI

leri, Büre Bey için bir oğul, Bican Bey'e de doğacak oğlana vermesi için bir kız dilerler. Doğan oğlan büyüdükten sonra kendisine hediye getiren bezirgânları kafirlerden kurtarır ve "Bamsi Beyrek" adını alır. Banı Çiçekle evleneceği gece kafirler düğünü basarak Bamsi'yi esir alır. Banı Çiçek'in abisi Deli Karçar'a Yalancı oğlu Yaltacık'ın kanlı bir gömlek getirip "Bamsi öldü." demesiyle Banı Çiçek Yaltacık'a verilir. Düğün gecesi esir bulunduğu kaleden, tekürün kızının yardımıyla kaçan Bamsi, yaşadığını Bani Çiçek'e bildirir. Sonra düğün yapılır.

**KAZAN BEYİN OĞLU URUZ BEYİN TUTSAK
OLMASI HİKÂYESİ**

Kazan Bey, oğlunun henüz bir kan akıtıp, baş kesip isim sahibi olamayışına üzüldüğünü bildirir. Oğlu da babasının

SDAL
EFŞANELER DİYARI

dan nasıl savaş edildiğini, kan döküldüğünü kendisine öğretmesini ister. Kazan Han bunun üzerine oğlunu ava çıkarır, bu sırada düşman gelir ve Kazan Han savaşmaya başlar. Oğluna sadece izlemesini söylemesine rağmen oğlan babasına fark ettirmeden savaşır. Babası, oğlunu bulamaz; evde de göremeyince düşmanla savaşılan yere gelir. Oğlunun kılıcını görünce onun esir düştüğünü anlar. Düşmanla tek başına savaşa giden Kazan Bey, yenilir. Bunun üzerine Hatun kırk kızla ve diğer Oğuz beyleriyle kafirleri yener. Oğuzlar yurtlarına dönerler.

KOCA DUHA OĞLU DELİ DUMRUL HİKÂYESİ

Duha Koca oğlu Deli Dumrul, bir kuru çayın üstüne köprü diker, geçenden de geçmeyenden de akçe alır. Bunun sebebini de erliğinin, yiğitliğinin yayılması olarak açıklar.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Köprü üstünde birinin ölmesi üzerine Deli Dumrul, bu yiğidin canını alan Azrail'in gelip kendisiyle savaşmasını ister. Bu başkaldırı üzerine Allah, Azrail'i Deli Dumrul'un canını alması için yollar. Deli Dumrul, Azrail'i bir türlü yakalayamaz ve Allah'ın birliğine iman eder. Bir can getirmesi şartıyla canı bağışlanacak olur. Annesi de babası da can vermeyi kabul etmez. Artık öleceğine inanan Deli Dumrul, karısıyla helalleşmeye gider. Karısının kendisine canını vermesini istemesi üzerine Allah'a "Ya ikimizin canını de canını al ya ikimizi de yaşat." der. Allah ikisine de 140'ar yıl ömür verir. Annesi ve babasının da canını alır.

KANLI KOCA OĞLU KAN TURALI HİKÂYESİ

Kanlı Koca adında bir Oğuz eri kahraman oğlu Kan Turalı'ya onu evlendirmek istediğini söyler. Ancak oğlan, aradığı kadar kahraman, gözü pek bir kız bulamaz. Babası

SDAL
EFŞANELER DİYARI

arar ve Trabzon tekürünün kızının tam oğlunun istediği gibi bir kız olduğuna kanaat getirir. Bir aslanı, bir boğayı ve bir deveyi öldürmek şartıyla verilecek olan kızı, Kan Turalı bu şartları gerçekleştirerek alır. Evlendikleri gece kafirlerin saldırısına uğrar ve savaşırlar. Savaş devam ederken Selcen Hatun eşini arar, bulamaz. Bulduğu yerde de yardım eder. Selcen Hatun'un düşmanı yendiği için övüneceğini düşünen Kan Turalı, Selcen'i öldürmeye karar verir. Ok çekerler; ancak Selcen, okunun başındaki demiri çıkartmıştır. Selcen'i böylece deneyen Kan Turalı ve Selcen, yurtlarına dönerler.

KAZICIK KOCA OĞLU YİĞENEK HİKÂYESİ

Bayındır Han'ın İç Oğuz beylerini sohbeğe çağırıldığı bir gün, aralarından Kazılık Koca denilen bir bey Bayındır Han'dan akın ister. İzin alınır, Kazılık Koca yararlı ihti-

SDAL
EFŞANELER DİYARI

yarlarla birlikte Karadeniz kenarındaki bir kaleye gider. Kalenin Tekürü Kazılık Koca'yı aklar ve esir alır. 16 yıl esir kalan Kazılık Koca'nın 16 yaşına gelmiş olan oğlu Bayındır Han'a giderek babasını kurtarmaya gideceğini söyler. Yanına 24 sancak beyini de alır. Yola çıkmadan gördüğü rüyada Dede Korkut'tan öğütler alan Yiğenek, Allah'a sığınıp dualar ederek tekürü yener. Babasını kurtarır.

BASAT'IN TEPEGÖZÜ ÖLDÜRMEŞİ HİKÂYESİ

Basat, Uruz Bey'in Oğuzlar'ın göçü sırasında düşürülüp bir aslan tarafından büyütülen oğludur. Uruz'un çobanı

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Oğuzlar'ın yaylaya göç ettikleri sırada bir peri kızıyla çiftleşir. Peri kızı, bunun acısını Tepegöz'ü (çobandan olan çocuğu) Oğuzlar'ın içine salarak çıkarır. Tepegöz, çocukların kulaklarını, burunlarını yer; adamları yiyerek öldürür. Basat'ın kardeşi Kıyan Selçuk da Tepegöz yüzünden ölmüştür. Basat gider ve kardeşi uğruna Tepegöz ile savaşır. Önce gözünü yok eder; sonra da öldürür.

BEGİL OĞLU EMREN'İN HİKÂYESİ

Bayındır Han, Gürcistan'dan haraç olarak bir kılıç, bir çomak, bir at geldiğini görünce kızar. Bunları yiğitlere,

SDAL
EFŞANELER DİYARI

boylara veremeyeceğini söyler. Dede Korkut, bu üç haracın da bir yiğide verilmesi yönünde akıl verir. Begil Yiğit, bunları kabul eder. Haraçları alan Begil Yiğit, Gürcistan sınırına yerleşir. Oğuz'a geldiğinde Kazan Bey'in Begil Yiğide avda hünerli olduğunu; ancak bu hünerin ata bağlı olduğunu söylemesi üzerine darılır. Oğuzlara başkaldırışından onu ancak karısı döndürür ve ava çıkmasını söyler. Av sırasında sağ uyluğunu kıran Begil, bunu bir süre saklar. Açıklaması üzerine Tekür bunu duyar ve Oğuz üstüne yürür. Begil oğlu Emren direnir. Allah ona kırk er gücü verir, böylece kafirler yenilir.

UŞUN KOCA OĞLU SEĞREK HİKÂYESİ

Uşun Koca adında birinin Eğrek ve Seğrek adında iki oğlu vardır. Eğrek, bir gün beyleri çiğneyip Kazan Bey'in karşısına gelir, oturur. Ters Uzamış adında bir bey ona

SDAL
EFSANELER DİYARI

baş kesmediğini, kan dökmediğini, aç doyumadığını, burada ne aradığını sorar. Eğrek, baş kesmenin, kan dökmenin hüner olduğunu öğrenince Kazan Han'dan akın diler. Kazan Han, kabul eder; üç yüzer verip gönderir. Bu akın sırasında esir düşer. Kardeşi Seğrek, onu kurtarmaya gider. Kafirler, Eğrek kardeşini tanımadığı için bir tuzak kurmak isterler. Seğrek'in bir deli olduğunu, yoldan geçenlerin ekmeğine el uzattığını, bunun üstüne yürürse onu serbest bırakacaklarını söylerler. Eğrek gidince bu kişinin kardeşi olduğunu öğrenir. Kafirleri yenerler. Yurtlarına dönerler.

**SALUR KAZANIN TUTSAK OLUP OĞLU
URUZUN ÇIKARDIĞI HİKÂYESİ**

Tarabuzan Tekürü Salur Kazana bir şahin gönderir. Salur Kazan şahincibaşına haber vererek ava çıkacağını söyler.

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Av sırasında şahin, Taman'ın Kalesine iner. Şahinin arkasından gittiği sırada Salur Kazan'ın uykusu gelir, 7 gün uyur. Taman, Salur Kazan'ın Oğuz beyi olduğunu öğrenince onu esir alır. Taman'ın eşinin isteği üzerine esir edildiği kuyudan çıkarılan Salur Kazan'dan kafırları övmesi istenir, ama o övmez. Kardeşi ve oğlu olduğu için de öldürülemez. Oğlu Uruz, Salur Kazan'ı kurtarmaya gelir. Kazan ile oğlu savaştırılır ve Uruz babasını yaralar. Tam bu sırada Kazan Bey Uruz'a babası olduğunu açıklar. Uruz, babasının elini öper, yurtlarına dönerler.

**İÇ OĞUZ DIŞ OĞUZ ASİ OLUP BEYREK'İN ÖL-
DÜĞÜ HİKÂYESİ**

Kazan 3 yılda bir İç ve Dış Oğuz beylerini toplar, helalini alır, nesi var nesi yoksa yağmalatırdı. Yine Kazan'ın evi-

SDAL
EFŞANELER DİYARI

ni yağmalattığı bir zaman Dış Oğuz beyleri gelmez, İç Oğuz beyleri yağma eder. Bunun üzerine Dış Oğuz beyleri Kazan'a düşman olur. Kılbaş adında bir bey Dış Oğuz beylerinden Aruz'un evine gider ve Dış Oğuz beylerinin Kazan Han'a kin beslediğini öğrenir. Kılbaş gittikten sonra Dış Oğuz beyleri yemin eder, Beyrek'in bu yemine katılmasını yoksa öldürüleceğini söylerler. Beyrek, kabul etmez, ancak Dış Oğuz beyleri de Beyrek'e kıyamaz. Aruz Bey, Beyrek'in sağ uyluğunu keser. Beyrek öleceğini anlayınca Kazan Han'a kanını yerde bırakmasını vasiyet eder. Kazan Bey bunun üzerine İç Oğuz beylerini toplayarak Aruz'un evini yağmalar, kendisini öldürür. Kazan, Dış Oğuz beylerini affeder...

Keloğlan ile Kırmızı Taş Masalı

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde uzak bir ülkede Keloğlan ve annesi yaşarmış. Annesi onu çok sever ` kel oğlum keleş oğlum, canımın içi oğlum, büyüde anana bak, anan yaşlanıyor a oğlum` dermiş. Anası bunu söyledikçe keloğlan hoplar zıplar, şımarır; “A benim canım anam, gözümün nuru anam, hele sen bir yaşlan, keloğlan bakar anam” diye cevap verirmiş. Bir gün annesi komşuya gitmek için evden çıkmış, çıkarken de, Keloğlan’ı tembihlemiş.

- Sakın ha evden dışarı çıkma, kırmızı taşla maşla oynama, sonra yel alır seni, orada anam diye ağlama.
- Tamam anam, canım anam, hiçbir yere gitmem anam` demiş bizim Keloğlan ve anasının arkasından el sallamış.. Masal bu ya o sırada bir kuş keloğlanın odasının camına gelmiş ve ona seslenmiş.
- Keloğlan keleş oğlan
Neden bu telaş oğlan,
Annen sana kal dedi
Ama sen gel geç oğlan

Keloğlan şaşırılmış önce. Kuşun nasıl konuştuğuna akıl sır erdirememiş. Sonra

- Sen nasıl konuşuyorsun böyle diyerek kuşa doğru koşmuş, kuşu kanadından yakalamaya çalışmış. Kuş öyle bir uçmuş ki, sanırsınız bir daha kimseler yakalayamaz onu. Keloğlan;

SDAL
EFŞANELER DİYARI

– Vay benim kel başım, keleş başım.. Vay benim can kuşum, can kuşum diye ağlamaya başlamış. Sonra kendisi de niye ağladığını anlamamış, söylediklerine akıl sır erdirememiş. O sırada kuş cama doğru yaklaşıp;

– Kırmızı taşa bak, hemen olduğun yerden kalk, prensesi bul, çabuk oradan uzaklaş. Diyerek uçmuş gitmiş. Keloğlan ne olduğunu anlamaya çalışmış ama bir türlü çözememiş. Ama içinden bir ses ona adeta baskı yapıyormuş, sanki meraktan çatlayacakmış. Keloğlan evden çıkmış, saatlerce yürümüş, yürümüş bir süre sonra kaybolduğunu anlamış. Kaybolmuş ama sanki başka bir ülkeye gelmiş gibiymiş. Her yerde kırmızı taşlar varmış. Taşlara doğru eğilip dokunmaya çalışınca, taşlar kaçmaya başlıyormuş. Keloğlan onları kovalamış, taşlar kaçmış, Keloğlan kovalamış taşlar kaçmış ve annesinin söylediği o rüzgar keloğlanı almış uçurmuş. Keloğlan uçarken bir yandan da annesinin sözlerini hatırlıyormuş. en sonunda kendini karanlık bir çukurun içinde bulmuş. Etraf zifiri karanlıkmış. Keloğlan bu zifir gibi karanlık içinde ne yapacağını bilemez halde duruyorken, bir kuş uçmuş havaya doğru, bu kuş Keloğlan'ın yanına gelen küçük kuşun ta kendisiymiş. Keloğlan'a kanadının birini uzatmış, Keloğlan tam kanadını tutuyormuş ki, kuş onun eline kırmızı bir taş bırakıp uçuvermiş. Keloğlan günlerce elindeki bu kırmızı taşla dolaşmış durmuş, hatta bir ejderha onu az kalsın yiyormuş, bizimki canını zor kurtarmış. Birkaç gün sonra bir cüce keloğlanın yolunu kesmiş, 'Sen bu kırmızı taşlardan ne istersin, bırak git' demiş. Keloğlan cüceyi epeyce kovalamış ve sonunda cüce gözden kaybolmuş. Sonunda bir de kafasını çevirip bakmış ki, kocaman bir sarayın yanı başında duruyor:

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Sarayın kapısında yine o kuş, Keloğlan elindeki kırmızı taşı kuşa doğru fırlatmış; – Benim başıma ne haller açtın. Senin yüzünden nerelere geldim ben, anamı nasıl bulacağım söyle bana. Köyüme nasıl döneceğim diye bağırmaya başlamış. Taş kuşun kafasına çarpmış, çarpar çarpmaz etrafa kırmızı taşlar yağmaya başlamış ve o kız güzeller güzeli bir prenses olmuş, Keloğlan bu prensesle kırk gün kırk gece düğün yapmış ve köyüne dönmüş.

Keloğlan ve Kokulu Çiçek Masalı

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken kuzular berber iken, bir dağın başında, bir ormanın yanı başında Keloğlan'ın yaşadığı köy varmış. Keloğlan'ın bir tek anacığı, anacığının da bir tek Keloğlan'ı varmış. Dünyada başka kimseleri olmadığı için hep birbirlerine destek olurlar, kuru ekmeğe yeseler kimselere belli etmezler, padişahlara layık yemekler yedik diyerek kötü durumlarından kimseleri haberdar etmezlermiş. Keloğlan çok akıllıymış ancak akıllı olduğu kadar da tembelmiş. Anası hadi oğlum, bahçeden bir soğan al dese, iki saat düşünür, üç saat hesap yapar, o soğanı bahçeden ayağına nasıl getirebilir, onu düşünürmüş. Sonunda bir yolunu bulurmuş ama annesi de bu arada çıldırır dururmuş. Günler böyle gelip geçerken, Keloğlan'ın anacığı bir gün hastalanmış, bütün iş gücü Keloğlan'a kalıvermiş. O tembel Keloğlan gitmiş, yerine akli başında çalışkan bir Keloğlan gelivermiş. Anası yattığı yerden Keloğlan'a emirler yağdırıyor, bizimki de oradan oraya koşuyormuş. Bu böyle günlerce sürmüş, Keloğlan sonunda yorgunluktan bir köşeye düşmüş. O sırada bir fare Keloğlan'ın yanına gelip:

- Keloğlan keleş oğlan, her işi beleş oğlan, nasıl ama çalışmak, zor geliyor değil mi? demiş. Keloğlan gözünü aralamış, fareyi kovalamış. Fare tekrar gelmiş bu sefer iyice yaklaşmış;
- Heeyyy. Duydun mu prensesin başına gelenleri, Her kim prensesi iyileştirse, kral onu kızıyla evlendirecekmiş, demiş. Sonra bir çırpıda anlatmış, güzeller güzeli prenses aylardır ağlayıp duruyormuş ve onu kimseler

SDAL
EFŞANELER DİYARI

susturamıyormuş. Kızımı güldüren her kim olursa, onu prens yapacağım demiş kral. Keloğlan bunu duyduktan sonra, “Bu iş böyle olmayacak, başka şeyler yapmak lazım “diye hoplayıp zıplamaya başlamış. Öyle hoplayıp zıplayarak evlerinin yakınındaki dağın eteklerine kadar gelmiş. Dağın eteklerinde açan çiçekleri toplamış. Bu çiçeklerin özelliği insanları kıkır kıkır güldürebilmesiymiş. Anasından öğrendiği kadarıyla, hepsini bir araya getirirse, prensesi güldürebileceğini biliyormuş. Bütün gün topladığı çiçekleri bazı karışımlarla suladıktan sonra, çiçekleri alıp, sarayın yolunu tutmuş. Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, sarayın kapısına geldiğinde iki takla atıp, sırada bekleyenlerin yanında sıraya geçmiş. Akşama doğru ona sıra geldiğinde neredeyse yorgunluktan uyuyacak hale gelmiş. Onu içeri almışlar. Keloğlan elindeki kağıdın içinde sakladığı çiçekleri prensese uzatmış. Prenses çiçekleri eline alır almaz kıkır kıkır gülmeye başlamış, öyle çok gülüyormuş ki, kral ,kraliçe ve beraberindeki herkes prensesle gülmeye başlamış. Prenses mutluluktan uçuyor gibiymiş. Keloğlan o gün kurulan düğünle prensesle evlenmiş, anasını hasta yatağından aldirmiş ve saraya getirmiş. Anası da kel oğlunun kel kafasına kocaman bir öpücük kondurmuş. Gökten üç elma düşmüş biri masalı yazanın başına biri okuyanın başına biride bu masalı dinleyenin başına...

Keloğlan ile Gülyüz Sultan Masalı

SDAL
EFŞANELER DİYARI

Bir varmış, bir yokmuş. Bir masal ülkesinde Gülyüz derler, gül yüzlü, güler yüzlü bir kız varmış. Gülyüz, bir padişah kızımıymış. Bir gün gergefini kurmuş, nakış üstüne nakış istiyormuş has bahçede. Derken, görülmemiş güzellikte, gerdanı kınalı, gözleri zümrüt, gagası mercan bir kuş gelmiş, gergefin üstüne konmuş. Gözlerini kızın gözlerine dikmiş, başlamış içli bir ezgiyle ötmeye. Gülyüz, sanki büyülenmiş gibi ayıramamış gözlerini kuştan. Neden sonra incili ipek çevresini kaldırıp atmış kuşun üstüne. Kuş, çevreyi mercan gagasıyla kapıldığı gibi `pırr...` diye kanat çırpılmış, uçup gitmiş. Kız da arkasından bakmış kalmış. O günden sonra Gülyüz Sultan, her gün has bahçeye iner, özlem dolu gözlerle kuşu bekler dururmuş. Ama ne çare... Bu göz kamaştırıcı kuş bir daha görünmemiş. Küçük sultan ise kuşu bir türlü aklından çıkaramıyormuş. Kuşun özlemiyle günden güne sararıp solmuş. Ülkenin tüm hekimleri, padişah kızının derdine çare bulmaya çalışıyorlarmış. Onlar çalışadursunlar, biz haberi Keloğlan'dan verelim. Keloğlan, Gülyüz'ün çevresini kuşattığı günlerde yine yayan yapıldak dağ bayır dolaşır dururmuş o yörelerde. Dağlar aşmış, dereler geçmiş, çıkınındaki azığı tükettiği bir gün bir garipçe kuş gelmiş, yorgun kanatlarla bir çalı dibine alınıp kendini. Keloğlan sevinmiş, `Kısmetim ayağıma geldi. Tutar, kızartır, yerim.` demiş içinden. Usulca sokulmuş. Külahını atmış üstüne, kuşu tutmuş. Bir de ne görsün? Ağzında sırma işlemeli incili bir çevre... Keloğlan şaşmış kalmış. Bu göz alıcı renklerle bezeli kuşu kesip yemeye kıyamamış. Ağzına su akılmış, `Bu kuş, yuvasına her zaman inci mercan götürüyorsa yaşadık.` demiş. İzleyip yuvasını bulmak için kuşu

SDAL
EFŞANELER DİYARI

salıvermiş. Kuş uçmuş, Keloğlan koşmuş; kuş uçmuş, Keloğlan koşmuş... Derelerden sel ile, tepelerden yel ile, gitmiş kuşun ardından, başındaki kel ile... Sonunda, vara vara cennete eş, bin bir renkli bir bahçeye varmışlar. Kuşu kaybetmiş bahçede ama kendini kaybetmemiş Keloğlan. Bahçeyi geçmiş, bir altın saray çıkmış karşısına. Saraya girmiş. Kimseler yokmuş içeride. Keloğlan şaşkın, `Buranın elbette bir sahibi vardır.` diye geçirmiş içinden. Dönmüş dolaşmış, bir kapıyı açmış. Bir yemek odası görmüş. Ne isterseniz varmış sofrada. Cam çekmiş Keloğlan'ın. Elini uzatıp da bir lokma alacak olmuş. `Yerse önce Murat Şah yer!` diye eline bir kepçe vurmuşlar. Birden Keloğlan, 'm eli şişmiş. Ne vuranı görmüş ne söyleyeni. Korkmuş Keloğlan, `Periler sarayı olmasın burası,` diye çıkıp kaçacağı sırada bir kanal sesi çalınmış kulağına. Hemen bir dolaba girip saklanmış. Biraz sonra o gerdanı kınalı, kanadı nakışlı kuş gelmiş. Odanın ortasındaki su dolu altın leğenin içine dalmış. İnanamayacaksınız ama, bir silkinmiş tüyünü teleğini dökmüş, civan bir delikanlı olmuş. Keloğlan gördüklerine inanamamış da olanlara akıl erdirmeye çalışırken delikanlı koynundan o incili çevreyi çıkarmış. Hem koklar hem de `Ah sultanım, nerelerdesin? Senin gözlerin de yaşlı mı şimdi?` diye gözyaşlarını silermiş. Bir süre ağlayıp söylendikten sonra yine kuş olmuş `pırr...` demiş, uçup gitmiş. Keloğlan'ın ağzı açık kalmış. Hemen dolaptan fırlamış, Kendini bu perili saraydan dışarı atmış. Arkasına bile bakmadan oradan kaçmış. Sihirli bahçeyi geçmiş, alaca karanlıkları aşmış, düze ulaşmış. Az gitmiş, uz gitmiş; dere tepe düz gitmiş... Derken bir yerlere gelince bakmış ki bir kalabalık, bir

SDAL
EFŞANELER DİYARI

kıyamet. Sokulmuş Keloğlan da ne oluyor, diye. Burası bir hamammış. Ülkenin padişahı, kızı Gülyüz Sulta'nın derdine çare bulamamış da bu hamamı yaptırmış. Dört yöne de haber salmış. 'Her cimin başından ilginç olay geçmişse gelsin anlatsın, hamamda da bedava mı sana bağışladım. Ne olur bana oranın yerini göster!' diye yalvarmış

Keloğlan'a. Böylece sihirli kuşun yoluna az gitmişler uz gitmişler; sonunda Keloğlan bin bir renkli o sihirli bahçeyi bulmuş. Altın sarayı Gülyüz Sultan'a göstermiş: 'Asil görüp şaşacakların içeride sultan bacı. Hadi eyleşmeden girelim saraya.' demiş ama Gülyüz, Keloğlan'ı tehlikeye atmak istememiş. Helalleşip ayrılmış; altın (bilgi yelpazesini.net) saraya girmiş, dolaba saklanmış. Biraz sonra, sihirli kuş gelmiş. Silkinmiş, civan yapılı bir genç olmuş. Sultanın çevresini çıkararak 'Bu çevreyi işleyen eller sağ mı? Bir daha sultanımın yüzünü görebilecek miyim?' diye ağlayıp mendille gözyaşlarını silmiş. Kız hemen koşmuş, delikanlının kollarına atılmış. Meğer bu delikanlı da insan soyundanmış. O da bir padişah oğluymuş. Murat Şah'mış adı. Masal buya nasıl olmuşsa perilerin ağına düşmüş bir gün. Bir daha da kurtulamamış tılsımlarından; Onu seven bir ihsan eli, eline değinceye dek bozulmamış tılsım.- Sultan ona sevgiyle sarılınca tılsım bozulmuş, periler ülkesinden birlikte kaçmışlar. Kırk gün kırk gecelik düğünleri kurulmuş.